

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2020

Ivana Wlasaková

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivnictví

**Registra obecního shromáždění, odkladů a
obnovování městské rady a cechmistrů
1579–1633**

(Diplomatický rozbor a výběrová edice pramene)

Bakalářská práce

Autor: Ivana Wlasaková
Studijní program: B 7105 Historické vědy
Studijní obor: Archivnictví-historie
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Vojtíšková, Ph.D.

Hradec Králové 2020

Zadání bakalářské práce

Autor: Ivana Wlasaková

Studium: F16BK0017

Studijní program: B7105 Historické vědy

Studijní obor: Archivnictví - historie

Název bakalářské práce: **Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579 - 1633 (Diplomatický rozbor a výběrová edice pramene)**

Název bakalářské práce AJ: Official Book of Municipal Assembly, Deferrals and Renewal of the Municipal Council and the Cechmasters 1579 -1633

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce bude zaměřena na diplomatický rozbor dochované úřední knihy z let 1579-1633 královského věnného města Dvora Králové nad Labem, a to v kontextu dějin sledované lokality. Součástí práce bude také výběrová edice pramene. Metody: pramenný výzkum, diplomatický rozbor, syntéza, komparace, transkripce.

Jana VOJTÍŠKOVÁ - Vít ŠEBESTA, (Králové)hradecké městské kanceláře do roku 1620, Ústí nad Orlicí 2013, Ludmila SULITKOVÁ, Vývoj městských knih v Brně ve středověku, Praha 2004, Jiří PRAŽÁK, O diplomatické metodě studia městských knih, in: Archivní časopis 34, 1953, s. 145-162, Jan JANÁK - Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan DOBEŠ, Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost, Praha 2005, Ivan ŠŤOVÍČEK, a kol., Zásady vydávání novověkých historických pramenů v období od 16. století do současnosti, Praha 2002, Základní pramen: SOA Zámorsk, SOkA Trutnov, Archiv města Dvora Králové nad Labem, Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579-1633, inv. č. 15, kn. č. 5.

Garantující pracoviště: Katedra pomocných věd historických a archivnictví, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Vojtíšková, Ph.D.

Oponent: Mgr. Martina Bolom Kotari, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 10.2.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucí práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne.....

.....

Ivana Wlasaková

Poděkování

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Janě Vojtíškové, Ph.D. za pomoc, odborné rady a čas, který mi věnovala v souvislosti s vedením práce. Dále děkuji své rodině za trpělivost a podporu v době studia. Také bych ráda poděkovala paní Mgr. Haně Jüptnerové za výuku německého jazyka.

Anotace:

WLASAKOVÁ Ivana, Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů z let 1579–1633. (Diplomatický rozbor a výběrová edice pramene), bakalářská práce na Katedře pomocných věd historických a archivnictví, Hradec Králové 2020.

Bakalářská práce se zabývá diplomaticko-paleografickým rozbohem Register obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů z let 1579–1633, knihy z městského prostředí královského věnného města Dvora Králové nad Labem. Jsou uložena ve Státním okresním archivu v Trutnově. Kniha je součástí královédvorského městského knihovního systému ze stejného časového období. Archivní fond Dvora Králové se do dnešní doby dochoval pouze v torzovitém stavu, čímž stoupá historická hodnota sledované knihy. Tu dále ještě zvyšuje skutečnost, že se jedná o vzácně dochovaný pramen, který přibližuje činnost obecního shromáždění. Práce obsahuje stručné dějiny Dvora Králové nad Labem se zvláštním zaměřením na léta 1579–1633, nástin městské správy s důrazem na stejné časové období a dále diplomaticko-paleografickou analýzu pramene. Poté je posouzen kontext s ostatními dochovanými městskými knihami z královédvorského prostředí ze stejného časového období. Součástí práce je také výběrová edice provedená metodou transkripce a dále rejstřík jmen a zeměpisných názvů nacházejících se v textu bakalářské práce.

Klíčová slova: Dvůr Králové nad Labem, raný novověk, městské knihy, městská správa, výběrová edice.

Annotation:

WLASAKOVÁ Ivana, *Official Book of Municipal Assembly, Deferrals and Renewal of the Municipal Council and the Cechmasters 1579–1633 (Diplomatic Analysis and Selective Edition of the Historical Source)*

The bachelor's thesis deals with a diplomatic-palaeographic analysis of Registry of the municipal assembly, delays and restoration of the municipal council and guild masters during the years 1579–1633, books from a town environment of a dowry town Dvůr Králové nad Labem. The books are stored in the State District Archive in Trutnov. The books are a part of a town administration library system from the same time period. The Archive fond of Dvůr Králové has been preserved only in an incomplete state and because of that the historical value has increased. It's value further increases the fact that it is a rare preserved source which further depicts the activities of the municipal assembly. The bachelor's contains the brief history of the city Dvůr Králové nad Labem with particular focus on the years 1579–1633 and the outline of the city administration with emphasis on the same time period, further diplomatic-palaeographic source analysis. It is then assessed in context with other preserved town books from the same time period from a town environment. The bachelor's thesis is supplemented by selected edition of records made by the method of transcription and also an index of names and geographical places contained in the thesis.

Key words: Dvůr Králové nad Labem, early modern period, town books, city administration, selective edition.

Obsah

Seznam použitých zkratk	9
Úvod	10
1. Dějiny královského věnného města Dvora Králové nad Labem se zvláštním zaměřením na období let 1579–1633	11
2. Městská správa ve Dvoře Králové nad Labem se vztahem ke sledovanému období 1579–1633	23
3. Diplomaticko-paleografický rozbor pramene	30
3.1 Knihy dvorské městské správy dochované ve sledovaném období.....	30
3.2 Vnější popis Register obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů z let 1579–1633.....	38
3.2.1 Písaři a nástin městské dvorské kanceláře ve sledovaném období	46
3.3 Vnitřní popis Register obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů z let 1579–1633.....	60
4. Výběrová edice	65
4.1 Ediční poznámka	65
4.2 Edice.....	66
Závěr	93
Jmenný rejstřík a rejstřík zeměpisných názvů	96
Seznam použitých pramenů a literatury	103
Obrazová příloha	106

Seznam použitých zkratk

AMDKnL	Archiv města Dvora Králové nad Labem
ed.	editor
etc.	et cetera
fol.	folio
inv. č.	inventární číslo
kn.	kniha
r	recto
RBM	Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae
SOA	Státní oblastní archiv
SOkA	Státní okresní archiv
sv.	svatý
UHK	Univerzita Hradec Králové
v	verso

Úvod

Městské knihy jsou bohatým zdrojem informací pro poznání dějin. Jejich studium přináší svědectví o životě ve městech, jsou výchozím pramenem pro mnohé historické obory.¹ Královédvorské městské knihy již byly předmětem výzkumu bakalářských i diplomových prací. Zabýval se jimi Luděk Jirásek,² Blanka Vlčková³ a Martin Dušánek,⁴ dále se jim také věnovala Barbora Bönschová⁵ a Vojtěch Klíma.⁶ Díky tomu byla vynesena na světlo mnohá zjištění. Snahou předkládané bakalářské práce je navázat na předchozí výzkum královédvorských městských knih a přinést do této oblasti další nové poznatky. Předkládaná bakalářská práce si stanovuje za cíl diplomaticko-paleografický rozbor Register obecního shromáždění z let 1579–1633,⁷ knihy z výše uvedeného prostředí, které doposud nebyl věnován badatelský zájem.

Velká torzovitost dochovaných pramenů k dějinám Dvora Králové je však mj. důvodem, proč městu doposud schází syntéza městských dějin a systematický výzkum. Na konferenci v Mělníce 4.–5. května 2004 bylo Vladimírem Wolfem upozorněno na nutnost provést bilanci dosavadního bádání v heuristickém výzkumu dějin Dvora Králové. Problémem v dosavadní situaci je zpracovávání dějin města, neboť dochází k opisování z jedné knihy do druhé včetně mnoha chyb.⁸ Ke zlepšení situace pomáhá nový projekt NAKI II Věnná města českých královen, který pomocí moderních metod

---

¹ Václav VOJTÍŠEK, *O studiu městských knih českých* in: Zdeněk FIALA (ed). Výbor rozprav a studií Václava Vojtíška, Praha 1953, str. 81.

² Luděk JIRÁSEK, *Pergamenová kniha města Dvora Králové*. Edice části pramene (1417–1440), bakalářská práce na Ústavu historických věd Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové, Hradec Králové, 2002.

³ Blanka VLČKOVÁ, *Knihy svatebních smluv východočeských královských věnných měst a jejich vývoj do roku 1620*, bakalářská práce na Katedře pomocných věd historických Univerzity Hradec Králové (dále jen KPVH FF UHK) Hradec Králové 2016.

⁴ Martin DUŠÁNEK, *Knihy testamentů východočeských věnných měst a jejich vývoj do roku 1620*, bakalářská práce na KPVH FF UHK, Hradec Králové 2015.

⁵ Barbora BÖNSCHOVÁ, *Tzv. Pergamenová a Papírová kniha*, diplomová práce na KPVH FF UHK, Hradec Králové 2018.

⁶ Vojtěch KLÍMA, *Trhové knihy východočeských věnných měst a jejich vývoj do roku 1620*, diplomová práce na KPVH FF UHK, Hradec Králové 2016.

⁷ SOA Zámorsk, SOKA Trutnov, fond Archiv města Dvora Králové nad Labem (dále jen AMDKnL), inv. č. 15, kn. č. 5.

⁸ Vladimír WOLF, *O Dvoře Králové nad Labem po třicetileté válce a o zpracování jeho dějin*, in: Jan KILIÁN (ed.) Věnná města za třicetileté války a jejich poválečná obnova. Sborník příspěvků z konference konané v Mělníce ve dnech 4.–5. května 2004, Mělník 2004, s. 56–59.

vyplňuje mezery v dějinách královských věnných měst a poznatky o jejich minulosti zpřístupňuje odborné i laické veřejnosti.⁹

Práce je rozdělena do čtyř částí. První kapitola pojednává o dějinách města Dvora Králové nad Labem jako královského věnného města s důrazem na léta 1579–1633. Průřez historickými událostmi tohoto sledovaného období tak umožní lépe zasadit dochovaný pramen do souvislostí s prostředím, ze kterého pochází. Druhá kapitola přináší ve zkratce vývoj královédvorské městské správy, obohacený o některé události, zaznamenané v Registrech obecního shromáždění. Třetí kapitola, kterou je diplomaticko-paleografický rozbor pramene, nejdříve přiblíží dochované královédvorské městské knihy ze stejného časového období. Poté následuje popis vnějších a vnitřních znaků pramene, jejichž průzkum by měl přinést odpovědi na tyto otázky: Je pramen kompletní, nebo torzovitý? Je obsah zápisů shodný s jejich uvedením v archivním inventáři, nebo kniha obsahuje ještě jiné zápisy? Toto šetření by také mělo ujasnit, k jakým účelům pramen sloužil. Dalším důležitým krokem bude snaha zjistit, kolik písařů do knihy zapisovalo, což by měla určit paleografická analýza písařských rukou. Ta by zároveň pomocí komparace s dosavadními zjištěnými písaři měla rozhodnout o tom, zda písaři zapisující do Register obecního shromáždění současně také zapisovali do ostatních městských knih ze sledovaného období. Výsledkem komplexní analýzy bude stanovení historické hodnoty posuzovaného pramene. Čtvrtou kapitolu tvoří edice vybraných zápisů. Na závěr je uveden rejstřík osobních jmen a zeměpisných názvů nacházejících se v bakalářské práci, použitá literatura spolu s prameny a obrazová příloha.

1. Dějiny královského věnného města Dvora Králové nad Labem se zvláštním zaměřením na období let 1579–1633

Dvůr Králové nad Labem je uveden v Ottově naučném slovníku jako „*královské a věnné město v severovýchodních Čechách na levém horním toku Labe v krásné krajině podkrkonošské*“.¹⁰

---

⁹ <https://www.kralovskavennamesta.cz/vm.html> [cit. 4. 5. 2020].

¹⁰ Heslo *Dvůr Králové nad Labem*, in: Ottův slovník naučný, VIII, Praha 1907, str. 285.

Jako ostatní královská věnná města, měl zajistit hmotné zajištění a společenské postavení manželkám a vdovám českých panovníků. Tato města a výnosy z nich pocházející,¹¹ tvořily věno ovdovělých královen po dobu trvání jejich vdovství, nebo pokud nebyla ovdovělá královna, držela je věnem královna panující.¹²

Počátky a způsob založení Dvora lze jen těžko určit, neboť dochované prameny se zakládají na nejasnostech a pověstích.¹³ Dle Fr. Musila můžeme předpokládat osídlení v těchto končinách na přelomu 12. a 13. stol. v souvislosti s charakterem dochování nejstarších částí kostela sv. Jana Křtitele a se začínající vrcholnou kolonizací horního toku Labe.¹⁴

Jako vhodné místo pro město bylo z obranných důvodů vybráno návrší, jehož přirozenou ochranu tvoří řeka Labe a Hartský potok. Tímto byl ztížen přístup do města.¹⁵ Poloha města vzhledem k okolní krajině měla také vliv na možnosti hospodaření ve městě. Nedaleké lesy poskytovaly dřevo, v korytech potoků se nalézal pískovec ke stavbě opevnění, voda z potoka napájela vodní příkop a dále byla vedena otevřenými kanály do města, kde byla používána pro potřeby obyvatelstva a k hašení případného požáru.¹⁶

První písemný doklad o Dvoru je z 27. července roku 1270, kdy je doložen farář Gotfridus de Curia.¹⁷ Curia je latinské označení Dvora, objevující se i v dalších letech spolu s německým označením Hof, které je v roce 1316 uvedeno poprvé. Až v roce 1421 je doložen český název Dwuor.¹⁸ Od 14. století již prokazatelně můžeme

---

¹¹ František MUSIL, *Ke vzniku královských věnných měst a jejich vývoji do 2. poloviny 15. století*, in: Jan KILIÁN (ed.), *Věnná města za třicetileté války a jejich poválečná obnova*. Sborník příspěvků z konference konané v Mělníce ve dnech 4.–5. května 2004, Mělník 2004, str. 1.

¹² Heslo *Věnná města česká*, in: Ottův slovník naučný XXVI, Praha 1907, str. 546–547.

¹³ Josef Vítězslav ŠIMÁK, *Počátky Dvora Králové nad Labem*, František TIKAL, *Hradby a valy města Dvora Králové n. L.*, in: reprint Radomír Roup 2017, str. 15.

¹⁴ František MUSIL, *Dějiny východních Čech*, Praha 2009, str. 273.

¹⁵ J. V. ŠIMÁK, *Počátky Dvora Králové nad Labem*, F. TIKAL, *Hradby a valy města Dvora Králové n. L.*, in: reprint R. Roup 2017, str. 16.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Tamtéž, str. 8.

Farář Gottridus de Curia je uveden jako svědek v zápisu soudního sporu dostupném online RBM IV., str. 728, č. 1826.

https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&action=jdi&cat=8&bookid=196&page=728&action_button.x=16&action_button.y=5 [cit. 31. 3. 2019].

¹⁸ Eva TOMKOVÁ – Alexandra JIŘIČKOVÁ – Tomáš KUBELKA, *Dvůr Králové nad Labem a okolí, Historie a současnost ve fotografii*, Městské muzeum ve Dvoře Králové n. L. 2005, str. 9.

mluvit o existenci města díky připomínce Apecca, člena městské rady ze Dvora – judex de Curia z roku 1313.¹⁹

Ve 14. stol. již město bylo opevněno.²⁰ Hradby byly vystavěny do tvaru oválu, na severní straně, v místě kostela, tvořily výběžek. Pro případ útoku byly postaveny velmi důkladně a promyšleně.²¹ Podél celého opevnění se táhl značně hluboký příkop, jenž byl v případě nebezpečí napájen vodou z Hartského potoka.²² Na příkop navazoval val. Hradby sloužily až do roku 1778.²³

Architektonicky byl Dvůr vystavěn podobně jako ostatní východočeská královská města, která výstavbou navázala na předchozí osídlení.²⁴ Ve středu města se nacházelo náměstí ve tvaru mírného lichoběžníku, z jehož rohů vedly ulice. Čtyři brány, orientované podle světových stran, umožňovaly vstup do města. Na jihu to byla brána Dolení, na západní straně brána Hoření, na sever vedoucí brána Šindelářská a na východě brána Hradištská. U každé brány stála hlásná věž, sloužící zároveň jako vězení. Kromě věže u Hoření brány, která byla čtyřhranná, měly ostatní věže kulatý tvar. Před branami později vznikla předměstí – Šindelářské, Hradištské, Horní a Dolní.²⁵ Dalšími možnými vstupy do města byly dvě menší branky (fortny), které podobně jako hlavní brány byly opatřeny padacími mosty.²⁶

---

¹⁹ F. MUSIL, *Dějiny východních Čech*, str. 273.

²⁰ E. TOMKOVÁ – A. JIŘÍČKOVÁ – T. KUBELKA, *Dvůr Králové nad Labem a okolí*, str. 9.

²¹ J. V. ŠIMÁK, *Počátky města Dvora Králové nad Labem*, F. TIKAL, *Hradby a valy města Dvora Králové n. L.*, in: reprint R. Roup, str. 18.

²² Tamtéž, str. 16.

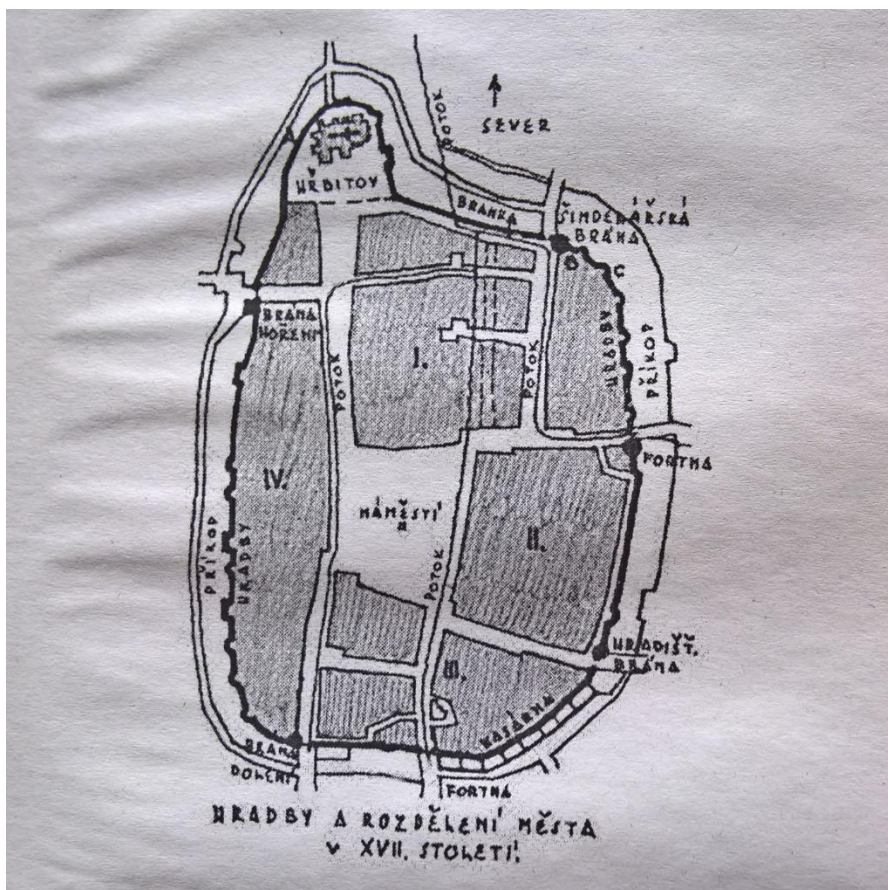
²³ Tamtéž, str. 21.

²⁴ F. MUSIL, *Dějiny východních Čech*, str. 463.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ J. V. ŠIMÁK, *Počátky města Dvora Králové nad Labem*, F. TIKAL, *Hradby a valy města Dvora Králové n. L.*, in: reprint R. Roup, str. 8.

²⁶ Tamtéž.

Tvar opevnění vnitřního města ze 17. století²⁷

Instituce věnných měst, ke kterým Dvůr patřil od konce 14. století, je v konkrétnější podobě doložena údajem ze Zbraslavské kroniky, kdy Rudolf Habsburský před svou smrtí 3. července 1307 zajistil svoji manželku Elišku Rejčku 40 000 hřivnami z královských měst Hradce, Chrudimi a Vysokého Mýta,²⁸ což je první údaj o tom, že důchody královen budou zajištěny z východočeských věnných měst.²⁹ Listinou z 5. října 1307 k nim přibyla ještě města Polička a Jaroměř.³⁰ V době vlády Jana Lucemburského, za složité politické situace, snad již v roce 1319, byl Elišce

²⁷ J. V. ŠIMÁK, *Počátky Dvora Králové nad Labem*, F. TIKAL, *Hradby a valy města Dvora Králové n. L.* in: reprint R. Roup, str. 17.

²⁸ F. MUSIL, *Ke vzniku královských věnných měst*, str. 2.

²⁹ F. MUSIL, *Dějiny východních Čech*, str. 277.

³⁰ F. MUSIL, *Ke vzniku královských věnných měst*, str. 2.

<https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=12&bookid=118&page=178> [cit. 25. 6. 2020].

Přemyslovně určen k pobytu Mělník, který se tím stal dalším věnným městem.³¹ Dvůr nad Labem přibyl spolu s Trutnovem roku 1398 nebo 1399, v souvislosti s tzv. trutnovským manstvím. Listinou z 10. ledna 1316³² je Dvůr dán do zástavy králem Janem Lucemburským Půtovi z Turgova spolu s trutnovským manským krajem s výjimkou města Trutnova.³³ Zpět do přímého držení krále se Trutnovsko i se Dvorem dostalo roku 1392 po smrti Anežky Svidnické,³⁴ kdy je převzal král Václav IV., který Dvůr spolu s Trutnovem v roce 1389 nebo 1399³⁵ připsal věnem své manželce královně Žofii Bavorské. Dvůr se tak stal královským věnným městem.³⁶ V držení Žofie Bavorské zůstal až do husitských válek, kdy instituce královských věnných měst zanikla.³⁷

Královna měla dovoleno mít ke správě měst vlastní dvůr, ve kterém byl nejdůležitějším úředníkem královnin podkomoří.³⁸ Král Václav IV. ho v roce 1396 ustanovil k výkonu soudní pravomoci a jiných práv, která vykonával podobně jako královský podkomoří v královských městech.³⁹ Podkomořímu pomáhal dohlížet na věnná města královnin hofrychtěř. Pokud nastala situace, že nebyla panující královna ani královna vdova, spadala města opět pod správu krále jako ostatní královská města. V tom případě je spravoval královský podkomoří.⁴⁰

Na počátku 15. stol. lze město považovat za nepříliš bohaté. Můžeme tak usuzovat podle výše „zvláštní berně,“ kterou panovník nařizoval platit královským městům a klášterům. V porovnání s ostatními věnnými městy Dvůr odváděl 25 kop grošů, Hradec Králové 341 kop grošů, Vysoké Mýto a Mělník 230 kop grošů, Chrudim 170 kop grošů, Polička asi 100 kop grošů, a Jaroměř 100 hřiven těžkých, přičemž

---

³¹ F. MUSIL, *Ke vzniku královských věnných měst*, str. 2.

³² Antonín Konstantin VITÁK, *Dějiny královského věnného města Dvora Králové n. L.*, str. 12. https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&action=jdi&cat=12&bookid=118&page=173&action_button.x=0&action_button.y=0 [cit. 17. 5. 2020].

³³ F. MUSIL, *Dějiny východních Čech*, str. 274.

³⁴ E. TOMKOVÁ – A. JIŘÍČKOVÁ – T. KUBELKA, *Dvůr Králové nad Labem a okolí*, str. 10.

³⁵ F. MUSIL, *Dějiny východních Čech*, str. 402.

³⁶ Petr VOREL, *Královská věnná města a systému českých měst 16. století*, in: Jan KILIÁN (ed.), *Věnná města za třicetileté války a jejich poválečná obnova*. Sborník příspěvků z konference konané v Mělníce ve dnech 4.–5. května 2004, Mělník 2004, str. 20.

V roce 1569 za zvláštních okolností se stává věnným městem také Nový Bydžov.

³⁷ A. K. VITÁK, *Dějiny královského věnného města Dvora Králové n. L.*, str. 24.

³⁸ F. MUSIL, *Ke vzniku královských věnných měst*, str. 2.

³⁹ Heslo *Věnná města česká*, in: Ottův slovník naučný, XXVI, Praha 1907, str. 546–547.

⁴⁰ Tamtéž.

uvedená čísla nevyjadřují přesný stav tehdejších hospodářských možností měst, ale spíše jej pouze nastiňují.⁴¹

Dvůr však postupně však nabýval obecního jmění. Král Ladislav Pohrobek udělil 26. srpna 1454 městu právo konání výročního trhu. Začínal na den sv. Ludmily a trval 7 dní.⁴² Dalším privilegiem, tentokrát od Vladislava II. Jagelonského z 1497, bylo povolení druhého výročního trhu. Konal se ve čtvrtek před svatodušními svátky 8 dní.⁴³ Roku 1507 udělil opět Vladislav II. Jagelonský Dvorským právo vybírat clo na opravu silnic a cest.⁴⁴

V době husitství, přesněji v únoru až květnu 1421, byl Dvůr mezi 20 významnými městy, které se husitům podařilo dobýt a s kterými pak sdílel společný osud v husitském pražském městském svazu.⁴⁵ Po odchodu Jana Žižky z Tábora v roce 1423 přešlo město do jeho nově vzniklého východočeského svazu zvaného Menší Tábor a jako spojenci husitů se Dvorskí zúčastnili také několika vojenských bitev.⁴⁶ Obyvatelé města a blízkého okolí se od dob Žižkových hlásili k víře pod obojí.⁴⁷

Po skončení hlavních husitských bojů stálo město Dvůr na straně zvoleného krále, jemuž roku 1436 složilo slib poslušnosti.⁴⁸ V roce 1437 obnovil Zikmund Lucemburský úřad královských věnných měst a zapsal Dvůr spolu s ostatními královskými věnnými městy své manželce Barboře Celské.⁴⁹ V jejím držení byla města do roku 1451, poté spravovala věnná města královská komora až do doby, kdy připadla v letech 1458–1475 Johaně z Rožmitálu.⁵⁰

---

⁴¹ František HOFFMANN, *Středověké město v Čechách a na Moravě*, Praha 2009, str. 231.

⁴² Codex iuris municipalis regni Bohemiae III., edd. Jaromír ČELAKOVSKÝ – Gustav FRIEDRICH, Praha 1948 https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&action=jdi&cat=12&bookid=119&page=304&action_button.x=0&action_button.y=0 [cit. 17. 5. 2020].

⁴³ Codex iuris municipalis regni Bohemiae III., edd. Jaromír ČELAKOVSKÝ – Gustav FRIEDRICH, Praha <https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=12&bookid=119&page=895> [cit. 17. 5. 2020].

⁴⁴ Codex iuris municipalis regni Bohemiae III., edd. Jaromír ČELAKOVSKÝ – Gustav FRIEDRICH, Praha https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&action=jdi&cat=12&bookid=119&page=1053&action_button.x=0&action_button.y=0 [cit. 17. 5. 2020].

⁴⁵ Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK – Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*, Praha 2005, str. 77.

⁴⁶ E. TOMKOVÁ – A. JIŘÍČKOVÁ – T. KUBELKA, *Dvůr Králové nad Labem a okolí.*, str. 10.

⁴⁷ Antonín SCHULZ – Lenka ŠORMOVÁ – Eva TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (1. díl) 1417-1850(1892), Inventář, Trutnov 2002, str. 5.

⁴⁸ Tamtéž, str. 5.

⁴⁹ F. MUSIL, *Dějiny východních Čech*, str. 592.

⁵⁰ E. TOMKOVÁ – A. JIŘÍČKOVÁ – T. KUBELKA, *Dvůr Králové nad Labem a okolí.*, str. 12.

Znázornění Dvora Králové na Klaudyánově mapě z roku 1518⁵¹

Ke Dvoru náleželo také několik šosovních vesnic – Lipnice, Verdek, Nové Lesy, Filiřovice a Záboří, byly takto označovány od roku 1560. Jejich obyvatelé se podíleli spolu s dvorskými měšťany a sousedy na předměstích na placení šosu.⁵²

V roce 1547 došlo k účasti Dvora a dalších královských měst ve stavovském odboji proti stávajícímu panovníkovi Ferdinandovi I. Panovník následně města potrestal omezením samosprávy – dosazením královského rychtáře do městské rady, zákazem

---

Vládou Johany z Rožmitálu končí období, kdy se královny výrazněji podílely na správě věnných měst, příp. v nich sídlily, nebo je zapojily do politického dění, později jejich správa nabyla byrokratického charakteru. in: F. MUSIL, *Ke vzniku královských věnných měst a jejich vývoji do 2. poloviny 15. století*, str. 10.

Správa věnných měst: 1475–1522 (královská komora), 1522–1531 (Marie Habsburská), 1531–1547 (Anna Jagelonská). in: A. K. VITÁK, *Dějiny královského věnného města Dvora Králové n. L.*, Praha 1867, str. 41–42.

⁵¹ Mapová sbírka, Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, 2018, mapa č. 1, *Mikuláš Klaudyán: první mapa Čech 1518*, měřítko 1 : 685 000.

⁵² https://www.kralovskavennamesta.cz/vystupy2019/4_vojtiskova_hg_komplet.pdf [cit. 14. 6. 2020], nebo také obecně k šosovním vesnicím Jan LHOTÁK, *Šosovní, nebo poddanské vesnice? K interpretaci pozemkového příslušenství zeměpanských měst ve středověku*, in: <https://biblio.hiu.cas.cz/documents/323490?locale=cs>, [citováno 14. 6. 2020].

scházení městské obce, konfiskací majetku a zavedením apelačního soudu.⁵³ Tato opatření se dotkla i Dvora Králové. Město přišlo o privilegia, byly mu zkonfiskovány šosovní vesnice a uložena pokuta 1 500 grošů míšeňských. Naštěstí ještě téhož roku císař Dvorským většinu privilegií i majetků navrátil a pokuta byla snížena na třetinu.⁵⁴ Vesnice poddanské – Libotov, Kocléřov a Bukovina byly ovšem zkonfiskovány trvale⁵⁵ navíc byla ustanovena nová daň, tzv. posudné.⁵⁶

I přes tato opatření je 16. stoletím, kdy dochází k hospodářskému rozvoji města. K poč. 16. století je již známa existence cechů, které nyní zaznamenávají rozkvět, z těch nejstarších jsou uváděni sladovníci, soukeníci, řezníci, pláteníci ševci, kožešníci, později vznikl cech hrnčírů, pekařů, mlynářů, perníkářů, mydlářů, barvířů apod. V Registrech obecního shromáždění pochází nejstarší zápis volby cechmistrů z 28. října 1574. Za každý cech jsou zde jmenovány 2 osoby a obnovenými cechy jsou řezníci, tkalci, krejčí, kožešníci a ševci.⁵⁷ Cechy podléhaly sledování, jestli např. řezníci a pekaři vykonávají poctivě svá řemesla, dodržují míry,⁵⁸ jestli tkalci látku dobře kupcům odměřují.⁵⁹

Koncem 16. století kromě živností také postupně bohatla šlechta, která změnila způsob hospodaření a začala spravovat své statky sama.⁶⁰ Šlechtici, kteří si koupili majetek ve městě, museli písemným slibem potvrdit, že nebudou obyvatelům překážet ve výkonu živnosti. K této šlechtě např. patřili vladykové Jan Radecký z Radče, Simeon a Ondřej Prostředkové z Podhoří, Jan Utržpach Berka z Dubé, Litičtí ze Šonova a na Litici a Hartmanové z Hartenštejna. K okolním šlechticům, kteří současně drželi i mnoho nemovitého majetku ve Dvoře patřil Jan Zilvar z Pilníkova a Bavor starší Rodovský z Hustiřan.⁶¹ Jan Zilvar vlastnil dvůr pod Dolení branou a dům za Šindelářskou branou. Část majetku po Bavoru starším Rodovském koupili Dvorští

---

⁵³ E. TOMKOVÁ – A. JIŘIČKOVÁ – T. KUBELKA, *Dvůr Králové nad Labem a okolí*, str. 12.

⁵⁴ Jindřich FRANCEK, *Zločin a trest ve Dvoře Králové nad Labem*, Trutnov 2010, str. 8.

⁵⁵ A. SCHULZ, *Archivní prameny*, díl II., str. 15.

⁵⁶ J. FRANCEK, *Zločin a trest ve Dvoře Králové nad Labem*, str. 8.

⁵⁷ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, inv. č. 15, kn. č. 5, fol. 15v.

⁵⁸ Tamtéž, fol. 21v.

⁵⁹ Tamtéž, fol. 8v.

⁶⁰ Tomáš HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem. Dvůr Králové n. L.* 1926, str. 12.

⁶¹ T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 17–19.

z pozůstalosti roku 1588. Jednalo se o dva statky, jeden šosovní a druhý ve Verdeku a dům za Labem s poli a lesy.⁶²

V roce 1572 bylo město postiženo katastrofickým požárem. Tehdy kromě 2 domků a kostela shořelo celé město. Městská radnice, která stála na náměstí téměř uprostřed západní řady domů, při požáru shořela.⁶³ Nová byla vystavěna v roce 1576, na západním nároží severní řady domů, jako jedna z prvních budov ve městě z kamene. Štít radnice směřoval v 16. – 18. století k západu a směrem do náměstí se tyčila věž podepřená dvěma zešikmenými pilíři. Jako stavitelé jsou uváděni Italové Ulrico Aostalli de Sala a Franc, řečený Vlach.⁶⁴ Neštěstí přineslo drahotu, hlad a nemoci. Za císaře Maxmiliána II. bylo město vzhledem k těžkostem v roce 1574 osvobozeno na tři léta od placení berně.⁶⁵ V následujících letech požár ovlivnil opatření proti ohni. Ve snaze předejít dalším případným zkázám bylo nařízeno stavět nové domy co nejvíce s použitím kamene a cihel – obecní cihelnu mělo město již od poloviny 15. stol. V zápisu ze zasedání obecního shromáždění ze dne 30. srpna 1579 je obyvatelům města připomenuto, aby s ohněm opatrně nakládali, komíny stavěli a ponocní, aby v noci obcházeli stodoly.⁶⁶ Nebezpečí vzniku požáru bylo v té době veliké, neboť se stavělo převážně ze dřeva a v domech a na ulicích se skladovalo dříví a sláma a často se manipulovalo s otevřeným ohněm.⁶⁷ Také konopí a len se ve městě nesměl sušit.⁶⁸

---

⁶² Tamtéž, str. 7–8.

⁶³ Tamtéž, str. 36–37.

Požár městské radnice zapříčinil do budoucna torzovitý stav dvorského archivu.

⁶⁴ J. FRANCEK, *Zločin a trest ve Dvoře Králové nad Labem*, str. 10.

⁶⁵ T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 36.

⁶⁶ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 2v.

⁶⁷ J. FRANCEK, *Zločin a trest ve Dvoře Králové nad Labem*, str. 94.

⁶⁸ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 20r.

*Radnice na západní straně náměstí před požárem
v roce 1572 (kresba B. Söllnera)⁶⁹*

Dále bezpečný život ve městě zajišťovala různá nařízení obecního shromáždění. Bez fedrovního listu nesměly být brány do domů žádné cizí osoby,⁷⁰ do lesů a k rybníku bylo zakázáno chodit s ručnicemi a střílet z nich.⁷¹ Také ve městě nebylo dovoleno chodit se zbraní.⁷² Psi měli mít v noci řezníci zavřené, za neuposlechnutí odevzdali cechu libru vosku.⁷³

Představitelé městské obce také dohlíželi na vlastní hospodaření města. Bylo zakázáno vozit obilí k mletí do jiných cizích mlýnu než obecních,⁷⁴ podruzi na žně neměli chodit mimo město pomáhat.⁷⁵ Aby nedocházelo k pytlacení ryb, byly určeny osoby, které hlídaly potok, v němž bylo pod hrdelem trestem zakázáno chytat ryby.⁷⁶ Zřejmě bylo možné lovit ryby pouze při výlovu rybníků.⁷⁷ Starost o louky dokládají nařízení, podle nichž nikdo nesměl v lukách dělat cestičky tam, kde nejsou,⁷⁸ bylo zakázáno do sv. Václava spásat louky dobytkem,⁷⁹ dále v lukách a polích dělat škodu,⁸⁰ např. sekát nebo spásat cizí trávu.⁸¹

---

⁶⁹ E. TOMKOVÁ – A. JIŘIČKOVÁ – T. KUBELKA, *Dvůr Králové nad Labem a okolí*, str. 10.

⁷⁰ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 28v.

⁷¹ Tamtéž, fol. 20v.

⁷² T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 14.

⁷³ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 20v.

⁷⁴ Tamtéž, fol. 24v.

⁷⁵ Tamtéž, fol. 2v.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Tamtéž, fol. 27v.

⁷⁸ Tamtéž, fol. 4r.

⁷⁹ Tamtéž, fol. 20v.

Také společenský život obyvatel v tehdejší době byl usměrňován různými pravidly. Ve městě i vesnicích se nesmělo hlasitě povykovat a lát,⁸² v době adventu se nesmělo v noci vylézat v domech,⁸³ hospodáři měli dohlížet, aby se pod jejich střechou nehrály hry o peníze.⁸⁴ Než skončí mše ve sváteční dny a v neděli byl zákaz prodeje pálenky.⁸⁵ Dbáno bylo také na vzdělávání dětí. Obyvatelům bylo připomínáno, aby děti do školy posílali.⁸⁶ Zajímavý je zápis ze dne 25. července 1583, kdy bylo na obecním shromáždění projednáváno vaření obědů žákům.⁸⁷ Bohužel je zápis příliš stručný, neuvádí žádné bližší sdělení, zda se jednalo např. o chudé žáky nebo jakým způsobem bude řešeno financování. V roce 1583 byl také na obecním shromáždění zmíněn nový kalendář.⁸⁸

Roku 1582⁸⁹ a 1599 město ohrožoval mor.⁹⁰ Literatura zachycuje údaj o více než 600 obětech, ale již neuvádí, ke kterému časovému období.⁹¹ V Registrech obecního shromáždění také není bohužel o moru žádná zmínka.

Události 17. stol. vedoucí ke třicetileté válce a její průběh přivedly město téměř do záhuby. Dvůr se zúčastnil v letech 1618–1620 stavovského povstání jako odbojné utrakvistické město. K obraně země přislíbil pomoci penězi a vojskem, od direktoria mu bylo nařízeno kontrolovat zásoby zbraní občanů, posílat včas berně, sestavit vojsko z určitého počtu osob.⁹²

Po bitvě na Bílé hoře byl Dvůr potrestán konfiskací pozemkového majetku a zvýšením poplatků, které odváděl královně, podkomořímu a hofrychtěři.⁹³ Město

---

⁸⁰ Tamtéž, fol. 20v.

⁸¹ Tamtéž, fol. 25r.

⁸² Tamtéž, fol. 5v.

⁸³ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 3r.

⁸⁴ T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 14.

⁸⁵ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 24.v.

⁸⁶ Tamtéž, fol. 29r.

⁸⁷ Tamtéž, fol. 24v.

⁸⁸ Tamtéž, fol. 25v.

Zápis není bohužel datován. Novým kalendářem je myšlen kalendář gregoriánský, který byl v Čechách zaveden bulou *Inter gravissimas* 6.–17. 1. 1584.

⁸⁹ A. SCHULZ, *Archivní prameny*, str. 80.

⁹⁰ T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 36.

⁹¹ A. SCHULZ – L. ŠORMOVÁ – E. TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (1. díl), str. 6.

⁹² T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 42.

⁹³ E. TOMKOVÁ – A. JIŘIČKOVÁ – T. KUBELKA, *Dvůr Králové nad Labem a okolí*, str. 12–13.

V této době měla město v držení královna Eleonora Mantovská.

ztratilo šosovní vesnice Verdek, Filířovice, Novolesí a Lipnice a dvě manství – Podhoří, které město v roce 1607 zakoupilo po Janovi starším ze Zilberšteinu, a manství ve vsi Záboří s poli a loukami. Roku 1627 byly všechny statky Dvoru navraceny, ale již zchudlé vydržováním císařského vojska.⁹⁴ Od císaře bylo také Dvorským nařízeno přijetí katolické víry.⁹⁵ V důsledku toho se mnozí měšťané vystěhovali. Dvorským šlechticům Adamu Zilvarovi ze Silberšteinu, Jiřímu z Valdštejna a Fridrichu Dobranovskému byl pro účast v povstání zabaven veškerý majetek.⁹⁶

Úpadek města pokračoval rokem 1621, kdy bylo ve městě poskytnuto ubytování 150 jezdcům. Jejich koním, na žádost krajského hejtmana, dodával obrok Jiří Sádovský ze Sloupna, člen Jednoty bratrské sídlem v Bílé Třemešné. Ten poskytl úkryt na Bílé Třemešné Janu Ámosi Komenskému, se kterým pak v lednu 1628 odešli do Lešna, když se z důvodu rekatolizace nemohli hlásit k Jednotě bratrské.⁹⁷

Stavovské povstání se rozrostlo v evropský válečný konflikt tzv. třicetiletou válku.⁹⁸ V důsledku toho nastal velký pohyb vojsk, ať už císařských nebo nepřátelských. Registra obecního shromáždění uvádějí v roce 1631 celkem 13 kontribucí projednávaných na obecním shromáždění, které město vyplatilo na vojenské účely. Šlo např. o výdaje na nové rekruty pro regiment hraběte Trčky z Lípy, na průtahy vojsk, na splátku dluhu hraběti Černínu.⁹⁹

Další události jsou již mimo sledované období, avšak blíže se dotýkají sledovaného pramene. Dvůr byl sužován v roce 1634 několikrát pobytem císařských vojsk, která musel pod pohrůzkami ubytovat, živit a platit, přičemž vojsko způsobilo škody na obilí, které posekalo, pošlapalo nebo koňmi spáslo, dobytek pobralo. Krajští hejtmané zjistili šetřením v roce 1635, že z 51 domů bylo 8 domů zbořeno, 12 neobydleno, 10 domů obýváno zchudlými obyvateli a kontribuci je schopno platit 21 měšťanů a 4 poddaní. Dvorní poslali roku 1635 králi prosebný dopis, ve kterém prosí o

---

⁹⁴ Tomáš Václav Bílek, *Dějiny konfiskací v Čechách po roce 1618*, díl 2., Praha 1883, str. 1061–1062. https://pdfknihy.maxzone.eu/books/historie/dejiny_konfiskaci_II-bilek.pdf [cit. 27. 5. 2020].

⁹⁵ T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 56.

⁹⁶ Tamtéž, str. 43.

⁹⁷ Tamtéž, str. 44.

⁹⁸ Kolektiv autorů, *Dějiny země Koruny České*, Praha 1993, str. 258–260.

⁹⁹ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 88v–90r.

úlevy a dále uvádí, že ničení nebyl ušetřen ani kostel, z něhož „*kostelní věci jsou odneseny a privilegia městská a listiny rozházeny a pečeti porušeny*“.¹⁰⁰

V poslední fázi třicetileté války, ve válce švédsko-francouzské, vtáhla do Čech švédská armáda. 6. června 1639 vtrhli Švédí také do Dvora, který vyplenili, a ještě téhož roku museli odvádět Dvorští Švédům usazeným v Hradci k obživě chleba.¹⁰¹ Velká bída dolehla na město, blízké vesnice a okolí, neboť město bylo kromě nepřátelských vojsk sužováno také vojskem císařským.¹⁰² V lednu 1645 vyšetřil hradecký hejtman, že ve městě je po všech útrapách schopných platit daně pouze 9 měšťanů a ve vesnici 2 poddaní. Naposledy se švédské vojsko objevilo ve Dvoře ještě v letech 1646 a 1647. Konečně dne 24. října 1648 došlo k podepsání míru.¹⁰³ Město se pak ještě po mnoho let vzpamatovalo z válečných událostí a pohrom.

2. Městská správa ve Dvoře Králové nad Labem se vztahem ke sledovanému období 1579–1633

Posuzovaná kniha Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů z let 1579–1633 pocházejí z prostředí městské správy, proto nyní bude touto kapitolou pojednáno o městské samosprávě ve sledovaném období, podrobněji o funkci obecního shromáždění.

Výkon městské správy zajišťovali samotní měšťané, jelikož králi a jiným vrchnostem chyběly potřebné správní orgány. Vznikl systém městské samosprávy, kdy měšťané rozhodovali v záležitostech hospodářských, správních, vojenských a také vykonávali soudní pravomoc. Na výkon samosprávy dohlížel pán města prostřednictvím svého úředníka, rychtáře. Rychtář a zástupci měšťanů nazývaní konšelé nebo přísežní představovali princip samosprávy a vrchnostenské moci.¹⁰⁴

Pro nedostatek pramenů nevíme přesně, odkud bylo do Dvora přineseno magdeburské právo a s ním ustanovení dědičného rychtáře hlavou obce, snad jako

---

¹⁰⁰ T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 49.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² E. TOMKOVÁ – A. JIŘIČKOVÁ – T. KUBELKA, *Dvůr Králové nad Labem a okolí*, str. 13.

¹⁰³ Kolektiv autorů, *Dějiny země Koruny české*, Praha 1993, str. 265.

¹⁰⁴ F. HOFFMANN, *Středověké město v Čechách a na Moravě*, str. 405

v případě Trutnovských, ze Saska. Rychtáři tehdy náleželo soudnictví, správa města, měl svobodný lán, krčmu a jedna třetina pokut.¹⁰⁵

Až do 14. století převažovala ve správě města pravomoc rychtáře.¹⁰⁶ V čele městské rady stál konšel, který se nazýval purkmistr. V této funkci se konšelé střídali po čtyřech týdnech, první purkmistr v roce byl označován jako primas.¹⁰⁷ Ve Dvoře byl pověřeným hospodářem města.¹⁰⁸

Po husitství dochází ve Dvoře v městské samosprávě k podstatným změnám. Do popředí se místo německých úředníků začínají dostávat čeští měšťané, a dále funkce královského rychtáře začíná upadat ve prospěch městské rady, která postupně převzala veškerou moc nad správou města.¹⁰⁹ Městský rychtář se poté postupně proměňoval v městského úředníka, spravoval policejní záležitosti, stíhal a vyšetřoval zločince.¹¹⁰

Původně se tedy město řídilo tzv. magdeburským právem,¹¹¹ časem přešlo pod právo jihoněmecké, resp. pražské.¹¹² Z příslušnosti k jihoněmeckému právu vyplývá také počet konšelů v městské radě. V tomto případě jich bylo dvanáct.¹¹³ Privilegium krále Vladislava II. z roku 1507 dokládá, že se Dvůr inspiroval i právním pořádkem města Hradce (Králové), jmenovitě v oblasti stavného práva.¹¹⁴

Významnou událostí ve městě byla obnova městské rady, která se konala zpravidla jednou v roce za účasti vrchnostenského úředníka.¹¹⁵ V případě Dvora jím byl královnin podkomoří, který obnovil městskou radu a určil pořadí konšelů pro úřad purkmistra. Vlastní obřad se nazýval sázení konšelů.¹¹⁶ Registra obecního shromáždění se zmiňují zápisem ze dne 23. dubna 1584 o zasedání městské obce, kdy byl jako první

---

¹⁰⁵ J. V. ŠIMÁK, *Počátky Dvora Králové nad Labem*, F. TIKAL, *Hradby a valy města Dvora Králové n. L.*, in: reprint V. Roup, str. 11.

¹⁰⁶ Karel MALÝ – Florian SIVÁK, *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1918*, Praha 1988, str. 63.

¹⁰⁷ K. MALÝ – F. SIVÁK, *Dějiny státu a práva*, str. 63.

¹⁰⁸ T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 6.

¹⁰⁹ A. SCHULZ – L. ŠORMOVÁ – E. TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (I. díl), str. 10.

¹¹⁰ Tamtéž, str. 11.

¹¹¹ J. FRANCEK, *Zločin a trest ve Dvoře Králové nad Labem*, str. 25.

¹¹² T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 6.

¹¹³ K. MALÝ – F. SIVÁK, *Dějiny státu a práva*, str. 63.

¹¹⁴ B. BÖNSCHOVÁ, *Tzv. Pergamenová a Papírová kniha*, diplomová práce na KPVH UHK, str. 13. také Tomáš HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 13.

¹¹⁵ F. HOFFMANN, *Středověké město v Čechách a na Moravě*, str. 415.

¹¹⁶ A. SCHULZ – L. ŠORMOVÁ – E. TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (1. díl), str. 9.

bod jednání čten dopis z 20. dubna 1584 o potvrzení konšelského úřadu panem hofrychtěrem z Hradce.¹¹⁷

Rok	Primas
1574–1576	Matěj Čížek
1578–1580	Ješek Starý
1580–1581	Matěj Čížek
1583–1591	Václav Bešek
1593	Matěj Čížek
1596–1598	Jan Nimburský
1598	Jan Koliát
1601,1603	Matěj Čížek
1605,1611	Martin Cikán z Čermné
1613	Jan Horský
1615–1617	Jan Nimburský
1622	Jiří Dluhoška
1628	Jan Šrámek
1632	Jan Žďárský

Tabulka č. 1. Zjištění primasové ve Dvoře nad Labem¹¹⁸

Ve Dvoře se podíleli na správě města také hejtmané.¹¹⁹ Dle zápisů v Registrech obecního shromáždění byli voleni na shromážděních obce a jednalo se vždy o dvě osoby, které měli na starost jednu ze čtyř městských čtvrtí a také jedno ze čtyř předměstí.¹²⁰ Např. v roce 1585 byli zvoleni na 1. čtvrti – Pavel Sklenička, Matěj Žemlička, na 2. čtvrti – Jiřík Provazník a Jindřich Patočka, na 3. čtvrti – Juza a Sixt

¹¹⁷ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 25r.

¹¹⁸ A. SCHULZ – L. ŠORMOVÁ – E. TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (1. díl), str. 14–15.

¹¹⁹ T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 6.

Hejtmané–měli z bezpečnostních důvodů, po rozdělení měst na čtvrtě za husitství, na starost městské vojsko, později dohlíželi na oheň, vybírali daně pro obec.

¹²⁰ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*.

Jedlička a na 4. čtvrti Jiřík Kos a Vojtěch Kavka. Za Dolení branou byl zvolen Jan Vošip a Simon Horák, za Hoření branou Petr Kalous a Adam Šveska, za Šindelářskou branou Mikuláš Šrámek a Jan Červenka, za Hradišťskou branou Václav Bavorů a Pavel Škřivan.¹²¹ Hejtmanům pomáhali při vykonávání povinností dva desátníci.¹²²

Dalším orgánem městské samosprávy, vytvářejícím se koncem 14.stol, byla městská obec.¹²³ Má přímou souvislost se sledovaným pramenem. Městskou obec tvořili plnoprávní obyvatelé města, kteří se podíleli na jeho samosprávě. Její složení se měnilo v průběhu času po stránce sociální a v souvislosti s politickou pravomocí, za husitství se stala vládnoucím městským orgánem. Zprvu byla patricijským¹²⁴ poradním shromážděním konšelů, po roce 1350 se jejími členy stávají cechmistři a do první poloviny 15. stol. vlastníci domů a usedlostí ve městě. Postupně se změnila se v orgán správy obecního majetku.¹²⁵

Obec ve Dvoře byla svolávána velikým zvonem¹²⁶ k poradám kdykoliv, když bylo potřeba z nařízení vyšších úřadů jednat o důležitých věcech, a to buďto v neděli nebo ve svátek po bohoslužbě.¹²⁷ Obec svolával hejtman a případná neúčast na jednáních, která nebyla náležitě omluvena, se trestala vězením ve věži noc a den.¹²⁸ Zápisy v Registrech dokládají dění na jednáních, na kterých měl hlavní slovo purkmistr nebo primas.¹²⁹

---

¹²¹ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 27r.

¹²² J. FRANCEK, *Zločin a trest ve Dvoře Králové nad Labem*, str. 18.

¹²³ Z. Hledíková – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny správy*, str. 211.

¹²⁴ Jiří KEJŘ, *Vznik městského zřízení v českých zemích*, Carolinum 1998, str. 289–293.

Patriciát–termín pro vedoucí městské vrstvy pocházející z doby humanismu a renesance, uzavřená skupina měšťanstva starých zámožných rodin, představujících nejvyšší vrstvu, jejíž vzestup se opírá o dálkový obchod, v českých zemích z nedostatku pramenů nelze jeho vývoj sledovat do podrobností jako v zahraničních městech.

¹²⁵ Jaroslava PEČÍRKOVÁ, *Pojem a pojmenování obce ve středověkých Čechách*, Listy filologické/Folia philologica, 1998, č. 2(1975), str. 79–88.

¹²⁶ T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 30–32.

Zástupce městské samosprávy ve Dvoře nad Labem připomínal zvon Dominikal z kostela sv. Jana Křtitele, přelity v roce 1625, který byl r. 1916 použit k válečným účelům. Byla na něm uvedena jména rychtáře, primasa a jména konšelů a obecních starších. „Pan rychtář urozený Valentin Gotefrid Erfurt z Frankenberku, primas Václav Koliát, Burian Kriský, Jiřík Dluhoška, Křištof Kraus, Jan Petera, Jan Šrámek, Martin Heldorf, Křištof Čeplík, Jiří Červenka, Jan Simonides, Jan Cikánek, Václav Ryšavý, Jan Žďárský písař, my starší vubecní Jeremiáš David Petera, Jakub Rumlar, Jan Jarský, Martin Anderle, Jiřík Pošíval.“

¹²⁷ T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 17.

¹²⁸ Tamtéž, str. 15.

¹²⁹ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*.

Protože svolávání a jednání obce bývalo těžkopádné a stávalo se, že se nedařilo dospět k přijatelným rozhodnutím,¹³⁰ byli ustanoveni zástupci tzv. obecní starší, kteří postupně dosáhli největšího významu z obce. Byli jmenováni při obnově městské rady. Původně jejich počet kolísal mezi čtyřmi až pěti, až se ustálil na šesti osobách. Jejich úkolem byla kontrola správy městského hospodaření.¹³¹

Podstatnou změnu ve vývoji městské správy učinily události spojené se stavovským povstáním proti králi Ferdinandovi I. v roce 1547. Města byla za účast v odboji potrestána mimo jiné opětovným dosazením královského rychtáře do správy měst. K omezení moci městské obce došlo již v roce 1528, kdy Ferdinand I. povolil schůze pouze v případě schvalování městských počtů. V roce 1547 zakázal schůze definitivně, protože se mu jevily jako možné základny pro vznik vzpoury.¹³² Dochovaná Registra obecního shromáždění však dokazují, že se obec ve Dvoře Králové scházela, a to v rozmezí let 1579–1633. Nebyla však orgánem namířeným proti panovníkovi, předmětem jednání městské obce byly záležitosti týkající se správy města. Nejstarší zápis zaznamenávající jednání městské obce pochází ze dne 15. července 1579¹³³, poslední pak ze 7. srpna 1633.¹³⁴

Ustanovenému královskému rychtáři,¹³⁵ který hájil zájmy krále, byli konšelé ku pomoci a bez jeho svolení nesměli svolávat svá jednání. Toto bylo nařízeno listem z 24. září 1547.¹³⁶ I když se královský rychtář stal hlavní postavou městské správy, jeho moc postupně upadala, opětovně vzrostla po bitvě na Bílé hoře.¹³⁷ Úřad městského rychtáře zůstal stále zachován.¹³⁸

---

¹³⁰ F. HOFFMANN, *Středověké město v Čechách a na Moravě*, str. 411.

¹³¹ A. SCHULZ – L. ŠORMOVÁ – E. TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (1. díl), str. 12.

¹³² J. PEČÍRKOVÁ, *Pojem a pojmenování obce ve středověkých Čechách*, str. 86.

¹³³ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 100v.

¹³⁴ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 2r.

¹³⁵ T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 35.

Úřad královského rychtáře zrušil císař Josef I. v roce 1783.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ A. SCHULZ – L. ŠORMOVÁ – E. TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (1. díl), str. 12.

O zřízení instituce královských rychtářů ve Dvoře nad Labem a jejich přehled v letech 1533–1783 in: A. SCHULZ, *Archivní prameny*, díl II., str. 41–43.

¹³⁸ A. SCHULZ – L. ŠORMOVÁ – E. TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (1. díl) str. 12.

Rok	Královský rychtář
1564–1577	Martin Trubač Bystřický
1588	Václav Ježek
1590–1593	Matěj Čížek
1593–1607	Václav Ježek
1610–1619	Martin Cikán z Čermné
1621–1625	Valentin Bohumír Erfurt z Frankerbergu
1626–1642	Mikuláš Juliš ze Šenbachu

Tabulka č. 2. *Královští rychtáři ve Dvoře nad Labem*¹³⁹

Zápis v Registrech ze dne 15. září 1595 jako jediný zmiňuje, že se obec sešla k jednání na radnici.¹⁴⁰ Radnici mělo město již ve 14. století,¹⁴¹ nová byla vystavěna v roce 1576 po požáru.¹⁴² V budově radnice byla kromě prostor pro jednání městské rady a dalších, také místnost určená pro vyslychání a mučení obžalovaných.¹⁴³

Nutno ještě uvést, že městská rada po ústupu moci rychtáře měla také soudní pravomoc. Konšelé sporné záležitosti předkládali k rozhodnutí hofrychtěři, ve sporech do pěti kop rozhodovali jako soudci druhé instance pro městskou radu v Trutnově, a než byl zaveden v roce 1547 Ferdinandem I. apelační soud, zasílali odvolání proti jejich rozsudkům konšelům Starého Města v Praze.¹⁴⁴ Právní poučení bylo možné čerpat z díla Práva městská Království českého Pavla Kristána z Koldína, které vyšlo v r. 1579, čímž došlo ke kodifikaci městského práva.¹⁴⁵

¹³⁹ A. SCHULZ – L. ŠORMOVÁ – E. TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (1. díl), str. 14.

¹⁴⁰ Z. HLEDÍKOVÁ – J. JANÁK – J. DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích*, str. 209.

¹⁴¹ A. SCHULZ – L. ŠORMOVÁ – E. TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (1. díl), str. 10.

¹⁴² T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 37.

¹⁴³ Tamtéž, str. 16.

¹⁴⁴ Tamtéž, str. 14.

¹⁴⁵ J. FRANCEK, *Zločin a trest ve Dvoře Králové nad Labem*, str. 25.

Nepostradatelným úředníkem městské správy byl městský písař, který vedl písemnou agendu města.¹⁴⁶ Prvním známým písařem ve Dvoře byl k roku 1494 písař Jan.¹⁴⁷ S prací písaře úzce souvisela činnost městské kanceláře,¹⁴⁸ již bude věnována pozornost níže.

Městská pečeť větší Dvora nad Labem z roku 1547¹⁴⁹

---

¹⁴⁶ A. SCHULZ – L. ŠORMOVÁ – E. TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (1. díl), str. 10.

¹⁴⁷ Tamtéž, str.10.

¹⁴⁸ První dochovaná pečeť města Dvora je zobrazena na listině vydané purkmistrem a radou města Dvora cechu sladovníků v Hostinném dne 4. dubna 1484. Pečeť zobrazuje nejstarší dvorský městský znak, tj. na štítě hradební zeď s cimbuřím, uprostřed je otevřená brána se zdviženou mříží. Nad zdí vystupují dvě věže. Mezi nimi na cimbuří stojí doprava obrácený lev, in: E. TOMKOVÁ – A. JIŘÍČKOVÁ – T. KUBELKA, *Dvůr Králové nad Labem a okolí, Historie a současnost* ve fotografii, str. 10.

¹⁴⁹ Národní archiv České gubernium – guberniální listiny, Praha (0993-1526) 1481, <https://www.monasterium.net/mom/CZ-NA/CGL/1481/charter?q=dv%C5%AFr%20nad%20labem> [cit. 16. 5. 2020].

3. Diplomaticko-paleografický rozbor pramene

3.1 Knihy dvorské městské správy dochované ve sledovaném období

Městské knihy byly zřízeny a vedeny různými orgány městské správy pro právní a správní potřeby měst i jednotlivých měšťanů.¹⁵⁰ Jejich vývoj naznačuje, že od konce 14. stol. každé královské město vedlo minimálně jednu úřední knihu.¹⁵¹ Vzhledem k potřebě evidence a pro případ ztráty nebo zničení vlastního listinného pořízení postupně převzaly právní funkci listiny.¹⁵² Po staletí tak chránily právní jistoty ve městě.¹⁵³ Svým významem představují důležité historické prameny.¹⁵⁴

Sledovaná Registra obecního shromáždění nyní posoudíme v kontextu s ostatními dvorskými městskými knihami dochovanými ve stejném časovém období, tj. v časovém rozmezí let 1579–1633. K tomu bude použito jednak tradiční členění městských knih vycházející z typologie Václava Vojtíška z roku 1915, které dále rozpracoval Jan Čarek v roce 1956 a Rostislav Nový v roce 1963 a dále také členění dle Ludmily Sulitkové, která se problematikou městských knih zabývala v roce 2004.¹⁵⁵ S přihlédnutím k jejímu dělení městských knih bude nejdříve pojednáno o knihách pamětních.¹⁵⁶ Kniham se budeme věnovat spíše z diplomatického hlediska.

Než se tak stane, je nejprve nutné zaměřit se na vysvětlení příčin torzovitého stavu dvorského archivu. Způsobily ho hlavně opakované požáry a válečné události.¹⁵⁷ První úplné zničení města požárem je uváděno v roce 1345. Další požár způsobili slezští

---

¹⁵⁰ Jindřich ŠEBÁNEK – Zdeněk FIALA – Zdeňka HLEDÍKOVÁ, *Česká diplomatika do roku 1848*, Praha 1984, str. 169, nebo V. VOJTÍŠEK, *O studiu městských knih českých* in: Z. FIALA (ed.) *Výbor rozprav a studií Václava Vojtíška*, Praha 1953, str. 53.

¹⁵¹ J. ŠEBÁNEK – Z. FIALA – Z. HLEDÍKOVÁ, *Česká diplomatika do roku 1848*, str. 170.

¹⁵² V. VOJTÍŠEK, *O studiu městských knih českých* in: Z. FIALA (ed.) *Výbor rozprav a studií Václava Vojtíška*, str. 52.

¹⁵³ Ivan – HLAVÁČEK – Jaroslav KAŠPAR – Rostislav NOVÝ, *Vademecum pomocných věd historických*, Praha 1997, str. 209.

¹⁵⁴ V. VOJTÍŠEK, *O studiu městských knih českých* in: Zdeněk FIALA (ed.) *Výbor rozprav a studií Václava Vojtíška*, str. 81.

¹⁵⁵ Jana VOJTÍŠKOVÁ – Vít ŠEBESTA, *(Králové)hradecké městské kanceláře do roku 1620*, Hradec Králové – Ústí nad Labem 2013, str. 62–65.

¹⁵⁶ Tamtéž, str. 66.

¹⁵⁷ T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 30. Nejdůležitější městské písemnosti, zvláště privilegia, byla uschována v kobce ve věži kostela sv. Jana Křtitele.

křížáci v roce 1450. Město celé lehlo popelem.¹⁵⁸ Tento požár přečkaly dvě nejstarší dochované dvorské knihy – Pamětní kniha z let 1417–1823, tzv. kniha Pergamenová a Pamětní kniha, tzv. Papírová z let 1456–1541. Obě knihy byly předmětem diplomové práce Barbory Bönschové.¹⁵⁹ Požár dne 20. června 1572 zapříčinil stejné neštěstí. Tehdy shořelo kromě kostela a dvou domů celé město i s radnicí. Další zkázy městského archivu ve Dvoře způsobila třicetiletá válka. V roce 1634 saská vojska vyplenila radnici, taktéž 6. června 1639 Švédové. V roce 1699 město znovu vyhořelo.¹⁶⁰ Ve válečném konfliktu rakousko-pruském v roce 1866 pustošili Prusové město a radnici. Při hledání válečné kořisti ničili kromě jiného také úřední písemnosti.¹⁶¹

První skupinu městských knih tvoří knihy vedené městskou správou k pojištění práv města jako celku. Patří sem knihy městského zákonodárství, knihy městské správy v užším slova smyslu a knihy městského hospodářství. Zvláštní kategorií jsou knihy pamětní, které jsou pro nemožnost jednoznačného zařazení mezi ostatní městské knihy vyčleněny jako svébytný typ. Je pro ně typická různorodost zápisů, přičemž novověké knihy měly již jiný charakter zápisů.¹⁶²

Z dvorského prostředí spadají skupiny pamětních knih tři pamětní knihy. První knihou je **Pamětní kniha z let 1417–1823**¹⁶³ neboli **Pergamenová kniha**. Kniha má rozměr 25 x 32, 5 cm, obsahuje 117 fol. Jazyk zápisů je český, německý a z roku 1671 pochází jeden zápis latinský. Jak uvádí B. Bönschová v diplomové práci, v roce 1571 přestaly mít zápisy právní platnost, kniha se přetvořila v pamětní knihu, do které byly opisovány různé sentence, smlouvy a jiné záznamy, které měly být uchovány pro paměť budoucích generací.¹⁶⁴

Druhou knihou ze skupiny pamětních knih je ze staršího období **Knihy pamětní města Dvoru z let 1456–1541**¹⁶⁵ neboli **Papírová kniha**. Zařadila jsem ji mezi posuzované knihy vzhledem k jejímu propojení s knihou Pergamenovou. Velikost

---

¹⁵⁸ *Tamtéž*, str. 36.

¹⁵⁹ B. BÖNSCHOVÁ, *Tzv. Pergamenová a Papírová kniha*, diplomová práce na KPVH FF UHK.

¹⁶⁰ T. HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, str. 48–49.

¹⁶¹ E. TOMKOVÁ – A. JIŘÍČKOVÁ – T. KUBELKA, *Dvůr Králové nad Labem a okolí*, str. 17.

¹⁶² J. VOJTÍŠKOVÁ – V. ŠEBESTA, *(Králové)hradecké městské kanceláře*, str. 62–63.

¹⁶³ SOA Zámorsk, SOkA Trutnov, fond Archiv města Dvora Králové nad Labem (dále jen AMDKnL), inv. č. 11, kn. č. 1.

¹⁶⁴ B. BÖNSCHOVÁ, *Tzv. Pergamenová a Papírová kniha*, diplomová práce na KPVH FF UHK, str. 42.

¹⁶⁵ SOA Zámorsk, SOkA Trutnov, fond Archiv města Dvora Králové nad Labem (dále jen AMDKnL), inv. č. 12, kn. č. 2.

knihy je 11,5 x 33 cm. Obsahuje zápisy trhové, závěti, smlouvy, zápisy o obnovování městské rady a jiné v českém jazyce. Z diplomaticko-paleografického rozboru v diplomové práci B. Bönschová vyvodila závěr, že obě knihy byly ve vzájemném vztahu, což dokládají zápisy z počátku 16. století, které se vyskytují v obou knihách. V této době již sice existovala specializovaná městská registra, kam byla zapisována pořízení, ale vedle nich byla stále vedena Pergamenová kniha jako právní autorita. Zápisy byly nejdříve zaznamenány do radního manuálu (Papírové knihy), ale v zájmu některých měšťanů bylo pořídit zápis i do knihy Pergamenové.¹⁶⁶

Třetí a poslední knihou pamětní je **Liber memorabiliorum. Anno 1588–1616.**¹⁶⁷ Tato kniha o rozměrech 21, 5 x 32,5 cm má 15 fol, chybí u ní pevná vazba. Spojené listy jsou vloženy do mladší papírové vazby opatřené nápisem humanistickým písmem **Liber Memorabilium města Dvoru Králové 1588–1611.** Popsáno je 8 folií, dalších 7 je nepopsaných. Horní foliace je původní psaná inkoustem vedena do fol. 6r, poté je vložen a vlepen list, na jehož zadní straně je označení, že se jedná o žádost. Foliace dolní tužkou je novodobá, začíná od fol. 1r, je vedena do posledního zápisu, končí fol. 9r, dále následují prázdné stránky. Jazyk zápisů je český, na titulním fol. 1r také latinský, písmem je česká novogotická kurzíva, v nadpisech je použito písmo vyznačovací. Obsah zápisů je různorodý, jedná se o přípovědi, svědectví o manželsky zplozených dětech, vysvědčení. Kniha již spadá do vývojově mladších knih pamětních zaznamenávajících opisy pro paměť ve vlastním slova smyslu.

Do první skupiny městských knih vedených k pojištění práv města jako celku, přesněji do její podskupiny knih městské správy v užším slova smyslu, patří posuzovaná **Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů z let 1579–1633.**¹⁶⁸

Dále zařadíme knihy, které patří do druhé skupiny městských knih, tj. do knih městského soudnictví vedených k pojištění práv ve městě a soukromých práv jednotlivců, do její podskupiny knih práva nesporného. Jedná se o knihy **trhové**, kterých je z posuzovaného období dochováno pět. Výzkumem dvorských trhových knih

---

¹⁶⁶ B. BÖNSCHOVÁ, *Tzv. Pergamenová a Papírová kniha*, diplomová práce na KPVH FF UHK.

¹⁶⁷ SOA Zámorsk, SOkA Trutnov, fond Archiv města Dvora Králové nad Labem (dále jen AMDKnL), inv. č. 13, kn. č. 3.

¹⁶⁸ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633.*

se zabýval ve své diplomové práci Vojtěch Klíma. Dospěl k závěru, že tyto knihy na sebe od roku 1554 nepřerušene navazují, přičemž zápisy o trzích se vyskytují již v Knize pamětní z roku 1417 a dále také ve dvou starších pamětních knihách průběžně od roku 1426 do roku 1541.¹⁶⁹ Dále sem patří z dvorského prostředí dochovaná **Knih kšaftovní z let 1571–1720**,¹⁷⁰ **Knih smluv a přátelských porovnání z let 1576–1615**¹⁷¹ a **Stará gruntovní šosovní knih pro Verdek, Lipnici, Filířovice, Záboří, Podstráň z let 1599–1733**.¹⁷²

Knih trhová nebo také Knihy trhový radní města Dvoru nad Labem z let 1546–1582¹⁷³ o rozměrech 20 x 30 cm obsahuje 341 fol. Její kožená vazba s ornamentální výzdobou je značně poškozená, na deskách jsou zbytky kožených řemínků, které vzájemným svázáním zajišťovaly ochranu knižního bloku. Zápisy jsou psány českým jazykem, písmem je česká novogotická kurzíva, nadpisy jsou psány písmem kresleným, některé z nich červeným inkoustem. Knih je opatřena rejstříkem. Zápisy v knize jsou především trhové smlouvy, kvitance a také zápisy o obnovování městské rady.

Další trhovou knihou je knih opět s názvem **Knihy trhový radní města Dvoru nad Labem z let 1566–1608**.¹⁷⁴ Ta s největší pravděpodobností přímo navázala na předchozí trhovou knihou.¹⁷⁵ Velikost má 21 x 32 cm, počet fol. je 425. Vazba je z bílého pergamenu s figurálními motivy, avšak velice poškozená, knižní blok je téměř uvolněný, knih by si zasloužila restaurační zásah. Opět se vyskytuje zbytek koženého řemínku. Je opatřena rejstříkem. Zápisy jsou v českém jazyce provedené českou novogotickou kurzívou a polokurzívou, důležitá místa jsou v zápisech v pozdější době podtrhána červeně snad pastelkou. Zápisy tvoří smlouvy a obnovování městské rady.

---

¹⁶⁹ V. KLÍMA, *Trhové knihy východočeských věnných měst a jejich vývoj do roku 1620*, diplomová práce na UHK, str. 19.

¹⁷⁰ M. DUŠÁNEK, *Knihy testamentů východočeských věnných měst a jejich vývoj do roku 1620*, bakalářská práce na KPVH FF UHK.

¹⁷¹ B. VLČKOVÁ, *Knih svatebních smluv východočeských královských věnných měst a jejich vývoj do roku 1620*, bakalářská práce na KPVH FF UHK.

¹⁷² SOA Zámorsk, SOkA Trutnov, fond Archiv města Dvora Králové nad Labem (dále jen AMDKnL), inv. č. 57, kn. č. 47.

¹⁷³ SOA Zámorsk, SOkA Trutnov, fond Archiv města Dvora Králové nad Labem (dále jen AMDKnL), inv. č. 23, kn. č. 13.

¹⁷⁴ SOA Zámorsk, SOkA Trutnov, fond Archiv města Dvora Králové nad Labem (dále jen AMDKnL), inv. č. 24, kn. č. 14.

¹⁷⁵ V. KLÍMA, *Trhové knihy východočeských věnných měst a jejich vývoj do roku 1620*, diplomová práce na KPVH FF UHK, str. 46.

V pořadí třetí trhov $\acute{a}$ kniha je **Kniha trhov $\acute{y}$ ch a jin $\acute{y}$ ch smluv neboli Knihy reg $\acute{a}$ ln $\acute{i}$ b $\acute{i}$ l $\acute{e}$ m $\acute{e}$ sta Dvoru nad Labem z let 1578–1618**. Rozm $\acute{e}$ ry jsou 26,5 x 39 cm, p $\acute{o}$ čet fol. 384. V roce 1972 byla zrestaurov $\acute{a}$ na, vazba je tedy renovovan $\acute{a}$ z b $\acute{i}$ l $\acute{e}$ ho pergamenu s ornamenty a figur $\acute{a}$ ln $\acute{i}$ mi motivy, nach $\acute{a}$ z $\acute{i}$ se na n $\acute{i}$ kovov $\acute{e}$ zbytky p $\acute{r}$ ezek, kniha je opat $\acute{r}$ ena ochrann $\acute{y}$ m pap $\acute{i$ rov $\acute{y}$ m pouzdr $\acute{e}$ m. M $\acute{a}$ dv $\acute{e}$ foliace – p $\acute{v}$ vodn $\acute{i}$, s $\acute{c}$ islov $\acute{a}$ n $\acute{i}$ m od 1. z $\acute{a}$ pisu a novodobou foliace – $\acute{c}$ islov $\acute{a}$ n $\acute{i}$ od z $\acute{a}$ ch $\acute{a}$ tku popsan $\acute{y}$ ch stran, v $\acute{s}$ echny listy v knize jsou popsan $\acute{e}$, p $\acute{i}$ sma je $\acute{u}$ hledn $\acute{e}$ s pe $\acute{c}$ livou $\acute{u}$ pravou z $\acute{a}$ pis $\acute{u}$ psan $\acute{e}$ $\acute{c}$ eskou novogotickou kurz $\acute{i}$ vou, nadpisy jsou provedeny p $\acute{i$ smem vyzna $\acute{c}$ ovac $\acute{i}$ m a op $\acute{e}$ t m $\acute{i}$ sty barevn $\acute{e}$ podtrh $\acute{a}$ ny z $\acute{r}$ ejm $\acute{e}$ pastelkou v $\acute{c}$ erven $\acute{e}$ a modr $\acute{e}$ barv $\acute{e}$. Z $\acute{a}$ pisy tvo $\acute{r}$ $\acute{i}$ smlouvy, trhy a obnovov $\acute{a}$ n $\acute{i}$ m $\acute{e}$ stsk $\acute{e}$ rady.

Tak $\acute{e}$ posledn $\acute{i}$ dv $\acute{e}$ knihy trhov $\acute{y}$ ch a jin $\acute{y}$ ch smluv – **Contraktenbuch vom Jahre 1590–1654** (d $\acute{r}$ ive ozna $\acute{c}$ ovan $\acute{a}$ jako $\acute{c}$ ern $\acute{a}$ kniha bez desky)¹⁷⁶ a **Kniha m $\acute{e}$ stsk $\acute{a}$ star $\acute{a}$ z let 1618–1713**¹⁷⁷ obsahuj $\acute{i}$ p $\acute{r}$ edev $\acute{s}$ im z $\acute{a}$ pisy o trhy, kvitance, smlouvy a z $\acute{a}$ pisy o obnovov $\acute{a}$ n $\acute{i}$ m $\acute{e}$ stsk $\acute{e}$ rady. Jedn $\acute{a}$ se o velmi obs $\acute{a}$ hl $\acute{e}$ knihy s velk $\acute{y}$ m p $\acute{o}$ četm foli $\acute{i}$, podobn $\acute{e}$ ho vzhledu, s t $\acute{e}$ m $\acute{e}$ ř shodnou strukturou z $\acute{a}$ pis $\acute{u}$. **Contraktenbuch vom Jahre 1590–1654** m $\acute{a}$ rozm $\acute{e}$ ř 26 x 38 cm, p $\acute{o}$ čet fol. 569. **Kniha m $\acute{e}$ stsk $\acute{a}$ star $\acute{a}$ z let 1618–1713** je o rozm $\acute{e}$ řu 28 x 43,5 cm, p $\acute{o}$ čet foli $\acute{i}$ je 866. Vazby knih jsou kožen $\acute{e}$. V obou jsou z $\acute{a}$ pisy ps $\acute{a}$ ny $\acute{c}$ esk $\acute{y}$ m jazykem $\acute{c}$ eskou novogotickou kurz $\acute{i}$ vou, v **Contraktenbuchu** jsou nadpisy ps $\acute{a}$ ny $\acute{c}$ erven $\acute{y}$ m inkoustem.

Nyn $\acute{i}$ se budeme v $\acute{e}$ novat **Knize k $\acute{s}$ aftovn $\acute{i}$ z let 1571–1720**.¹⁷⁸ Tato kniha je o rozm $\acute{e}$ řu 20 x 31,5 cm, obsahuje 271 fol. Je $\acute{i}$ vazba je b $\acute{i}$ l $\acute{a}$ pergamenov $\acute{a}$ s ornamenty a figur $\acute{a}$ ln $\acute{i}$ mi motivy, na desk $\acute{a}$ ch jsou zbytky kožen $\acute{y}$ ch řem $\acute{i}$ n $\acute{k}$ ů. Z $\acute{a}$ pisy z $\acute{a}$ v $\acute{e}$ t $\acute{i}$ v $\acute{c}$ esk $\acute{e}$ m jazyce jsou vedeny chronologicky. Knihu popsal ve sv $\acute{e}$ bakal $\acute{a}$ řsk $\acute{e}$ p $\acute{r}$ aci Martin Duš $\acute{a}$ nek, kter $\acute{y}$ upozornil na skute $\acute{c}$ nost, že t $\acute{e}$ to knize p $\acute{r}$ edch $\acute{a}$ zela je $\acute{s}$ te star $\acute{s}$ $\acute{i}$ kniha testament $\acute{u}$, založen $\acute{a}$ j $\acute{i}$ ž v roce 1506, kter $\acute{a}$ se v $\acute{s}$ ak nedochovala.¹⁷⁹

---

¹⁷⁶ SOA Z $\acute{a}$ m $\acute{r}$ sk, SOkA Trutnov, fond Archiv m $\acute{e}$ sta Dvora Kr $\acute{a}$ lov $\acute{e}$ nad Labem (d $\acute{a}$ le jen AMDKnL), inv. $\acute{c}$. 26, kn. $\acute{c}$. 16.

¹⁷⁷ SOA Z $\acute{a}$ m $\acute{r}$ sk, SOkA Trutnov, fond Archiv m $\acute{e}$ sta Dvora Kr $\acute{a}$ lov $\acute{e}$ nad Labem (d $\acute{a}$ le jen AMDKnL), inv. $\acute{c}$. 27, kn. $\acute{c}$. 17.

¹⁷⁸ SOA Z $\acute{a}$ m $\acute{r}$ sk, SOkA Trutnov, fond Archiv m $\acute{e}$ sta Dvora Kr $\acute{a}$ lov $\acute{e}$ nad Labem (d $\acute{a}$ le jen AMDKnL), inv. $\acute{c}$. 70, kn. $\acute{c}$. 60.

¹⁷⁹ M. DUŠ $\acute{A}$ NEK, *Knihy testament $\acute{u}$ v $\acute{y}$ chodo $\acute{c}$ esk $\acute{y}$ ch v $\acute{e}$ nn $\acute{y}$ ch m $\acute{e}$ st a jejich v $\acute{y}$ voj do roku 1620*, bakal $\acute{a}$ řsk $\acute{a}$ p $\acute{r}$ ace na KPVH FF UHK, str. 59-61.

Další je **Kniha smluv a porovnání všelijakých přátelských z let 1576–1615**.¹⁸⁰ Má rozměry 16,5 x 21,5 cm, obsahuje 187 fol. Vazba knihy je nová, polokožená, chráněná papírovým přebalem. Zápisy jsou vedeny chronologicky v českém jazyce, nalezneme zde nejen smlouvy přátelské, ale také smlouvy mezi pozůstalými dětmi. Také tato kniha byla již zpracována v bakalářské práci Blanky Vlčkové. Bylo zjištěno, že kniha obsahuje smíšené zápisy, týkající se přátelských porovnání, smluv mezi pozůstalými dětmi a kvitanci. Je zapsaná v archivním inventáři mezi knihy svatebních smluv, ale žádné svatební smlouvy neobsahuje.¹⁸¹

Zbývá ještě **Stará gruntovní šosovní kniha pro Verdek, Lipnici, Filířovice, Záboří, Podstráň z let 1599–1733**.¹⁸² Kniha se dochovala v původním stavu, je zachovalá, psána je česky, rozměry jsou 26 x 38 cm a obsahuje 348 fol. Součástí knihy je volně vložený rejstřík pro vesnice Filířovice, Verdek a Novoles. Zápisy jsou vedeny podle vesnic, obsahem zápisů jsou např. prodeje domů, statků, polí, cest a dalšího movitého a pozemkového majetku obyvatelů šosovních vesnic. Kniha byla vedena na královédvorské radnici a teprve její budoucí analýza a paleografický rozbor písarských rukou v budoucnu pomůže určit, komu z písarského personálu byla přidělena.

Druhou podskupinou knih městského soudnictví je podskupina knih soudnictví sporného a trestního, do které spadá poslední dochovaná kniha z dvorského prostředí ze zkoumaného období a tou je **Smolná kniha z let 1584–1756**.¹⁸³ Zachycuje provedení práva útrpného. Tuto knihu zpracoval Jindřich Francek.¹⁸⁴ Rozměry knihy jsou 17,5 x 22,5 cm, počet fol. je 79. Vazba je nová, kožená s ornamenty. Původně byla kniha nevázaná, opatřena pouze papírovými deskami. V roce 1980 byl proveden restaurátorský zásah. Foliace jsou vedeny tři. Původní, horní a dolní. Spolehlivá je pouze dolní dovedena do konce knihy. Poslední popsáný list je fol. 56r, potom pokračují prázdná folia až do fol. 79r. Zápisy jsou v českém a německém jazyce,

---

¹⁸⁰ SOA Zámorsk, SOkA Trutnov, fond Archiv města Dvora Králové nad Labem (dále jen AMDKnL), inv. č. 69, kn. č. 5.

¹⁸¹ B. VLČKOVÁ, *Knihy svatebních smluv východočeských královských věnných měst a jejich vývoj do roku 1620*, bakalářská práce na KPHV UHK, str. 44–45.

¹⁸² SOA Zámorsk, SOkA Trutnov, fond Archiv města Dvora Králové nad Labem (dále jen AMDKnL), inv. č. 57, kn. č. 47.

¹⁸³ SOA Zámorsk, SOkA Trutnov, fond Archiv města Dvora Králové nad Labem (dále jen AMDKnL), inv. č. 21, kn. č. 11.

¹⁸⁴ J. FRANCEK, *Zločin a trest ve Dvoře Králové nad Labem*, Trutnov 2010.

písmem je česká novogotická kurzíva, poslední zápisy nesou stopy linkování. Obsahem zápisů jsou výpovědi osob podezřelých ze spáchání zločinů před a po mučení.

Spolu s Registry obecního shromáždění je tedy ve sledovaném období dochováno ve dvorském prostředí ještě 12 městských knih, jejichž přehled přináší následující tabulka.

Knihy pamětní středověké	Pamětní kniha z let 1417–1823 neboli Pergamenová kniha
	Knihy pamětní města Dvoru z let 1456–1541 neboli Papírová kniha
Knihy pamětní raně novověké	Liber memorabiliorum. Anno 1588–1616
1. skupina městských knih	
Knihy městské správy vedené k pojištění práv města jako celku	
Knihy městské správy v užším smyslu	Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů z let 1579–1633
2. skupina městských knih	
Knihy městského soudnictví vedené k pojištění práv ve městě i soukromých práv jednotlivců	
Knihy soudnictví nesporného	Knihy tržeb nebo také Knihy tržeb radní města Dvoru nad Labem z let 1546–1582
	Knihy tržeb radní města Dvoru nad Labem z let 1566–1608
	Knihy tržeb a jiných smluv neboli Knihy regální bílé města Dvoru nad Labem z let 1578–1618
	Contraktenbuch vom Jahre 1590–1654
	Knihy městská stará z let 1618–1713
	Knihy kšaftovní z let 1571–1720
	Knihy smluv a porovnání všelijakých přátelských z let 1576–1615
	Stará gruntovní šosovní kniha pro Verdek, Lipnici, Filířovice, Záboří, Podstráň z let 1599–1733
Knihy soudnictví sporného a trestního	Smolná kniha z let 1584–1756

Tabulka č. 3. Ostatní dochované dvorské městské knihy ze stejného časového období

3.2 Vnější popis Register obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů z let 1579–1633

Jak již bylo řečeno, Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů z let 1579–1633 patří do základní skupiny městských knih sloužících k pojištění práv města jako celku, a sice do její podskupiny, kterou jsou knihy městské správy v užším slova smyslu. Svůj název kniha dostala novodobě podle obsahu zápisů a také je pod tímto označením uložena v SOKA Trutnov.¹⁸⁵

Kniha o rozměrech 13 cm x 33 cm je uložena v papírovém pouzdru. V roce 1995 byl proveden restaurátorský zásah, o němž informuje konzervační list přilepený na zadní předsádce spolu s fotografií. Jak je uvedeno v konzervačním listu i patrně z fotografie, kniha se dochovala ve velmi špatném stavu. Většina listů byla uvolněná z vazby, poškozená zejména v okrajích. Původní vazbu tvořil popsaný pergamen. V konzervačním listu je uvedeno, že je ke knize přiložen. V současnosti již není součástí knihy, není do ní vložen. Je možné ho alespoň spatřit na fotografii. Jak bude vysvětleno níže, při restaurátorském zásahu došlo pravděpodobně nepochopením knihy v některých místech k chybnému řazení folií, což snížilo orientaci v knize. Dále je po zrestaurování ztížené otevírání knihy. Nová vazba knihy je kožená, tmavě hnědé barvy, bez ozdob.

V Registrech obecního shromáždění se nachází 108 folií. Psací látkou je papír, v knize nejsou známky linkování. Ke psaní byl používán inkoust černé barvy. V knize jsou vedené tři foliace psané arabskými číslicemi. Foliace původní, psaná inkoustem uprostřed horního okraje fol., foliace novodobá, psaná tužkou také uprostřed horního okraje fol. a dále foliace psaná obyčejnou tužkou uprostřed dolního okraje folií. Ani jedna z folií není spolehlivá. Při bližším prozkoumání všech folií a s pomocí fotografie na zadní předsádce dokumentující stav knihy před restaurátorským zásahem vyplynulo, že první novodobá foliace uprostřed horních okrajů folií byla vedena před restaurováním a druhá, na spodním okraji folií, byla provedena až po něm. Touto folií se budeme řídit při popisu knihy, protože je nejvhodnější pro posuzování folií. Zde je potřebné upozornění, že v knize do **fol. 21v** nejdou zápisy chronologicky za sebou.

---

¹⁸⁵ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*.

Následujícím popisem foliací a s pomocí tabulky vysvětlíme, jak byly původně vedeny zápisy v knize a zrekonstruujeme pramen.

Datum Zápisu	Obsah zápisu	Písař	Foliace původní	Novodobá foliace před restaurováním horní okraj	Novodobá foliace dolní okraj
	Registra [Minor]	?	-	9r	1r
		?	-	-	-
19. 7. 1579	shromáždění obce	D		1r	2r
30. 8. 1579 11. 10. 1579	shromáždění obce	D	-	-	-
15. 11. 1579	shromáždění obce	D	-	2r	3r
3. 1. 1580	shromáždění obce	D	-	-	-
24. 4. 1580	shromáždění obce	D	-	3r	4r
19. 6. 1580	shromáždění obce	D	-	-	-
				4r	5r
17. 7. 1580, 25. 9. 1580	shromáždění obce	D	-	-	-
25. 9. 1580, 2. 11. 1580	shromáždění obce	D	-	5r	6r
11. 12. 1580 9. 4. 1581	shromáždění obce	D	-	-	-
18. 6. 1581	shromáždění obce	D	-	6r	7r
			-	-	-
13. 8. 1581	shromáždění obce	D	-	7r	8r
10. 9. 1581	shromáždění obce	D	-	-	-
15. 10. 1581	shromáždění obce	D	20r	8r	9r
24. 8. 1582	shromáždění obce	D	-	-	-
	Registra [Minor] umístění dle horní novodobé foliace	?	-	9r	1r
	citát Rudolphus Imperator Augustus.... 1576	?	-	-	-

1574	soudní odklady	A	-	10r	10r
			-	-	-
1574	soudní odklady	B, C	-	11r	11r
1574	soudní odklady	A	-	-	-
1574	soudní odklady	A	-	12r	12r
1576	volba hejtmanů	D	-	-	-
21. 9. 1574	volba hejtmanů	E	-	13r	13r
	volba hejtmanů	E		-	-
	Nepopsané	E	-	14r	14r
28. 10. 1574	obnovení cechů	E	-	-	-
8. 9. 1577	obnovení cechů	F	-	15r	15r
21. 10. 1577	obnovení cechů	F	-	-	-
29. 9. 1578	obnovení cechů	F	-	16r	16r
8. 10. 1579	obnovení cechů	D	-	-	-
Není	Memo[rabilium] soudní odklady	A	-	17r	17r
	Nepopsané		-	-	-
15. 11. 1580	obnovení cechů	D	30	18r	18r
20. 6. 1581	obnovení cechů	D	-	-	-
12. 11. 1581	shromáždění obce	D	-	19r	19r
22. 4. 1582	shromáždění obce	D	-	-	-
20. 5. 1582	shromáždění obce	D	-	20	20
21. 10. 1582	shromáždění obce	D	-	-	-
23. 12. 1582	shromáždění obce	D	-	21	21

Tabulka č. 4. Znárodnění datování zápisů na fol. 1r–21r dle skutečného pořadí v knize

K pochopení osudu knihy si nejdříve připomeneme, z jakého prostředí kniha pochází. Dvůr byl královským věnným městem, ale v porovnání s ostatními východočeskými věnnými městy se jednalo o malé město s hospodářsky nejslabší prosperitou. Dá se tedy předpokládat, že tomu odpovídalo také množství prostředků, které si město mohlo dovolit na provoz kanceláře. Je možné, že se také muselo s používaným kancelářským materiálem šetřit. Např. v knize nazvané *Contraktenbuch vom Jahre 1590–1654* na fol. 460v je pod provedenými zápisy písařský přípisek:

„Převrátit 3 listy a šetřit.“ Těmto poměrům by také odpovídala struktura knihy, kterou později odhalíme pomocí původní foliace. Avšak pro kompletní určení, jak byla kniha vedena, jsou důležité všechny tři foliace, protože z každé vyplývá důležité zjištění.

Nejdříve se budeme věnovat popisu novodobé foliace uprostřed horního okraje folií. Připomeneme si, že dokládá dochovaný stav před restaurátorským zásahem. Podle jejího provedení obyčejnou tužkou a způsobu psaní číslic pochází z dvacátého století. Zaměříme pozornost na fol. **9r**, které pomůže nalézt oddíl nejstarších zápisů v knize. Toto fol. je nutné posuzovat dle obou novodobých foliací, není totiž jisté, kde se v knize původně nacházelo. Podle dolní novodobé foliace nese zároveň označení fol. **1r**.¹⁸⁶ Je to současný titulní list nesoucí název Registra. Vedle tohoto názvu se nalézají nečitelné slovo, pravděpodobně minor. Pozornost mu bude věnována níže. Pro lepší pochopení se nyní můžeme podívat do tabulky, kde se fol. v knize nalézají. Toto folio jako **9r** přesuneme (tj. teoreticky přemístíme) podle horní foliace před fol. 10r na místo, kde se původně nacházelo před restaurátorským zásahem. Opět lze nahlédnout do tabulky. Dostaneme se tak k zápisům nesoucím název Registra odkladů, přesněji k fol. 10r–12r, jde tedy zřejmě o původní začátek knihy. Jedná se o jediná 3 folia z agendy soudní z roku **1574** a následující fol. 13v–16r z let **1574 a 1576, 1577 a 1578 o obnově hejtmanů a cechmistrů**. Tyto nejstarší zápisy tvoří v knize samostatný oddíl. V příložené tabulce jej vidíme tučně zvýrazněný. Vidíme tedy pramen v jiném světle. Zpočátku se tedy jednalo o agendu soudní, která posléze přešla v agendu obecního shromáždění, kde se též volili hejtmané a cechmistři. Otázkou je, zda agenda soudní nemohla být do Register pouze vložena z jiné specializované knihy soudnictví. Jednoznačně zde nelze odpovědět, jisté je pouze to, že od roku 1576 byla agenda soudní již součástí knihy. Dokládá to fol. 12r, kde se nachází zápis z roku 1574 ze soudní agendy o udělení plné moci a fol. 12v, na němž spatřujeme zápis z roku 1576 o volbě hejtmanů.

Protože jsme přenesli fol. 9r[1r] na původní místo v knize, je nyní **fol. 2r** prvním fol. v knize. Zde jsou psány zápisy začínající rokem 1579. Tento letopočet chybně uvádí rok založení knihy. Jak již bylo uvedeno, výše avizovaný chaos spočívá v tom, že zápisy nejdou chronologicky za sebou, ale vytváří oddíly podle svého obsahu.

---

¹⁸⁶ Viz. ukázka č. 2 v obrazové příloze, str. 108–109.

Před nejstarším oddílem zápisů jsou řazeny zápisy z jednání obecního shromáždění. Za tento oddíl zápisy o volbě hejtmanů a cechmistrů a zápisy z jednání obecního shromáždění. Vytváření oddílů lze spatřit od fol. 1r až 16v. Písař psal nejdříve dne 8. října 1579 na fol. 16v zápis o obnovení cechů a poté se vrátil na fol. 1v, kde dne 11. října 1579 zapsal zápis z jednání obecního shromáždění, přičemž přeskočil celý nejstarší oddíl. Od fol. 21v se již obsah zápisů střídá a jejich vedení je chronologické. Foliace pokračuje až k číslu 55. U následujícího folia je označení vynecháno, označeno je až folio následující, a to číslem 56. Od tohoto místa pokračuje foliace až do konce k číslu 107. Zde kniha končí. Zjištění z analýzy této foliace rozvedeme v popisu foliace původní.

Původní foliace začíná číslem 20, které se nalézá na fol. 9r. Důležité je zaměřit se na další označení, kterým je číslo 30 na fol. 18r. Mezi těmito označeními se nalézá výše uvedený oddíl nejstarších zápisů v knize, jehož začátek a konec si písař takto označil. V tomto oddíle je ještě menší pododdíl zápisů o obnovení cechů označený nepopsanými folii. Celkem oddíl obsahuje 10 folií. Před označením 20 na fol. 9r chybí do správného počtu 12 folií. Tato folia jsou nenávratně ztracena a je otázkou, jaké zápisy na nich byly. Domnívám se, že na chybějících foliích mohly být zápisy obecního shromáždění z let 1574–1578 neboť, jak lze spatřit např. v tabulce, zápisy z jednání městské obce byly psány z počátku knihy. Pramen se tedy nedochoval kompletní. Foliace pokračuje čísly 30¹⁸⁷ a 40.¹⁸⁸ Tento oddíl obsahuje opět 10 folií a jsou zde zápisy převážně z jednání městské obce. Následující číslo 48 na fol. 35r, kde je zápis o volbě hejtmanů z roku 1590, již neoznačuje další oddíl. Zápisy o jednání městské obce totiž rokem 1589 přestávají být zapisovány, střídají se zápisy o volbě hejtmanů a o obnovení cechů. Zřejmě se tedy o vytváření oddílů upustilo. Foliace pokračuje čísly 50, 54, 55, 56, 57, 60 a dalším nepravidelným číslováním folií. Je dovedena do čísla 85 k zápisu o obnovení rychtáře městského a hejtmanů v roce 1615.¹⁸⁹ Písařské ruce, které vedly původní foliaci se bohužel nepodařilo přesně určit.

Zbývá posoudit **foliaci uprostřed dolní části folií**, která je zavedena jako poslední po provedeném restaurátorském zásahu. Fol. **1r[9r]** je v knize vpředu na pozici

---

¹⁸⁷ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 18r.

¹⁸⁸ Tamtéž, fol. 27r.

¹⁸⁹ Tamtéž, fol. 73r.

titulního listu v knize. Foliace pokračuje až k číslu 59, na chronologicky následujícím fol. je označení číslo 60 vynecháno, jako fol. 60 je chybně označeno až další fol. Je dovedena do konce knihy k číslu 107.

Rozbor foliací přinesl zjištění, že není možné s jistotou určit, kde se výše uvedené fol. 1r[9r] původně v knize nacházelo, zda se jedná nebo ne o titulní list v knize a zda měla kniha původně opravdu název pouze Registra. Před restaurátorským zásahem bylo fol. označeno jako 9r a nacházelo se mezi fol. 8r a 10r. Toto je patrné také z fotografie na zadní předsádce. Po restaurátorském zásahu bylo zřejmě nepochopením označeno jako fol. 1r díky slovu Registra, které se zde nalézá a bylo použito jako titulní list v knize. Tímto kniha novodobě dostala název. K vysvětlení by mohlo pomoci správné přečtení druhého slova, které se nachází vedle slova Registra, je však špatně čitelné, neboť je částečně rozmazané. Mohlo by jím být slovo minor. Nelze to však s určitostí potvrdit. Rok založení knihy se zde nenalézá. Protože, jak víme, chybí 12 folií, mohl být původní titulní list mezi ztracenými listy. Dále není úplně jisté původní umístění v knize fol. 17, protože podle písarské ruky a obsahu zápisu patří k soudní agendě, ale bohužel zde chybí datování.

V rámci knihy lze sledovat provenienci použitého papíru.¹⁹⁰ V Registrech obecního shromáždění se vyskytují filigrány na 36 foliích. Vzhledem k rozměru použitého papíru v knize je jejich umístění ve středu knihy v prostoru přeložení papíru v místě vazby a tímto jsou velice špatně identifikovatelné. U některých je vidět pouze jejich část. Proto nebylo možné použít k dohledání databázi Piccard.¹⁹¹ Protože obdobně odebírali papír i např. Hradečtí, byly vzájemným porovnáváním zjištěny motivy, které jsou na foliích zachyceny v nejzřetelnější podobě, tj. ježek, k jehož motivu by mohl patřit ještě šestilistý kvítek, který zde nespátřujeme, představuje papírnu ve Starých horách, které patřily Jihlavě,¹⁹² sv. Petr v kruhu, který označuje papírnu v kladských

---

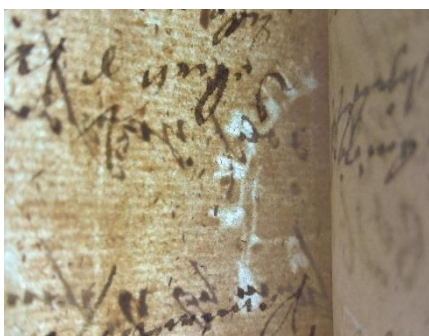
¹⁹⁰ V českém prostředí se výzkumem filigránů zabýval František ZUMAN, např. *České filigrány v 16. století*, Praha 1923.

¹⁹¹ www.piccard-online.de/start.php.

¹⁹² Václav ŠPLÍCHAL–Miloslav VOJTEK, *Papír a ruční papírna v Jihlavě a kraji Vysočina*, Statutární město Jihlava za spolupráce s Novou tiskárnou Pelhřimov, 2010, str.40-42.

<https://www.piccard-online.de/detailansicht.php?PHPSESSID=&klassi=015.005&ordnr=85534&sprache=en> [cit. 28. 6. 2020]

Dušnikách,¹⁹³ a dále motiv dvou věží s bránou a drakem ve štítu a nad štítem písmeno velké „T“ odpovídající trutnovské papírně.¹⁹⁴

Filigrán jihlavské papírny¹⁹⁵

Filigrán papírny v Dušnikách¹⁹⁶

Filigrán trutnovské papírny¹⁹⁷

U dalších filigránů je určení nejisté. Např. na fol. 82r se nachází volská hlava, z níž pravděpodobně vyrůstá kříž s hadem. Zde pro necelé zobrazení filigránu raději

---

¹⁹³ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, např. fol. 53r.

J. VOJTÍŠKOVÁ – V. ŠEBESTA, *(Králové)hradecké městské kanceláře*, str. 137–138 nebo Markéta ČESÁKOVÁ, *Rychtářské manuály města Náchoda: prameny k dějinám náchodské městské správy I. poloviny 17. století*, Karolinum 2013, str. 81–83.

¹⁹⁴ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, např. fol. 32r.

J. VOJTÍŠKOVÁ – V. ŠEBESTA, *(Králové)hradecké městské kanceláře*, str. 134–135, nebo M. ČESÁKOVÁ, *Rychtářské manuály města Náchoda*, str. 84–85.

¹⁹⁵ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, např. fol. 20r.

¹⁹⁶ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, např. fol. 102r.

¹⁹⁷ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, např. fol. 34r.

vyslovím pouze domněnku, že se jedná o papírnu v Augsburgu.¹⁹⁸ Další častý filigrán se nalézá např. na fol. 15r. Je však opět viditelná pouze jeho část. Jedná se o štít, který nelze přesně určit, na němž spatřujeme hlavu s korunou a kance se štětínami na hřbetu. Pro neúplné zobrazení nelze rozlišit, je-li štít čtvrcený nebo pouze vodorovně polcený, což by mělo vliv na přesné umístění motivů. My je spatřujeme pod sebou. Tento filigrán se určit nepodařilo, stejně jako filigrán překřížená kladiva pravděpodobně ve štítě.¹⁹⁹

Vzhledem k době vzniku a existenci papíren v Jihlavě,²⁰⁰ Trutnově²⁰¹ a Dušnikách,²⁰² jejichž filigrány se podařilo s jistotou určit, lze konstatovat, že papír, jež byl použit v knize jako psací látka, odpovídá časovému období, ke kterému se Registra obecního shromáždění hlásí.

---

¹⁹⁸ J. VOJTÍŠKOVÁ – V. ŠEBESTA, *(Králové)hradecké městské kanceláře*, str. 138.

¹⁹⁹ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, např. fol. 47r.

²⁰⁰ Jihlavská papírna byla založena v roce 1540 (V. ŠPLÍCHAL – M. VOJTEK, *Papír a ruční papírna v Jihlavě a kraji Vysočina*, str. 40–42).

²⁰¹ Trutnovská papírna je doložena k roku 1505 (V. ŠPLÍCHAL – M. VOJTEK, *Papír a ruční papírna v Jihlavě a kraji Vysočina*, str. 40–42).

²⁰² Existence papírny v Dušnikách je známa od roku 1562. (J. VOJTÍŠKOVÁ – V. ŠEBESTA, *(Králové)hradecké městské kanceláře*, str. 136.

3.2.1 Písaři a nástin městské dvorské kanceláře ve sledovaném období

Písařské ruce, které jsou známé ze sledovaného období, patří písařům Václavu Chlumeckému (1574–1598), Kuspiši Roudnickému (1599–1600), Janu Anderlemu (1605–1609), Bohuslavovi (1609), Janu Anderlemu (1610–1622), Janu Žďárskému (1622–1630) a Janu Beranovi (1630–1646).²⁰³ Při posuzování písařských rukou zapisujících do Register obecního shromáždění byla prokázána souvislost s ostatními dochovanými městskými knihami ze sledovaného období, neboť do nich někteří písaři také zapisovali.²⁰⁴ Časové údaje u jednotlivých písařů mají spíše orientační charakter, neboť pro Dvůr Králové dosud nebyl proveden systematický výzkum městské kanceláře²⁰⁵ a v dosavadní literatuře k městským dějinám se nacházejí o městských písařích rozdílné údaje.²⁰⁶

Paleografickým rozбором písařských rukou Register obecního shromáždění bylo zjištěno, že do knihy zapisovalo celkem 15 písařů. Zjištění písaři jsou uvedeni v tabulkách. **Tabulka č. 5** zobrazuje písařské ruce chronologicky podle jejich **skutečného pořadí** v knize, přehlednější **tabulka č. 6**, pak udává jejich **pořadí v čase** od nejstaršího časového období k nejmladšímu.

Písař	Léta	Folia	Druh zápisu
D	1579–1582	2r–9v	zápisy obecního shromáždění
A	1574	10	registra odkladů
	1574	11v–12r	registra odkladů
B	1574	11r	registra odkladů
C	1574	11r	registra odkladů
D	1576	12v	volba hejtmanů
E	1574	13r–14v	volba hejtmanů, volba cechmistrů

²⁰³ A. SCHULZ – L. ŠORMOVÁ – E. TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (1. díl), str. 15–16.

²⁰⁴ Viz. paleografický rozbor jednotlivých písařských rukou.

²⁰⁵ Nyní se dějinami městské královédvorské kanceláře do roku 1620 zabývá v disertační práci Mgr. Barbora Bönschová.

²⁰⁶ Např. A. SCHULZ – L. ŠORMOVÁ – E. TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (1. díl), str. 15–16. Jan Anderle je zde uveden v letech (1605–1609), naproti tomu A. SCHULZ, *Archivní prameny od smrti Husovy až do doby Koniášovy II*. Oddíl II. Od nařízení zemské defenze do dob Koniášových, str. 118. Jan Anderle uveden jako písař radní ještě v roce 1618.

F	1577–1578	15r–16r	volba hejtmanů, volba cechmistrů
D	1579	16v	obnova cechů
A	nedatováno	17r	registra odkladů – Memorale
D	1580–1597	18r–47v	obnovení cechů, zápisy obecního shromáždění
G	1598–1604	48r–57r	volba hejtmanů, obnovení cechů
H	1605–1607	58v–60r (foliace chybí)	obnova cechů, volba hejtmanů, volba rychtář a konšelů z vesnic, volba kostelníků a hajných
CH	1608	60v– (foliace chybí)	volba úředníků–mlýnští, solní, celní, hajní cihelní a kostelníci
H	1608	60v	volba hejtmanů
I	?	61r	Kotorovo
J	?	61v	L[?]dkovo
H	1608	63r	obnova cechů
K	1609	63v	volba úředníků–mlýnští, kostelníci, špitálníci, celní, cihelní, hajní, pytlovní
H	1609–1622	64r–80v	volba hejtmanů, volba úředníků, obnova cechů
L	1625	81r	shromáždění obce
M	1625–1630	81v–86r	obnova cechů, obnova hejtmanů, shromáždění obecní
N	1630	86v–101r	obnova cechů, obecní shromáždění, inventář, volba rychtářů z vesnic, obnovení konšelského úřadu, zvoníci na rok 1633

Tabulka č. 5. *Pisářské ruce dle skutečného pořadí v knize*

Písař	Léta	Fol.	Druh zápisu
A	1574	10r–10v	registra odkladů
	Nedatováno	17r	registra odkladů
B	1574	11r	registra odkladů
C	1574	11r	registra odkladů
D	1579-1582	2r–9v	zápisy obecního shromáždění
	1579	16v	obnova cechů
	1580–1597	18r–47v	obnovení cechů, zápisy obecního shromáždění
E	1574	13r–15v	volba hejtmanů, volba cechmistrů
F	1577–1578	15r–16r	volba hejtmanů, volba cechmistrů
G	1598–1604	48r–57r	volba hejtmanů, obnovení cechů
H	1605–1607	58v–60r (foliace chybí)	obnova cechů, volba hejtmanů, volba rychtář a konšelů z vesnic, volba kostelníků a hajných
	1608	60v	volba hejtmanů
	1608	63r	obnova cechů
	1609–1622	64r–80v	volba hejtmanů, volba úředníků, obnova cechů
CH	1608	60v– (foliace chybí)	volba úředníků-mlýnštů, solní, celní, hajní cihelní a kostelní
I	?	61r	Kotorovo
J	?	61v	Ledkovo
K	1609	63v	volba úředníků-mlýnštů, kostelníci, špitálníci, celní, cihelní, hajní, pytlovní
L	1625	81r	shromáždění obce
M	1625–1630	81v–86r	obnova cechů, obnova hejtmanů, shromáždění obecní
N	1630–1633	86v–101r	obnova cechů, obecní shromáždění, inventář, volba rychtářů z vesnic, obnovení konšelského úřadu, zvoníci na rok 1633

Tabulka č. 6. *Písařské ruce od nejstaršího časového období k nejmladšímu*

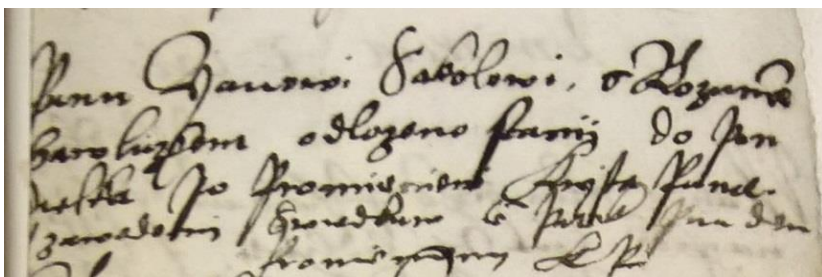

Popis písařských rukou je veden abecedně v chronologické časové ose odpovídající druhé tabulce.

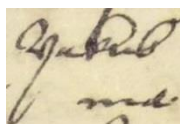
Písař A

Písař A zapisoval do Register v roce 1574. Jeho písmem je česká novogotická kurzíva, dobře čitelná, kontrasty mezi silnými a slabými tahy jsou málo znatelné, výraznější jsou spíše u začátečních písmen u osobních jmen. Sklon písma je mírně vpravo. Písmena, která jej charakterizují jsou minuskulní *z*, majuskulní *S*, *R*, *Z*, *G* a na začátku jmen majuskulní *J*, psané třemi způsoby.

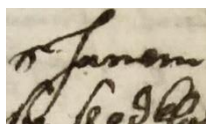
Písmo tohoto písaře najdeme také v Knihách trhových radních města Dvoru nad Labem z let 1566–1608, např. na fol. 2r nebo fol. 274r.

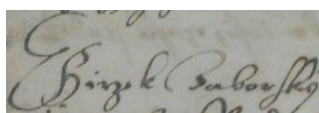
Ukázka písma písaře A²⁰⁷

Jakub²⁰⁸

s Janem²⁰⁹

Jiřík Záborský²¹⁰

---

²⁰⁷ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 10r.

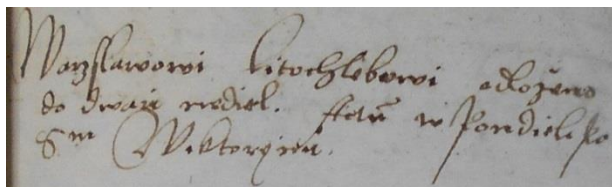
²⁰⁸ Tamtéž, fol. 10v.

²⁰⁹ Tamtéž, fol. 10r.

²¹⁰ Tamtéž, fol. 10v.

Písař B

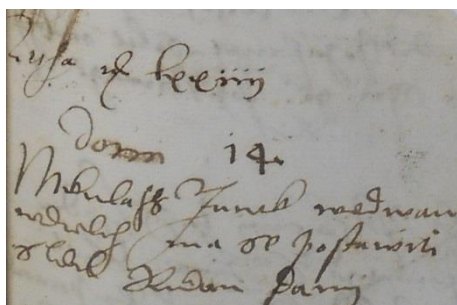
Tento písař zapsal do Register v roce 1574 pouze jeden krátký zápis na fol. 11r. Písmem je česká novogotická kurzíva, čitelná, se sklonem mírně vpravo, střídání slabých a silných tahů je nevýrazné. Charakterizujícím pro jeho písařskou ruku jsou majuskulní litery *H* a *L*.

Ukázka písma písaře B²¹¹

Písař C

Také tento písař zapsal v roce 1574 jeden zápis na fol. 11r. Písmem je česká novogotická kurzíva, hůře čitelná pro nestejněměrné tahy, sklon vpravo, Nápadný je způsob psaní majuskulní litery *J*.

Ukázka písma písaře C²¹²

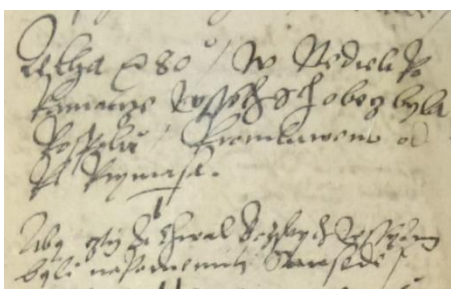
²¹¹ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů, a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 11r.

²¹² Tamtéž.

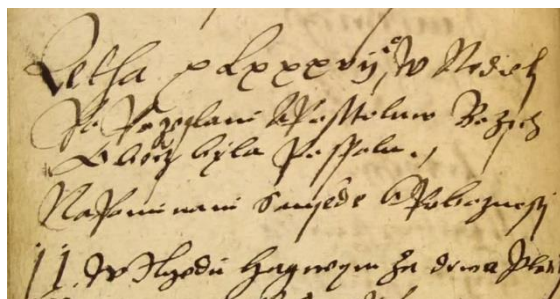
Písař D

Písař **D** je prvním písařem s největším počtem zápisů. Do Register zapisoval v letech 1576-1597. Při podrobnějším zkoumání dalších městských knih ze sledovaného období bylo zjištěno, že zapisoval také do Knih trhových radních města Dvoru nad Labem z let 1566-1608, např. fol. 19v, 26r, 96r, 391, Knih trhových a jiných smluv neboli Knihy regální bílé města Dvoru nad Labem z let 1578–1618, např. fol. 1r–1v, 16r, 31r.

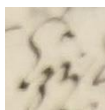
Dále jeho písmo nalezneme také ve Smolné knize z let 1584–1756 na fol. 2r, 5r a v Contractenbuchu z let 1590–1664, např. na fol. 1r–3r. Mohl by jím být **Václav Chlumecký**. Jeho česká novogotická kurzíva se postupem času stávala pravidelnější, ale hůře čitelná, ubývá ozdob u majuskulního *K*, v datacích jsou používána římská čísla. Charakteristické je pro něj zejména psaní liter *C*, *K*, *T* a *R*.

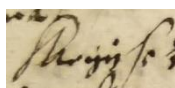
Ukázka písma písaře **D**²¹³

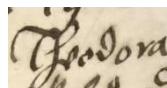
Ukázka písma písaře **D**²¹⁴

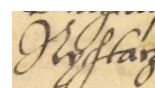
*Cti*²¹⁵

*Kterí se*²¹⁶

*Theodora*²¹⁷

*Rychtář*²¹⁸

²¹³ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů, a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 6r.

²¹⁴ Tamtéž, fol. 31v.

²¹⁵ Tamtéž, fol. 2r.

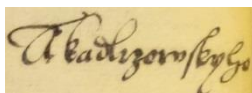
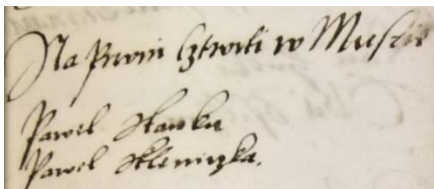
²¹⁶ Tamtéž, fol. 5r.

²¹⁷ Tamtéž, fol. 3r.

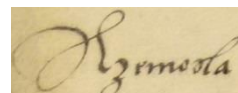
²¹⁸ Tamtéž, fol. 5v.

Písař E

Písmem je pečlivá česká novogotická kurzíva s hrotitými dříky u majuskulní litery *M*. Typické pro tohoto písaře je psaní majuskulních liter *T*, *R*, a *J*. Majuskulní *T* připomíná současné psací velké písmeno *A*, na jehož horní části je položeno břevno ve tvaru vlnovky. Jeho zápisy spatřujeme v knize v roce 1574.

Tkalcovskýho²¹⁹

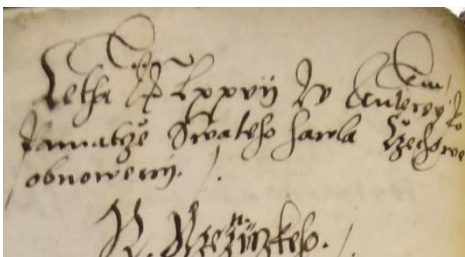

Řemesla²²⁰

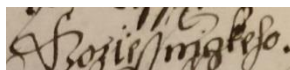
Ukázka písma písaře E²²¹

Písař F:

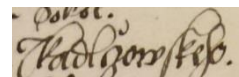
Písař zapisoval do Regiser v letech 1577–1578. Písmem je zběžná česká novogotická kurzíva hůře čitelná s mírným sklonem vpravo, tenké tahy jsou velmi slabé až vlasečnicové.

Ukázka písma písaře F²²⁴

Kožešnického²²²

Tkalcovskýho²²³

---

²¹⁹AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů, a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 14v.

²²⁰ Tamtéž.

²²¹ Tamtéž, fol. 13r.

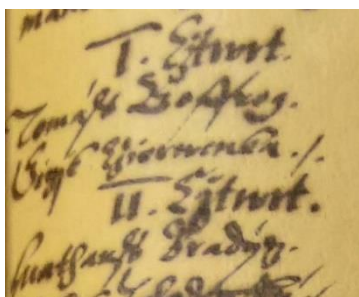
²²² Tamtéž, fol. 15v.

²²³ Tamtéž.

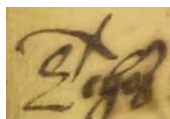
²²⁴ Tamtéž.

Písař G:

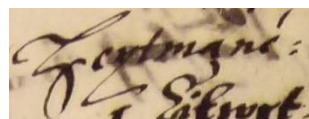
Písař **G** je druhým hlavním písařem, který v letech 1598–1604 zapsal do Register větší množství zápisů. Jeho písařskou ruku charakterizuje zběžná česká novogotická kurzíva se sklonem vpravo, písmo je těžší se silnými tahy. Místy je snížena čitelnost zápisů vzhledem k prosvítajícímu inkoustu. Zajímavý je způsob psaní majuskulního *T*. Je tvořeno křížkem mírně nakloněným vpravo, ke kterému je zleva přidáné současné velké tiskací *Z* s nedokončeným kroužkem. Tento písař zapisoval také do Smolné knihy z let 1584–1776, např. fol. 32r–33r.

Ukázka písma písaře **G**²²⁷

*Téhož*²²⁵

*Hejtmané*²²⁶

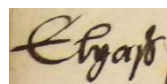
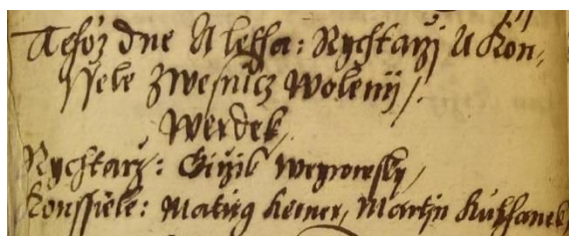
²²⁵ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů, a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 55v.

²²⁶ Tamtéž, fol. 56r.

²²⁷ Tamtéž, fol. 48r.

Písař H:

Zápisy písaře **H** najdeme v Registrech v letech 1605–1622. Časově odpovídá písaři Janu Anderlemu, avšak jméno raději použijeme s opatrností. Je to další písař, který do knihy často zapisoval. Jedná se opět o českou novogotickou kurzívu téměř bez sklonu vpravo, písmo má silnější tahy, je dobře čitelné. Nejvýraznější je majuskulní písmeno *E*. Jeho dřík je prohnutý směrem doleva, v polovině ho přetíná delší břevno. Písmo Jana Anderleho najdeme také např. ve Staré gruntovní šosovní knize pro Verdek, Lipnici, Filířovice, Záboří, Podstráň z let 1599–1733 na fol. 5r a 17r, v Knize památné neboli Liber memorabiliorum. Anno 1588–1616 na fol. 3r, 5r, dále např. ve Smolné knize z let 1584–1776 na fol. 43r–44r.

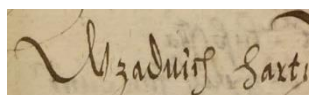
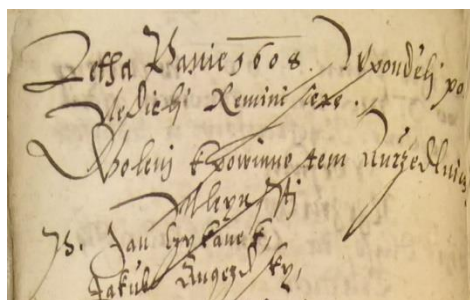

*Eliáš*²²⁸

Ukázka písma písaře **H**²²⁹

Písař CH:

Tento písař zaznamenal do Register pouze jeden zápis v roce 1608 na fol. 59v–60r. Jedná se o českou novogotickou kurzívu. Tahy jsou slabé, u minuskulních liter *p*, *s*, z dřívky zasahují do spodního řádku, často i do dvou, což znesnadňuje čtení.

*U Zadních Hart*²³⁰

Ukázka písma písaře **CH**²³¹

²²⁸ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů, a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 59v.

²²⁹ Tamtéž, fol. 58v.

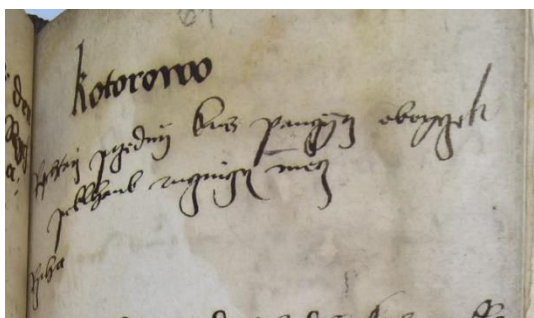
²³⁰ Tamtéž, fol. 59v.

²³¹ Tamtéž.

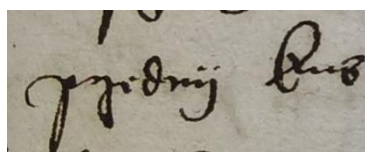

Písař I:

Písařskou ruku tohoto písaře najdeme v knize pouze na fol. 61r. U tohoto fol. zvažují možnost, zda vzhledem k obsahu zápisu a částečně i k písařské ruce nebylo původně součástí jiné knihy a do Register nebylo vloženo. Jedná se o rejstřík zbraní. Písmem je česká novogotická kurzíva s polokurzivními prvky s těžkými silnými tahy. Toto písmo charakterizuje způsob psaní minuskulní litery *k*. Jeho velká smyčka je zprava protnutá krátkým břevnem, na které se pak napojují další litery. Zápis bohužel není datován, časově pravděpodobně lze písmo zařadit do sledovaného období.

Ukázka písma písaře I²³³

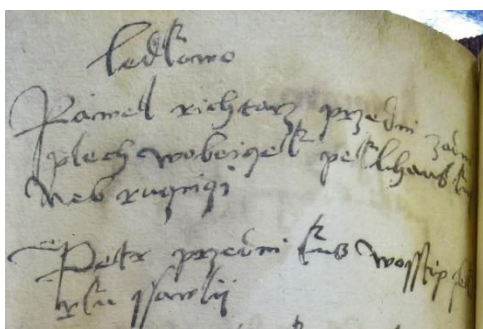

Přední kus²³²

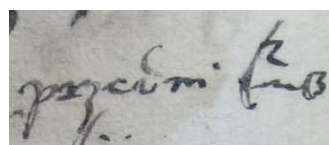
Písař J:

Tato písařská ruka následuje na fol. 61v. Je podobná předchozí písařské ruce. Písmem je česká novogotická kurzíva s polokurzivními prvky, má ale lehčí tahy. Opět je výrazné psaní minuskulního *k*. Tvoří ho úzká ostrá špice, mající pod základní linkou smyčku mírně skloněnou vpravo. Přibližně z poloviny špice vybíhá vpravo vlnovka v

podobě současné číslice 2. Zápis také obsahuje rejstřík zbraní a není datován. I toto písmo lze časově také zařadit do sledovaného období.

Ukázka písma písaře J²³⁵

Přední kus²³⁴

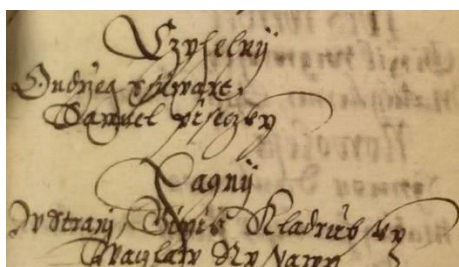
²³²AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů, a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 61r.

²³³ Tamtéž, fol. 61r.

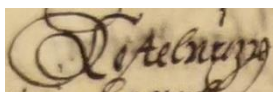
²³⁴ Tamtéž, fol. 61v.

Písař K

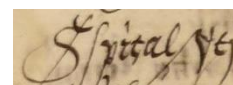
Písmem je česká novogotická kurzíva, na počátku slov je používáno ozdobných tahů. Jedná se o jeden zápis z roku 1609 na foliu 63v.

Ukázka písma písaře K²³⁸

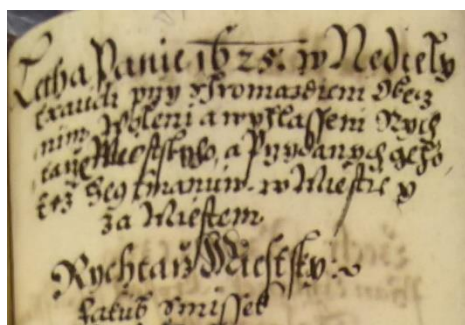
Kostelníci²³⁶

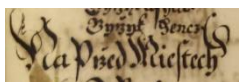
Špitálský²³⁷

Písař L:

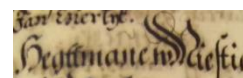
Písař L psal grafologickým písmem, ke zdůraznění slov používal silné tahy, zvláště u majuskulních liter M a N. Provedl jeden zápis na fol. 81r.

Ukázka písma písaře L²⁴¹

Na předměstích²³⁹

Hejtmané v městě²⁴⁰

²³⁵AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů, a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 61v.

²³⁶Tamtéž, fol. 63v.

²³⁷Tamtéž.

²³⁸Tamtéž, fol. 63v.

²³⁹Tamtéž, fol. 81r.

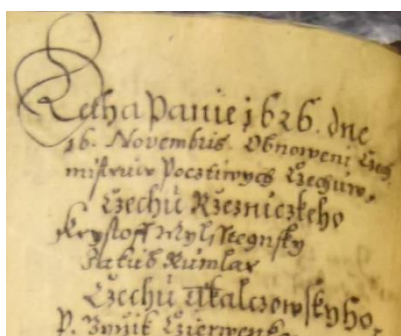
²⁴⁰Tamtéž.

²⁴¹Tamtéž.

Písař M:

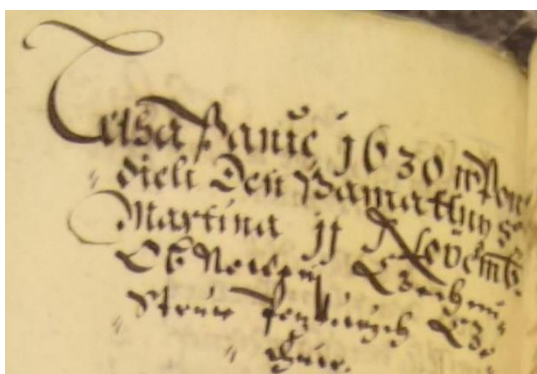
Jedná se o grafologické písmo, dobře čitelné, bez zdůrazňujících silnějších tahů. Písař M zapisoval do Register v letech 1625–1630, je jedním z hlavních písařů.

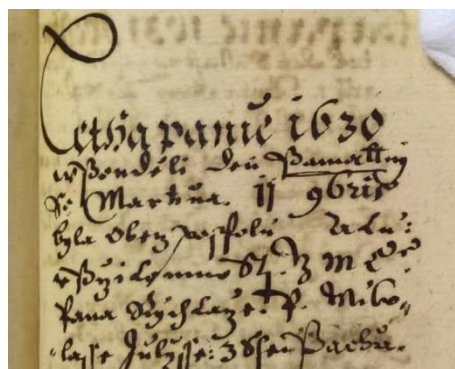
Ukázka písma písaře M²⁴²

Písař N:

Domnívám se, že se jedná o posledního písaře v knize, ke psaní používal grafologické písmo s různými zdobnými tahy. Do Register zapisoval v letech 1630–1633. Tato písařská ruka byla nalezena i v dalších společně posuzovaných městských knihách, a to v Knize městské staré z let 1618–1713 např. na fol. 37r, 138r, 264r, 492r, v knize Smolné z let 1584–1756 na fol. 42–43r a ve Staré gruntovní šosovní knize z let 1599–1733 na mnoha zápisech, např. na fol. 31r a 34r. Podle velkého množství zápisů můžeme usuzovat, že byl také hlavním písařem. Mohlo by se jednat o Jana Berana.

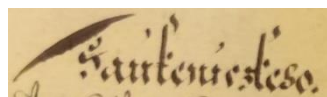

Ukázka písma písaře N²⁴³

Ukázka písma písaře N²⁴⁴

Soukenického²⁴⁵

²⁴²AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů, a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 82v.

²⁴³ Tamtéž, fol. 86v.

²⁴⁴ Tamtéž, fol. 87r.

Již malá sonda do prostředí dvorské městské kanceláře ve sledovaném období, která měla pomoci bližšímu určení písařských rukou v Registrech obecního shromáždění, přinesla zjištění, že rozbor písařských rukou Register, bez opory o komplexně provedenou analýzu této kanceláře, bude prozatím vytržen z kontextu dochovaných knih.

Po krátkém nahlédnutí do ostatních dochovaných městských knih a vzájemném porovnáním písařských rukou se pozdává, že úroveň města odpovídala vyspělosti městské kanceláře. Působil v ní jeden až dva písaři. Nyní bychom se zaměřili na jednotlivé písaře identifikované v Registrech obecního shromáždění a porovnali je s písaři v dochovaných městských knihách.

S jistotou je možné říci, že k písaři, v Registrech obecního shromáždění označeného písmenem **D** lze přiřadit jméno Václav Chlumecký. Dokazuje to jeho podpis v Knize trhové bílé z let 1578–1618, který odpovídá jeho písařské ruce.²⁴⁶ Do městských knih zapisoval již v roce 1572 (tedy ne až od roku 1574), kdy do Pamětní knihy Pergamenové z let 1417–1623 zapsal důležitý zápis o velikém požáru města.²⁴⁷ Jeho zápisy pokračují až do roku 1598,²⁴⁸ kdy zároveň spolu s ním také začíná zapisovat písařská ruka v Registrech obecního shromáždění označená písmenem **G**.²⁴⁹ V tomto roce tedy zapisovali do městských knih dva písaři.

K písařské ruce **G** se prozatím nepodařilo s jistotou přiřadit jméno písaře. V městských knihách najdeme jeho zápisy do roku 1611.²⁵⁰ Současně s tímto písařem spatřujeme zapisovat do městských knih od roku 1602 písařskou ruku označenou v Registrech obecního shromáždění písmenem **H**.²⁵¹ Jako třetí se přidal roku 1606 písař, jehož písařská ruka je označena písmenem **CH**.²⁵² Písaři **G** a **H** byli pravděpodobně písaři radní. Mezi ně s jistým váháním zařadíme písaře **CH**. Jeho počet zápisů je

---

²⁴⁵ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů, a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 86v.

²⁴⁶ AMDKnL, *Knihy trhových a jiných smluv neboli Knihy regální bílé města Dvoru nad Labem 1578–1618* z let, inv. č. 25, kn. č. 15, fol. 270r.

²⁴⁷ Tamtéž, fol. 270r.

²⁴⁸ Tamtéž, fol. 169v a fol. 222v.

²⁴⁹ Tamtéž, fol. 169v a fol. 23r.

²⁵⁰ AMDKnL, *Knihy smluv a porovnání všelijakých přátelských z let 1576–1615*, inv. č. 68, kn. č. 58, fol. 160r.

²⁵¹ AMDKnL, *Knihy trhových a jiných smluv neboli Knihy regální bílé města Dvoru nad Labem 1578–1618*, fol. 43v.

²⁵² AMDKnL, *Contraktenbuch vom Jahre 1590–1654*, inv. č. 26, kn. č. 16, fol. 429v.

vzhledem k písáři sice **G** a **H** nižší, ale v městských knihách se objevuje opakovaně, např. v letech 1613, 1614, bohužel se nepodařilo zjistit, kdy naposled zapisoval. Do Register provedl jeden zápis v roce 1608. Příležitostně také provedl zápis do městských knih i jiný písář, např. v roce 1605 Jan Horský,²⁵³ v roce 1611 zapsal zápis do Pamětní knihy Pergamenové z let 1417–1823 registrátor desek zemských Jan Albert z Kamenka.²⁵⁴ Ani písářskou ruku **H** a **CH** se nepodařilo označit jménem. Písář **H** zapisoval do městských knih do roku 1622.²⁵⁵

V době působení písáře **H** v městské kanceláři psali také do ostatních městských knih písáři, jejichž písářské ruce nejsou známé z Register obecního shromáždění, a sice např. v roce 1616 Jakub Oujezdský²⁵⁶ nebo v roce 1618 Jiřík Stračovský.²⁵⁷

Písářskou ruku **N** spatřujeme počínaje rokem 1623,²⁵⁸ písáře **M** snad od roku 1625 **S** postupující třicetiletou válkou, počínaje rokem 1623, začíná v městských knihách docházet k častému střídání písářských rukou. Tento jev se objevuje i v Registrech obecního shromáždění. Zároveň v městských knihách rychle přibývá zápisů a objevují se neznámé písářské ruce.²⁵⁹ Zde je nutno již nástin městské kanceláře přenechat podrobné diplomatické analýze budoucímu badateli.

Ve světle zkoumaného pramene tedy docházíme k závěru, že společně do Register obecního shromáždění zapisovali písář **G** a **H** v roce 1605, dále v roce 1608 písáři **H** a **CH**. Podobně se sešli písáři **M** a **N** v roce 1630. Pokud bychom sledování písářských rukou rozšířili formou sondy o ostatní dochované městské knihy ze stejného časového období, vidíme podle přiložené tabulky společně pracovat např. písáře **D** a **G** dále v roce 1598. To by zřejmě mohlo znamenat, že ke konci období působení staršího písáře nastoupil písář mladší, který ještě pracoval se starším zkušeným písářem. V dvorské městské kanceláři působili jeden nebo současně dva radní písáři. Příležitostně provedli do městských knih zápisy ještě jiní písáři. Ti některé z

---

²⁵³ AMDKnL, *Contraktenbuch vom Jahre 1590–1654*, fol. 431r.

²⁵⁴ AMDKnL, *Kniha pamětní neboli Papírová kniha*, inv. č. 11. kn. č. 1, fol. 61r–62r.

²⁵⁵ AMDKnL, *Contraktenbuch vom Jahre 1590–1654*, fol. 427v.

²⁵⁶ Tamtéž, fol. 431v.

²⁵⁷ Tamtéž.

²⁵⁸ AMDKn, *Contraktenbuch vom Jahre 1590–1654*, fol. 460v.

²⁵⁹ AMDKnL, *Kniha kšaftovní 1571–1720*, inv. č. 70. kn. č. 59, fol. 144v.

provedených zápisů opatřili svým podpisem. Teprve další výzkum reálně ukáže, kdo byli tito jednotliví písaři.

Písař	Období zápisů v Registrech obecního shromáždění	Období zápisů v ostatních dochovaných městských knihách
D	1579–1597	zapisoval do 1598
G	1598–1605	1598–1611
H	1605–1622	1602–1622
CH	1608	1605–1614
M	1625–1630	1625
N	1630–1633	1630

Tabulka č. 7. *Doložení radní písaři*

3.3 Vnitřní popis Register obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů z let 1579–1633

Nyní se budeme věnovat zápisům v knize. Zápisy jsou psány v jazyce českém, několik datačních formulí zápisů odkladů a dva citáty jsou psány latinsky. Najdeme zde zápisy z jednání městské obce, které patří mezi vzácně dochované, dále několik zápisů odkladů soudu, zápisy o volbě čtvrtních hejtmanů, cechmistrů, zápisy o volbě dalších městských úředníků, tj. kostelníků, hajných, mlýnských, solních a úředníků cihelních, rejstřík zbraní, inventář pozůstalosti po nebožtíku Bokovi, a v samém závěru několik zápisů o obnovování městské rady.

Kniha byla novodobě zařazena do časového rozmezí let 1579–1633. Nejstarší zápisy však pochází z doby před touto datací, a to z let 1574, 1576, 1577 a 1578. Jsou umístěné na fol. 10r–17r. Zvláštností jsou zápisy odkladů soudních jednání umístěné na

fol. 10r–12r. Pocházejí z let 1574. Začínají latinským citátem „*Labori adesto mi Deus. Te nam[que] sine fit invitus.*“²⁶⁰ Když nyní, stejně jako v případě určování foliace, přeneseme fol. 1 před fol. 10r, zjistíme, že pravděpodobně i podle obsahu jeho zápisů se původně nacházelo zde. Kromě názvu Registra na fol. 1r je vodítkem citát, který má blízko k soudnictví: „*Spomni na mě Pane, když přijdeš k soudu.*“ Pod ním se nachází další citát: „*Slovo Páně zůstává na věky. Amen. Urozený a statečný rytíři*“ dále nedopsáno. Další citáty jsou umístěné na fol. 1v: „*Pomni na nás milý Pane, když přijdeš do ráje.*“ a přípis v latině oznamující pravděpodobně korunovaci Rudolfa II. římským císařem v roce 1576.²⁶¹ K jistějšímu určení původního umístění fol. 1r. by pomohlo rozluštění rozmazaného slova za označením Registra. To se však s určitostí nepodařilo.

Zápisy soudních jednání jsou označené Dominica 9 Trinitatis až Dominica 14 Trinitatis, označení Dominica 15, 16 chybí, následuje zápis Dominica 17 a poslední dva zápisy označené Dominica 18 jsou přeškrtnuty. Od roku 1576 již byla vedena také pro zápisy o volbě hejtmanů a cechmistrů. Nejstarší zápisy vytváří v knize samostatný oddíl, který je pro zřehlednění uveden v **tabulce č. 8.**

Rok	Folio	Zápis
1574	10r–11v	odklad soudního jednání
1574	12 r	Zmocnění
1576	12v	volba čtvrtních hejtmanů
1574	13r	volba čtvrtních hejtmanů
1574	14v	volba cechmistrů
1577	15r	volba čtvrtních hejtmanů- neúplný zápis, pouze nadpis
1577	15v	obnova cechů
1578	16r	obnova cechů

Tabulka č. 8. Oddíl nejstarších zápisů

²⁶⁰ AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 10r. „*Bože, pomoz mi v mé práci. Ať není nepřijemná.*“

²⁶¹ Tamtéž, fol. 1v. „*Rudolphus Imperator Augustus Continet[ur] [?] hac sententia anno 1576 quo [?] Rudolphus secundus, Caesar glorius Romae, Boemie Rex Clementissimus.*“

V současnosti kniha začíná zápisy datovanými k roku 1579. Týkají se pouze **jednání městské obce** a jsou vedeny do fol. 9v, poté následuje oddíl nejstarších zápisů, dále pokračují od fol. 18r. Od roku 1579 až do roku 1589 mají zápisy obecního shromáždění stejnou strukturu. Zápis začíná datací a oznámením, že „*obec byla pospolu, skrz pana primasa promlouváno*“ a následují „*artykulové vynešení*“, což byla jednotlivá nařízení označená pořadovými čísly. Na některých jednáních býval volen také městský rychtář a čtvrtní hejtmané. Rok 1589 je posledním, kdy je zaznamenáno jednání městské obce tímto způsobem, poté je uveden jeden zápis až z roku 1595 v „*plné obci na rathauzu*“,²⁶² pak až do roku 1625 není zmínka o obcích. V tomto roce se opět objevuje označení, že se jedná o jednání městské obce a tím je „*při shromáždění obecním*.“²⁶³ Zde je volen městský rychtář a čtvrtní hejtmané, žádná nařízení nejsou zapsána. Je otázkou, proč do knihy po tak dlouhou dobu nebyl proveden žádný zápis o jednání městského shromáždění. Je možné, že byly zápisy zaznamenávány do jiné městské knihy. Od roku 1629 je opět uvedeno, že „*obec byla pospolu*.“²⁶⁴ Zde, na těchto shromážděních v letech 1630–1633, jsou zaznamenána nařízení, kterými je vybírání kontribucí pro vojenské účely během třicetileté války. Posledním zápisem z této skupiny zápisů obecního shromáždění je zápis z roku 1633, kdy při shromáždění obecním byli voleni důchodní úředníci, přidané osoby k městskému rychtáři a čtvrtní hejtmané.

Mezi velmi početné zápisy jsou záznamy **o volbě cechmistrů**. Nejstarší jsou z let 1574, 1577, 1578. Začínají v oddílu nejstarší části knihy na fol. 14v–16v, kde vytváří pododdíl těchto zápisů. Poté se v knize objevují na fol. 18r, 26r a dále se prolínají se zápisy obecního shromáždění a volby cechmistrů. Zápisy začínají datací a např. v nejstarším zápise z roku 1574 se poté píše, že „*cechmistři řemesel od pana purkmistra, pánův volení jsou níže podepsaní*.“²⁶⁵ Potom následují obnovené cechy: řeznický, tkalcovský, krejčovský, kožišnický a ševcovský. U každého cechu jsou uvedena jména dvou cechmistrů. Podle zápisu v roce 1577 již přibyly další čtyři cechy – soukenický, kovářský, hrnčírský a nádenický. Poté každoročně od roku 1579 byly

---

²⁶² AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů, a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 42v.

²⁶³ Tamtéž, fol. 81r.

²⁶⁴ Tamtéž, fol. 84v.

²⁶⁵ Tamtéž, fol. 14v.

obnovovány tyto stejné cechy až do roku 1609, kdy přibyl cech nový, nazvaný kováři a jiní. V roce 1615 je zaznamenán další nový cech bečvářský, v roce 1630 pekaři, dále v roce 1631 mlynáři, perníkáři a truhláři.

Také zápisy o volbě **čtvrtních hejtmanů** patří mezi velmi početné a první se objevují již v nejstarší části knihy. Jejich vedení začíná rokem 1574 na fol. 12v a pokračuje zápisem z roku 1576 na fol. 13r. Nejdříve je uvedena datace a potom sdělení, že „*od pana purkmistra, pánů hejtmané na čtvrtech voleni jsou.*“²⁶⁶ Potom jsou zaznamenány čtyři čtvrtě a na nich dvě jména hejtmanů a dále na čtyřech městských předměstích za Dolení branou, za Hoření, za Hradišťskou a za Šindelářskou opět dvě jména hejtmanů. Na konci zápisů bývá uveden městský rychtář. V zápisech, kde probíhá volba hejtmanů není výslovně uvedeno, že se jedná o jednání městské obce. Volba čtvrtních hejtmanů proběhla každoročně v letech od 1584, 1585, 1586, 1590, 1591, 1592, 1593, 1595, 1596, 1597, 1598, 1591, od roku 1619 je rychtář městský zmiňován na prvním místě až do roku 1633.

V knize se nachází fol. 61r a 62v, které se obsahem velmi liší. Jedná o rejstříky zbraní.²⁶⁷ Fol. 61r nese název Kotorovo, fol. 62v nese označení Ledkovo. Bohužel se nepodařilo zjistit, čeho se názvy týkají. Je možné, že tento list pochází z jiné knihy podobných rozměrů a byl pouze přiložen, neboť obsahově do knihy nezapadá a je psán dvěma písařskými rukami, jež se v Registrech více nenacházejí. Podobně se obsahem liší i inventář majetku po zemřelém měšťanovi Bokovi, jež ale psala písařská ruka **N**.

Jedinými zápisy týkající se obnovování městské rady je zápis na fol. 100r z roku 1633 a na fol. 107r. Na fol. 100r zápis zapsala písařská ruka **N** a je zde zaznamenáno obnovení městské rady podkomořím panem Petrem Příchovským z Příchovic. Téměř na samém konci knihy na fol. 107r jsou psané hůře čitelným drobným písmem pravděpodobně písařskou ruku **M** o obnově městské rady čtyři stručné zápisy z let 162[?], 1626, 1627, 1628. Tyto zřejmě byly do knihy připsané. Po dataci zde není uvedeno, kdo městskou radu obnovil, pouze jsou uvedena jména konšelů a obecních starších.

---

²⁶⁶AMDKnL, *Registra obecního shromáždění, odkladů, a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633*, fol. 13r.

²⁶⁷ Další inventář zbraní uložených na městské radnici sepsali konšelé v roce 1596. (A. SCHULZ, *Archivní prameny* díl II., str. 74).

Od fol. 102r až k fol. 106v je kniha nepopsaná, fol. 107 obsahující výše uvedené zápisy o obnovování městské rady je posledním fol. v knize. Za ním je pevně přiložen popsáný list menších rozměrů, označený vzadu uprostřed horního okraje číslem 108. Obsahuje kromě jiného volbu hajných na rok 1631 a sdělení staroměstského měšťana z roku 1633.

4. Výběrová edice

4.1 Ediční poznámka

Součástí bakalářské práce je výběrová edice. Jejím cílem je jednak zpřístupnit nejdůležitější zápisy, podat základní přehled o sledovaném prameni, ale také zároveň zaměřit pozornost na pramen jako takový, neboť mu doposud nebyla věnována odborná pozornost.²⁶⁸

Kritériem pro výběr zápisů k editování byla obsahová výstižnost zápisů, důležitost nebo zajímavost. Vzhledem k tomu, že kniha obsahuje vzácně dochované zápisy z jednání obecního shromáždění, byl jim v edici věnován největší prostor. Dále je do edice zahrnuta část nejstarších zápisů z let 1574–1576 uváděná jako registra odkladů, několik zápisů o volbě hejtmanů a cechmistrů a rejstřík zbraní. Z období třicetileté války je vybráno několik zápisů z jednání obecního shromáždění, které dokládají, jak se město potýkalo s placením kontribucí. V závěru edice se nachází inventář dochovaných věcí po zemřelém měšťanu Bokovi. Pořadí zápisů je chronologické, odpovídá originálu. Pro orientaci v knize byla použita foliace provedená po restaurátorském zásahu, tj. uprostřed dolního okraje folií, která je pro současného badatele nejspolehlivější.

Zápisy jsou zpřístupněny metodou transkripce při respektování zásad, které zpracoval kolektiv autorů Ivana Štovička.²⁶⁹ Jsou opatřené regestem. Pokud se v zápisu nachází datace, je převedena do současné podoby a uvedena v regestu.²⁷⁰

V několika případech u transkripce přijmí např. Truhlář, Pernikář, Kožešník nebylo možné přesně určit, zda se opravdu jedná o příjímí, či o označení řemesla. Přepis u nich posuzují jako u příjímí, je tedy transkribováno s velkým písmenem. Pokud je v původním textu pro kopy grošů českých uvedena latinská zkratka sexagena, je zkratka transkribována v českém jazyce bez uvedení v poznámkovém aparátu. Ostatní zkratky jsou rozepisovány bez vyznačení doplněné části slova v hranaté závorce. Latinská zkratka etc. je ponechána v textu beze změn, vysvětlení v poznámce není připojeno.

---

²⁶⁸ Pouze v souvislosti s dochovanými městskými knihami ve Dvoře Králové nad Labem jej zmiňuje J. FRANCEK, *Zločin a trest ve Dvoře Králové nad Labem*, str. 16.

²⁶⁹ Ivan ŠTOVIČEK a kol., *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století*, Praha 2002.

²⁷⁰ Marie BLÁHOVÁ, *Historická Chronologie*, Praha, 2001.

Ve sledovaném prameni je vzhledem ke stavu dochování knihy množství nečitelných míst. Pokud nebylo možné text s jistotou přečíst, je použita závorka [?].

4.2 Edice

Fol. [2r]

V neděli 19. července 1579 proběhlo jednání městské obce, při kterém primas vynesl 6 usnesení: aby obyvatelé ctili Pána Boha, vybírali berni a dbali ponůček, podruzi aby do jiných měst nechodili pracovat, aby sousedé a sedláci nevozili do jiných mlýnů než obecních obilí k mletí, aby se nelovili ryby v Kačbachu a v potoce, osoby pečující o Kačbach jsou Martin Pernikář, Václav Davidů, Martin Hlinka a Jan Kalous.

Léta etc. 79 v neděli,

po památce Rozeslání apoštolů

Páně, obec byla pospolu, skrz

pana primasa pana purkmistra a panů artikulové
pronešení.

I. Cti a chválu Boží aby pilní byli.

II. Berni jeden každé Jeho Milosti císařské

aby v pátek nejprv příští pod poku-
tou starobylou dal. Též ponůcky.

III. Podruh žádnej od města jinam

na žeň aby nechodil pod pokutou
nebýti více při městě nebo v městě.

IV. Sousedé a sedláci, aby do

jinejch mlejnu mimo vobecné
nedávali. Pod pokutou starobylou
1 kopa grošů českých.

V. Z poručení pana purkmistra aby

jeden každé soused na robotu

1 [?]

VI. V Kačbachu ²⁷¹ a v struze žádný
aby raků a ryb nelapal pod hrdlem.
Volený vosoby [?] Kačbachu aby
přihlíдали a jej opatrovali
Martin Pernikář, Václav Davidů,
Martin Hlinka a Jan Kalous.
Potok se strhnouti má na den svatého
Vavřince nejprv příštího.

Fol. [2v]

V neděli 30. srpna 1579 se sešla městská obec, byl zvolen městský rychtář Bartoloměj Holánek a přidání k němu: Diviš Šošek a Martin Vodička. Zároveň bylo vyneseno 6 nařízení: aby řemeslníci spravedlivě vykonávali řemesla, aby obyvatelé dávali pozor na oheň a stavěli komíny, v nastávající jarmark aby se chovali šetrně, smlouvali s lidmi, chodili s lucernami a lidi do domů přijímali, ponocní na předměstích aby hlídali stodoly a do svatého Václava aby nikdo dobytek nepouštěl do luk.

Léta etc. 79 v neděli po
svatém Bartoloměji obec
byla pospolu, pan Václav Ko-
liat promluvení učinil.
Rychtář městský volen
Bartoloměj Holánek.
Přidání k němu
Diviš Šošek
Martin Vodička

---

²⁷¹ Místní název pro Hartský potok.

Artikulové

1. Řemesníci aby na spravedlnosti dělali všelijací.
2. Po ohních aby šetrnost měli, komíny dělali.
3. V jarmark nastávající, aby se šetrně chovali a lucerny měli, s lidmi se smlouvali a do domů, koho vodí, do domů přijímali.
4. Přediv žádnej v městě, aby nesušil a netřel.
5. Ponocní na předměstí, aby byli o noci stodolami.
6. Do luk honění do svatého Václava žádnej aby dobytka nehonil. Pod trestáním.

V neděli dne 11. října 1579 proběhlo jednání městské obce. Bylo vyneseno 5 usnesení: aby obyvatelé platili za dříví panu forstmistru, ponůcky aby dávali, o pastvě v lukách bylo odloženo, řezníci, aby měli psi v domech uvázané, aby dva podruzi šli pracovat pro město. Od starších obecních, aby obyvatelé ven z města neprodávali pekaři obilí.

Léta etc. 79 v neděli

po svatém Diviši obec byla pospolu.

Napomenutí skrz pana primasa učiněno.

1. Za dříví panu forstmistru aby sousedé platili.
  2. Ponůcky aby dávali.
  3. O pastvy v lukách. Odloženo.
- Aby žádnej pod pokutou 15 grošů českých do toho dne nehonil.

Fol. [3r]

4. Psi v domích v noci

řezníci, aby v domích vázali.

Pod pokutou. Den a noc v šatlavě
seděním.

5. Podruzi dva aby k obci

dělali.

Od obecních starších.

Aby sousedé a k městu

pekaři obilí ven nevyprodá-
vali.

V neděli 15. listopadu 1579 se konalo obecní shromáždění, na kterém promlouval primas. Bylo vyneseno 11 usnesení: aby obyvatelé ve čtvrtek a v pátek dávali berni, aby platili šos, nevysedávali v době adventu, aby chodili na robotu, aby solním úředníkům platili za sůl, opatrně se chovali při svícení, řemeslníci, aby řemesla poctivě vykonávali, aby se psy nejezdili do lesa pod pokutou 15 grošů českých, sousedé, kteří mají lesy v Království, aby je vyvážely, kdo plaví po Labi dříví, aby je neshromažďoval u jezu, kdo má haluze u pily, aby je sváleli na hromady a prkna odvezli.

Léta etc. 79 v neděli

den svatého Theodora obec

byla pospolu od pana primasa

promlouváno.

1. [?] ve čtvrtek a pátek

aby berni dávali.

2. Šos, aby dodávali.

3. V advent nočních

sedání, aby každéj zanechal.

Kohožby pan rychtář nalezl,

aby do vězení vzat byl.

4. Když hejtmané poroučejí,
sousedům, aby na robotu šli,
aby každý šel, pod skutečným
trestáním. Nemusli sám
jít, aby na svém místě ne pachole
a dítě, ale dělníka hodného
poslal.
5. Solním ouředníkům, aby
každý ve 4 nedělích platili
za sůl.
6. Při světlech, aby šetrně
se měli přátelsky napomenuti.

Fol. [3v]

7. Řemesníci, aby na spravedl-
nosti činili a řemesla svá
dělali, vzlášť pekaři na
slušnosti, aby chleby pekli.
8. Se psi žádnej aby do lesa
nejezdil pod pokutou staroby-
lou 15 grošů českých, obec se snesla.
9. Napomenuti, kteří souseďé
lesy v Království mají, aby
je vyváželi bez prodlévání.
10. Plav, kteří sobě zarazili
souseďé po Labi a sklad u
stavu dělají, aby toho nečinili,
než chtějí-li plaviti, aby na vo-
strově skládali pod městem
Hořením.
11. Kteří haluzy u pily mají
souseďé, aby je na hromady
sváleli, prkna krájený, aby
pryč vezli.

V neděli dne 3. ledna 1580 se konalo shromáždění městské obce. Primas Jan Šaroun učinil napomenutí. Aby nikdo nepřechovával čeled' bez fedrovního listu, v úterý mají být staveni sirotci, pod pokutou se nesmí jezdit se psy do lesa.

Léta etc. 80 v neděli
po Novém Létě obec byla
pospolu. Napomenutí
skrze pana Jiříka Šarouna pana
primasa učiněno.

1. Aby žádnéj čeledi panské nepřechovával bez listu fedrovního.
2. V outerej aby sirotky stavěli.
3. Se psi žádnéj do lesa aby nejezdil pod pokutou starobylou.

Fol. [4r]

V neděli 24. dubna 1580 se sešla městská obec k jednání, na kterém promlouval primas Jiřík Šaraun. Bylo vyneseno 14 usnesení: aby obyvatelé ctili Pána Boha, dávali šos, že je domluvena berně, posudné je svoleno platit do roku, aby úředníci vybírali na pastuchu, aby obilí dávali do obecních mlýnů k mletí, kdo by tak neučinil, 1 kopu grošů českých zaplatí pekaři, bude se prodávat dříví v Království, sáh po 9 českých, ovce ani jiný dobytek se zakazuje pást v lesích nesmí, jinak je hajní zajmou, v lukách trav ve dne ani v noci nikdo nežal a nedělal cestičky, branný, aby noční opozdilce nepouštěl z města, aby nikdo nechytal ryby, pan Zilvar žádá dáti na mezích k Libotovu lámat kámen, Martinovi Sobotkovi byl dovoleno do své smrti užívat věž u Dolení brány.

Léta etc. 80 v neděli
Iubilate obec byla pospolu,
skrz pana primasa Jiříka
Šarouna promlouváno.

1. Napomenuti, aby cti a chválu Boží

pilní byli.

2. O šoš. Má se dávat ve

čtvrtek a pátek nejprve

příští. Pod pokutou 3 groše české kdo by

nedal.....²⁷²

3. Berně, že jest smluvena oznámeno.

4. Posudné též že svoleno do roka.

5. O pastuchu. Aby úředníci pilně

od sousedů vybírali jakž předešle.

6. Napomenuti susedé, aby do mlejňů

obecních obilí nosili a vozili

a jinejch prázdni byli. Kdo by se toho

dopustil, aby 1 kopu grošů českých propadl pekaři,

vobec k tomu svolila.

7. Dříví v Království sáh po

9 českých se prodávati bude do

outerý a v pátek do Království

aby chodili o dříví susedé.

8. Vovcí aby v lesích obecních

ani jiného dobytka susedé ne-

pásli, že od hajných budou zají-

mány. Rychtářové ve vesnicích,

aby susedům svým o tom též poručili,

aby lesů prázdni byli.

9. V lukách trav žádnej, aby

nocně ani ve dne na cizím

nežal, pod skutečným trestáním.

10. V lukách, kde cesty a stezky

svobodné nejsou, aby jich

žádnej nezačínal pod skutečným

---

²⁷² Text chybí.

trestáním.

11. Brannej nocně opozdilců, aby
z města nepouštěl. Pod trestáním.

12. Rybářům překážky aby se nečinili
na vodách a v kalnou vodu,
ryb, aby žádnéj nelapal.

Fol. [4v]

13. Zmínka o mezích k Libotovu

[?] panem Karlem Zilvarem.

Žádost pana Karla o kámen v
stráni oznámená, ježž žádá
dāti v stranu lámati.

Starší obecní aby a ta místa
v ta místa vyšli a je spatřili.

14. O věž u brány Dolení.

Martinovi Sobotkovi povolili
pan purkmistr, páni a všecka vobec
hlavní, aby jich do smrti
své užíval. Však po
smrti jeho mají zbořeny bejti.

Fol. [10r]

Registra odkladův

Anno etc. 74

Labori adesto mi Deus.

Te nam[que] sine fit invitus.

*Janovi Sokolovi s Rozumem Havlusem se odkládá stání do pondělí dne 9. srpna
1574.*

Panu Janovi Sokolovi s Rozumem
Havluzsem odloženo stání do pon-

dělka po Proměnění Krista Pána.

[?] zavedení svědků k [?] den

Proměnění Krista Pána.

Jakubovi Stvořilovi s Janem Převorovým se odkládá ke stejnému dni, tj. do pondělí 9. srpna 1574.

Jakubovi Stvořilovi s Janem

Převorovým do téhož času se odkládá.

Havel Rozum přiznal se v pondělí dne 5. července 1574 v plné radě, že co mluvil Janu Sokolovi je pravda.

Havel Rozum v pondělí po svatem

Prokopu přiznal se v plné radě,

že což jest mluvil Janovi Sokolovi,

k tomu se zná.

Actum léta etc. 74.

Dominica 9 Trinitatis

Neděle 8. srpna 1574.

Júzovi se Šrámkem odloženo do pondělí 23. července 1574. Stalo se v pondělí 9. srpna 1574.

Júzovi s Šrámkem odloženo

do dvou neděl, tj. do pon-

dělka před svatým Bartolomějem

Actum pondělí po Přeměnění

Pána Krista léta 74.

Jiřík Záborský má v pondělí dne 16. srpna 1574 postavit syna.

Jiřík Záborský v pondělí po

svatém Vavřinci syna svého postavit

má.

Fol. [10v]

Panu Sokolovi s Havlem Rozumem odloženo do pondělí 16. srpna 1574. Stalo se 9. srpna 1574.

Panu Janovi Sokolovi s Havlem

Rozumem do pondělka po

svatem Vavřinci odloženo.

Actum v pondělí po Proměnění

Pána Krista léta 74.

Dominica 11 Trinitatis

V neděli dne 22. srpna 1574 panu Jiřímu z Valdštejna byl zaslán list ohradní.

Panu Jiřímu z Valdštejna

list ohradní.

Panu Janovi Mydlářovi s Annou

Kozákovou odloženo k vinění do dvou

neděl.

Fol. [11r]

Léta etc. 74

Dominica 14

V neděli 12. září 1574 Mikuláš Junek slíbil rukou dání, že se dostaví ve dvou nedělích.

Mikuláš Junek ve dvou

nedělích má se postaviti,

slíbil rukou dání.

Fol. [12r]

V pondělí 11. října. 1574 Jan syn Mikuláše Junka zmocnil v plné radě svého otce sumy, za kterou je prodaná niva Jiříkovi židovi a zahrada Václavovi Charvátovi.

Léta etc. 74 v pondělí
den svatého Firmiána²⁷³ Jan
syn Mikuláše Junka jináč
Vlčka zmocnil jest v plné
radě otce svého tý sumy,
za kterouž jest prodaná niva
Jiříkovi židovi a peněz
těch, kteréž jest on, Mikuláš
Junek za zahradu prodanou
Václavovi Charvátovi k sobě
přijal, což pak [?] na tý
zahradě pozůstává sobě
[?] Jan, syn jeho, nad
tím zanechává. Stalo se
za purkmistra pana Matěje Čížka
léta a dne svrchu psaného.

Fol. [12v]

V neděli dne 22. července 1576 se konala volba hejtmanů.

Léta etc. 76 v neděli
po svatém Alnorfu hejtmané
voleni.
I. Pavel Sklenčka

---

²⁷³ Snad Firmína, tj. 11. října 1574.

Jan Koliat

II. Martin Šilhan

Stanislav Procházka

III. Matěj Truhlář

Šixt Jedlička

IV. Hanuš Ludvík

Jan Dluhoška

Za Dolení branou

Petr Koza

Matěj Červenka

Za Hoření

Petr Trnka

Vavřinec Hruška

Za Šindelářskou

Matěj Slunéčko

Petr Holec

Rychtář

Jakub Zub

Fol. [13r]

V úterý dne 21. září 1574 se konala volba hejtmanů.

Léta etc. 74 v outerý

den svatého Matouše

od pana purkmistr pánův

hejtmané na čtvrtech vole-

mi jsou níže podepsaní.

Na první čtvrti v městě

Pavel Stanka

Pavel Sklenčka

2 čtvrt'

Martin Šilhan

Martin Pernikář

3 čtvrt'

Matěj Truhlář

Ambrož Mráz

4 čtvrt'

Bartoloměj Holánek

Jan Pazdera

Za Dolení branou

Jiřík Pánek

Jan Štěpa

Za Hoření

Matěj Korbel

Jan Hložek

Fol. [13v]

Za Šindelářskou branou

Matěj Stvořil

Pavel Rovenský

Za Hradištskou branou

Jan Hubka

Sixt Šilhan

Rychtář městský

Kliment Slabej

Laus Deo

Fol. [14v]

Ve čtvrtek dne 28. října 1574 se byly obnoveny cechy: řeznický, tkalcovský, krejčovský, kožešnický, ševcovský.

Léta etc. 74 ve čtvrtek
den bratří Šimona a Judy
cechmistři řemesel od
pana purkmistra pánův
voleni jsou níže podepsaní.

Řemesla řeznického
pan Mikuláš Vodička
pan Jakub Zub

Řemesla tkalcovského
Václav Litochleb
Jan Slavík

Řemesla krejčovského
Bartoloměj Holánek
Martin Hlinka

Řemesla kožešnického
Stanislav Kožešník
Jan Kujovský

Řemesla ševcovského
Absolon Vokáč
Jeremiáš Puruv

Fol. [15v]

V úterý dne 21. října 1577 byly obnoveny cechy: řeznický, tkalcovský, soukenický, krejčovský, kožešnický, ševcovský, kovářský, hrnčířský, nádenický.

Léta etc. 77 v úterý po
památce svatého Havla cechové
obnovení.

Řemesla řeznického

Petr Spoura

Jan Sokol

Tkadlcovského

Jan Střepa

Matěj Korbel

Soukenického

Václav Ješek²⁷⁴

Tomáš Žlutický

Krejčovského

Stanislav Procházka

Jan Vršilín

Kožešnického

Stanislav Kožešník

Jan Kujovský

Ševcovského

Martin Šilhan

---

²⁷⁴A. SCHULZ – L. ŠORMOVÁ – E. TOMKOVÁ, *Archiv města Dvůr Králové nad Labem*, (1. díl), str. 14, chybně uvedeno Václav Bošek.

Petr Holec

Kovářského

Matěj Truhlář

Václav Hampl

Hrnčářského

Matěj Stvořil

Václav Hampl

Nádeníci

Hanuš Ludvik

Mikuláš Šrámek

Fol. [16r]

V pondělí dne 29. září 1578 byly obnoveny cechy:

Léta etc. 78 v pondělí

den svatého Michala archanděla ce-
chové obnovení.

Řezníci

Petr Spoura

Jakub Zub

Tkadlci

Jan Střepa

Matěj Korbel

Soukeníci

Václav Hošek

Petr Med

Krejčí
Stanislav Procházka
Jan Vršíln

Kožešníci
Pavel Slánka
Jan Kujovský

Ševci
Václav Šilhan
Petr Holec

Kováři
Matěj Truhlář
Jan Hložek

Hrnčíři
Matěj Stvořil
Václav Hampl

Nádeníci
Hanuš Ludvik
Václav Šrámek

Fol. [62v]

Rejstřík zbraní

L[?]dkovo

Pavel rychtář přední zadní kus,
plech, vobojček, peklhaub,
neb ručnici.

Petr přední kus, voštíp, sekyr-
ku, šavli.

Matěj přední kus,

peklhaub, kuši neb ručnici.
Zenišek přední zadní kus,
lebku, ručnici, vobojček.
Vondra Samik přední kus,
ručnici, šavli.
Jan [?] přední kus, voštíp,
šavli, sekyrku.
Jan Tůma přední kus, vobojček,
ručnici, šavli, peklhaub.
Tesař přední kus, peklhaub,
voštíp, šavli.

Fol. [85v]

V neděli 6. října 1630 byl při obecním shromáždění volen rychtář městský a hejtmané ve městě i na předměstí.

Léta Páně 1630 v neděli
po svatém Františku 6. dne Octobris
při shromáždění obecním voleni
a vyhlášení rychtáře městského
a přidaných jeho, též hejtmanův
v městě i za městem.

Rychtář městský

[?] pan Václav Trocovský

Jan Čerlyk

Tomáš Černoorský

Důchodní

Jan Zub

Kašpar Čerlyk

Hejtmané v městě

1. Jan Trnka

Michal Šimonů

2. Jakub Camprlyk

Jan Khaufman

3. Tobiáš Losyka

Matouš Nysl

4. Tomáš Bydžovský

Tomáš Barvířů

Na předměstí

Dolení brannou

Jan Hřepa

Václav Sklenčka

Za Hoření branou

Jan Luňák

Karel Zoubek

Šindelářskou branou

Pavel Šrámek

Jan Tynus

Hradišťskou branou

Václav Smíšek

Martin Čermák

Fol. [88v]

V pátek 27. prosince 1630 byla na obecním shromáždění schválena kontribuce na zaplacení městských dluhů, kterou vybíral purkmistr Jiřík Červenka.

Léta Páně 1630 v pátek
den svatého Jana Evangelisty božího
opití obec pospolu byla a na
zaplacení dluhův obecních
tehďáž ještě jedna kontribuce
svolena. Za purkmistra pana

Jiříka Červinky. A také
tuž kontribuci on pan Ji-
řík Červinka vybíral.

Ve čtvrtek 13. února 1631 se konalo shromáždění městské obce, na kterém byla svolena kontribuce na zaplacení sněmem svolených zasedělých berní za léto 1630. Za purkmistra Jakuba Smíška.

Léta Páně 1631 ve čtvr-
tek den svatého Kastnora 13 febru-
arii: byla obec pospolu
skrze pana primasa pana Jana
Žďárského jsou napomínáni
k pobožnosti. A zapovídáno,
aby v domích i ven z domův
po městě s loučí se nechodilo.
Při té schůzce svolena
jedna celá kontribuce
na zapravení zasedělých
berní sněmem svolených
za léto 1630. Za purkmistra
pana Jakuba Smíška.

Fol. [88r]

V neděli 13. dubna 1631 byla na obecním shromáždění svolena kontribuce, kterou přijímal purkmistr Václav Jelínek.

Léta 1631 v neděli
Květnou 13. Aprila byla
obec pospolu a svolena
jedna celá kontribuce za
purkmistra pana Václava Ryša-

vého ale tuž kontribuci
přijímal pan Václav Jelínek
za purkmistrovství svého.

V roce uvedeném výše 1631 dne 9. května se konalo obecní shromáždění na kterém byly svoleni dva šosy – svatojiřský a svatohavelský na zaplacení deputátu císařovny pana podkomořího, který vybírali Jan Zub a Kašpar Čerlyk.

Acum ut supra,
9 Máji byla obec pospolu,
a v přítomnosti Jeho Milosti
pana rychtáře skrze pana Jana
Petery jsou napomínáni
k pobožnosti a čten
patent strany příjezdu
Jeho Milosti pana podkomořího.
Tehdáž svoleni dva šosové
pojednou svatojiřský a svato-
havelský. Na zapravení
a odvedení deputátu
Její Milosti císařové a Jeho Milosti
panu podkomořímu.
Takový šos vybírali
Jan Zub
a Kašpar Čerlyk.

Fol. [88v]

Léta uvedeného výše dne ve středu dne 4. června 1631 byla svolena kontribuce na zaplacení vojenských průtahů, kterou vybírali Jeho Milost rychtář Mikuláš Juliš a Kryštof Čerlyk.

Acum ut supra

v středu po neděli Exaudi 4

Juni svoleno půl kontribuce na zaplacení důchodů i jiných outrat a nákladů vojenských za purkmistra pana Jana Šrámka
Vejberčí
Jeho Milost rychtář pan Mikuláš Juliš
a pan Kryštof Čerlyk.

Vejberčí

pan Kryštof Čerlyk

pan Jakub Smíšek

Fol. [96r]

Dne 13. dubna 1632 radní osoby Jakub Smíšek a Václav Ryšavý provedli inventuru majetku po zemřelém [?]nochovi Bokovi.

Inventář

Léta Páně 1632

v úterej po památce slavného Hodu vzkříšení pana Jezu Krista zinventovaný jsou všechny věci a svršky v domě po nebožtíkovi [?]nochovi Bokovi pozůstalé. v přítomnosti dvou osob radních pana Jakuba Smíška a pana Václava Ryšavého. Za purkmistra pana] Jiříka Červinky.

Fol. [97r]

Odvinutých šatův

Prostěradla s mřížemi	3
Prostěradla prostý	1
Cíchy velký prostý	3
Cíchy velký vyšíváný	2
Cíchy na polštáře prostý	2
[?]vilinkova modrá cícha	1
Malá cíška s mřížkou	1
Ubrusy	2
Ručníků	6
Servítů	19
Uberšlatů	6
Vínek dětinský	1
Košile mužská	1

Chodící šaty

Kalhoty neb spodky červený šarlatový s pazymany a při nich punčochy harasový mořské barvy	1
Druhý kalhoty pobelavého Sukna ochodělý	1
Kabát též z s takového sukna.	1
Plášť soukenný ochodělý	1
Kolar kožený též ochozený druhý plášť prodán	1

Fol. [98v]

Ženská sukně z červeného sukna zkrajezauny	1
životek tuplý který zlatý barvy	1
kanavačový podšitý man- tlík	1
a druhý mantliček nevelký též kanavačový nepodšitý, ochodělý.	
Zápona zlatá z vosmi dukátů	1
Peřin velkých menších	9 kusův

V červený malý truhliče

srdíčka v stříbře vsazená	3
stříbrný střenky k lžicím	2
drátek k vázání čepozův stříbrný	1
Kalozy [?]	2
Pazour slonovej	1
Jednorožcový kosti	3 kousky
Žabí kámen	1

V zelený velký truhle	
Bible latinská velká	1
Herbář německý	1
jinších knih latinských, německých větších a menších	113 kusův
Partes	25 kusův

Fol. [98r]

Moždíře mosazný	2
jeden velký, druhý menší	
hodinky bicí pozlacený	1
a druhý menší	
budič	1
Hoblíkův rozličných větších menších	21
velký štosovný hoblík	1
Nebozízy velký	2
Nebozíz dlouhý k šyftování	
Ručnic	1
Pilky prostřední	4
Mušket	1
Voštíp zelený	1
Drhlen železný	1
Konvice cínová pinetní	1
Sekery kladní	2?
Svícen mosazný zavěšo- vací rozebraný	1
jelení rohy s hlavami nozen	5 párů
Kůl okovaný, kterým se chmel tyčí	1
Alambík k palení vos	1
Hlavně ručníčný	2

Fol. [99v]

Krabic rozličných větších menších	103
Koprštychy mosazný	4 kusy
Cimbál k hodinám hrubý	1
Měděník provodní	1
Sejta prachový	2
Uhrabečnice	1
Prken nových	24
Šindela nového	
Točitý velký brus	1
Sekáček pro zelí	1
Kosa travní	1
Masnice	
Díže s víkem	1
Vošatek	12
Vana prací	1
Hrnec měděný v kamnách	
Stoly	4
Štok	1
Almara v síni zavírací černá	1
Lože pod nebesy	2
jedno zelený druhý prostý	
Lopata k rytí	1

Fol. [99r]

Kráva jedna	
Ovce starý	2
Jýhně	1
Slepice	3
Kohout	1
Sklenic k dystýlování	

vod větších menších 38

Rozličné železný věci a
nádobí co k soustrze potřeba

Zrna 3 větele

Směsi 3 větele

Hrachu 1,5 větele

Závěr

Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů z let 1579–1633 jsou významným dochovaným pramenem z královédvorského městského prostředí. Dvůr byl nejmenším královským věnným městem ve východních Čechách a z působnosti jeho městské kanceláře vznikla kniha, jejíž podstatu tvoří vzácně dochované zápisy obecního shromáždění. Cílem předkládané bakalářské práce byl diplomaticko-paleografický rozbor knihy a obsahová analýza zápisů. Průzkum měl přinést zjištění, zda lze sledovaný pramen s určitostí zařadit do přímé souvislosti s ostatními dvorskými knihami z městského prostředí dochovanými ve výše uvedených letech.

Přehled dějin města Dvora Králové s důrazem na sledované období spolu se stručným přiblížením podoby městské správy nastínil prostředí, ze kterého zkoumaná kniha pochází. Po hospodářské stránce se tedy jednalo o menší město, které se na počátku sledovaného období ještě vzpamatovalo z katastrofického požáru, kterým bylo postiženo v roce 1572. Tato skutečnost měla téměř jistě také vliv na provoz městské kanceláře. Z její činnosti bylo v krátkosti představeno 12 dalších dochovaných městských knih ze stejného časového období.

Poté již byla pozornost věnována diplomaticko-paleografickému rozboru Register obecního shromáždění. Nejprve bylo důležité pochopení vedení zápisů v knize pomocí rozboru foliací. V knize byly zjištěny tři foliace: foliace původní, foliace provedená před restaurátorským zásahem a foliace provedená po restaurátorském zásahu. Nejvíce zjištění přinesly první dvě uvedené foliace. Po prozkoumání foliace provedené před restaurátorským zásahem vyplynulo, že kniha byla založena již v roce 1574 původně snad pro agendu soudní, později začaly mít zápisy smíšený charakter, pravděpodobně z úsporných důvodů. Zde je nutno připomenout výše uvedený velký požár v roce 1572, kniha tedy vznikla dva roky po požáru v období pro město velmi těžkém, mimo jiné do roku 1576 nestála ještě nová městská radnice. U knihy je chybně uveden časový rozsah zápisů, správný počátek zápisů je od roku 1574. Zpočátku byly zápisy vedené v oddílech s důrazem na jejich obsah. Přibližně od roku 1589 se od vedení knihy v oddílech upustilo, zřejmě z důvodu, že od téhož roku již nejsou zaznamenávány zápisy o scházení městské obce. Zápisy o scházení městské obce se poté objevují v Registrech kromě jednoho zápisu v roce 1595 znovu až v roce 1625.

Pomocí průzkumu původní foliace se podařilo zjistit skutečnost, že začátek a konec oddílů byl pro lepší orientaci očíslován. Dále bylo zjištěno, že pramen se bohužel nedochoval kompletní. Podle vedení původní foliace v knize spatřujeme, že ke skutečnému počtu fol. v knize, chybí celkem 12 fol.

Dalším krokem bylo vyhledání filigránů, z nichž u tří se podařilo určit původce papírenské výroby. Výsledek potvrdil časové ukotvení Register obecního shromáždění do sledovaného období. Používaný papír pocházel z papíren v Dušníkách, Starých horách u Jihlavy a z papírny v Trutnově, jejichž existence v čase odpovídá časovému období, z jakého Registra obecního shromáždění pochází.

Nejnáročnější částí práce se stala paleografická analýza písařských rukou. Na zápisech do Register se podílelo celkem 15 písařů, jejichž použité písmo, česká novogotická kurzíva, spadá do sledovaného období. Ve světle Register obecního shromáždění se podařilo zaznamenat šest hlavních písařů. Jednalo se o písaře D, který zapisoval do knihy v letech 1579–1597, dále o písaře G, jehož písařskou ruku spatřujeme v období 1598–1605, o písaře H zapisujícího do knihy v letech 1605–1622, a s jistým zaváháním byl mezi písaře hlavní zařazen také písař CH, který zapsal do knihy zápis v roce 1608. U písaře CH bylo přihlédnuto k častějším k zápisům do ostatních městských knih. Dalším hlavním písařem byl písař M zapisující do Register v letech 1625–1630 a písař N, který do knihy zapisoval v letech 1630–1633. Pouze jednoho písaře se podařilo označit jménem. Je jím písař D Václav Chlumecký. V knize se vyskytují také písaři, kteří zapisovali do knihy v menší míře, někdy se jednalo i o jeden zápis. Byly to písařské ruce A, B, C, E, F, I, J, K, L. Zřejmě se nejednalo o radní písaře. Podrobnější zkoumání královédvorské kanceláře může v budoucnu přinést do této problematiky více poznatků. Krátkou sondou do prostředí dvorské městské kanceláře ve sledovaném období bylo zjištěno, že všichni hlavní písaři zapisovali také do ostatních dochovaných městských knih. Tímto byl potvrzen kontext Register obecního shromáždění s ostatními dochovanými městskými knihami ze stejného časového období. V městské kanceláři působili jeden až dva písaři, přičemž přibližně rokem 1623 se v městských knihách velmi navyšuje počet zápisů, písařské ruce se rychle střídají a objevují se další neznámí písaři. Tento prostor je již přenechán budoucí paleografické analýze.

Obsahová analýza zápisů měla přinést zjištění, jaké typy zápisů kniha obsahuje a k jakým účelům pramen sloužil. Archivní inventář uvádí časové ukotvení Register do období 1579–1633. Registra však obsahují zápisy starší, a to z let 1574,

1576, 1577 a 1578. Zápisy z roku 1574 se týkají soudní agendy, přinášejí převážně záznamy o soudních odkladech. V knize byl nalezen, kromě zápisů z obecního shromáždění, obnovování městské rady a cechmistrů, ještě velký počet zápisů o volbě hejtmanů a občasné zápisy např. o volbě městských úředníků, volbě rychtářů v šosovních vesnicích a dále obsahově se odlišující rejstřík zbraní z neznámého roku a inventární seznam majetku po zemřelém měšťanovi Bokovi. Soudní agenda byla zaznamenávána pouze v roce 1574, poté pramen sloužil pro zápisy smíšeného charakteru z prostředí městské správy. Zvláštností je fol. 1, u kterého nelze přesně určit, zda se jedná o titulní list a zda s určitostí zobrazuje původní název knihy nebo pouze označuje začátek oddílu v knize.

Registra obecního shromáždění obnovování městské rady a cechmistrů z let 1579–1633 přinášejí širokou škálu informací. Prostřednictvím pramene můžeme sledovat způsob scházení městské obce ve Dvoře Králové, nebo poznávat život dvorských obyvatel. Práce může být vodítkem pro zpracování dějin města Dvora Králové a jeho městské správy, lze sledovat vývoj cechů, volby hejtmanů a události ve Dvoře např. v období třicetileté války. Výsledky této práce by mohli posloužit při komplexním výzkumu městské dvorské kanceláře, který by byl velkým přínosem. Vzhledem k výjimečnosti pramene za úvahu stojí také edice větší části knihy. Historicky se jedná o velmi cenný pramen, který vynáší na světlo záležitosti o fungování městské obce, a který se v řadě archivních fondů nedochoval. Možností jeho využití k bádání je mnoho.

Jmenný rejstřík a rejstřík zeměpisných názvů

Rejstřík obsahuje osobní jména a v malé míře odkazy na místní zeměpisné názvy. Pro nízký počet hesel místních názvů pro ně nebyl vytvořen samostatný zeměpisný rejstřík. Osobní jména jsou řazena abecedně podle příjmení.

A

Anderle, Jan, písař.....	47
Anežka Svídnická.....	15
Aostalli de Sala, Ulrico.....	19

B

Barbora Celská.....	17
Barvířů, Tomáš, hejtman.....	85
Bavorů, Václav, hejtman.....	27
Beran, Jan, písař.....	47
Berka z Dubé, Utržpach, Jan.....	19
Bešek, Václav, primas.....	25
Bílá hora.....	22, 28
Bílá Třemešná.....	22
Bohuslav, písař.....	47
Bok.....	89
Bukovina.....	18
Bydžovský, Tomáš, hejtman.....	85

C

Camprlyk, Jakub, hejtman.....	85
Cikán z Čermné, Martin, královský rychtář.....	29
Cikán z Čermné, Martin, primas.....	26

Č

Čerlyk, Jan,.....	84
Čerlyk, Kašpar.....	87
Čerlyk, Kašpar, důchodní.....	84
Čerlyk, Kryštof.....	88
Čerlyk, Kryštof.....	88
Čermák, Martin, hejtman.....	85
Černoهورský, Tomáš.....	84

Červenka, Jan, hejtman	27
Červenka, Matěj, hejtman	78
Červinka, Jiřík, purkmistr	86, 89
Čížek, Matěj, královský rychtář.....	29
Čížek, Matěj, primas.....	25, 26
Čížek, Matěj, purkmistr	77

D

Davidů, Václav.....	67, 68
Dluhoška, Jan, hejtman	78
Dluhoška, Jiří, primas	26
Dobranovský, Fridrich, šlechtic.....	22
Dvůr	12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 30
Dvůr Králové.....	18
Dvůr Králové nad Labem.....	11, 28
Dvůr nad Labem	15
Dwuor.....	12

E

Eliška Přemyslovna.....	15
Eliška Rejčka.....	14
Erfurt z Frankerbergu, Valentin Bohumír, královský rychtář	29

F

Ferdinand I.....	18, 28, 30
Filířovice	17, 22
Franc (řečený Vlach).....	19

G

Gotfridus de Curia, farář.....	12
--------------------------------	----

H

Hampl, Václav, hrnčář	82, 83
Hartmanové z Hartenštejna	19
Hartský potok.....	13
Hartský potok.....	12
Havel, Rozum	75, 76
Havlus Rozum.....	75
Hlinka, Martin.....	67, 68
Hlinka, Martin, krejčí.....	80
Hložek, Jan, hejtman	79

Hložek, Jan, kovář	83
Holánek, Bartoloměj, hejtman	79
Holánek, Bartoloměj, krejčí	80
Holánek, Bartoloměj, rychtář městský	68
Holec, Petr, hejtman	78
Holec, Petr, švec	82, 83
Horák, Simon, hejtman	26
Horský, Jan, primas	26
Hoření město	71
Hošek, Václav, soukeník	82
Hradce	14
Hradec Králové	16, 25
Hruška, Vavřinec, hejtman	78
Hřepa, Jan, hejtman	85
Hubka, Jan, hejtman	79

Ch

Charvát, Václav	77
Chlumecký, Václav, písař	47, 52
Chrudim	14, 16

J

Jan Lucemburský	15
Jan Žižka	16
Jan, písař	30
Jan, syn Mikuláše Junka	77
Janu Ámosi Komenskému	22
Jaroměř	14, 16
Jedlička, Sixt, hejtman	26, 78
Jelínek, Václav, purkmistr	87
Ježek, Václav, královský rychtář	29
Jiřík, Žid	77
Johana z Rožmitálu	17
Juliš ze Šenbachu, Mikuláš, královský rychtář	29
Juliš, Mikuláš, rychtář	88
Junek, Mikuláš	76, 77
Jůza	75
Juza, hejtman	26

K

Kačbach	68
Kalous, Jan	67, 68

Kalous, Petr, hejtman	26
Kavka, Vojtěch, hejtman	26
Khaufman, Jan, hejtman	85
Kocléřov	18
Koliát, Jan, hejtman	78
Koliát, Jan, primas	26
Koliát, Václav	68
Korbel, Matěj, hejtman	79
Korbel, Matěj, tkadlec	81, 82
Kos, Jiřík, hejtman	26
Koza, Petr, hejtman	78
Kozáková, Anna	76
Kožešník, Stanislav, kožešník	80, 81
Království, lesy	71, 73
Kristán z Koldína, Pavel	30
Kujovský, Jan, kožešník	81
Kujovský, Jan, kožešník	80, 83

L

Labe	11, 12, 19, 71
Ladislav Pohrobek	16
Lešno	22
Libotov	18, 74
Lipnice	17, 22
z Lípy, Trčka, hrabě	23
Litičtí ze Šonova a na Litici	19
Litochleb, Václav, tkadlec	80
Losyka, Tobiáš, hejtman	85
Ludvík, Hanuš, hejtman	78
Ludvík, Hanuš, nádeník	82, 83
Luňák, Jan, hejtman	85

M

Maxmilián II.	19
Med, Petr, Med	83
Mělník	15, 16
Mráz, Ambrož, hejtman	79
Mydlář, Jan	76

N

Nimburský, Jan, primas	26
Nové Lesy	17

Novolesí	22
Nypl, Matouš, hejtman	85

P

Pánek, Jiřík, hejtman	79
Patočka, Jindřich, hejtman	26
Pazdera, Jan, hejtman	79
Pernikář, Martin	67, 68
Pernikář, Martin, hejtman	79
Petera, Jan, rychtář	87
Podhoří	22
Polička	14, 16
Praha	30
Procházka Stanislav, krejčí	81
Procházka, Stanislav, hejtman	78
Procházka, Stanislav, krejčí	83
Prostředek z Podhoří, Ondřej, vladyka	19
Prostředek z Podhoří, Simeon, vladyka	19
Provazník, Jiřík, hejtman	26
Převor, Jan	75

R

Radecký z Radče, Jan, vladyka	19
Rodovský z Hustiřan, Bavor starší	19
Roudnický, Kuspíš, písař	47
Rovenský, Pavel, hejtman	79
Rudolf Habsburský	14
Ryšavý, Václav	89
Ryšavý, Václav, purkmistr	87

S

Sádovský ze Sloupna, Jiří, člen Jednoty bratrské	22
Sasko	24
Sklenčka, Pavel, hejtman	78, 79
Sklenčka, Václav, hejtman	85
Sklenička, Pavel, hejtman	26
Slabej, Kliment, rychtář městský	79
Slánka, Pavel, kožešník	83
Slavík, Jan, tkadlec	80
Slunéčko, Matěj, hejtman	78
Smišek, Jakub	88, 89
Smišek, Jakub, purkmistr	86

Smíšek, Václav, hejtman	85
Sobotka, Martin	74
Sokol Jan	75
Sokol Jan, řezník	81
Sokol, Jan	75, 76
Spoura, Petr, řezník	81, 82
Stanka, Pavel, hejtman	78
Starý, Ješek, primas	25
Střepa Jan, tkadlec	81
Střepa, Jan, hejtman	79
Střepa, Jan, tkadlec	82
Stvořil, Jakub	75
Stvořil, Matěj, hejtman	79
Stvořil, Matěj, hrnčič	83
Stvořil, Matěj, hrnčičj	82

Š

Šaroun Jiřík - primas	73
Šaroun, Jiřík - primas	72
Šilhan, Martin, hejtman	78, 79
Šilhan, Martin, švec	82
Šilhan, Sixt, hejtman	79
Šilhan, Václav, švec	83
Šimonů, Michal, hejtman	85
Škřivan, Pavel, hejtman	27
Šrámek	75
Šrámek, Jan, primas	26
Šrámek, Jan, purkmistr	88
Šrámek, Mikuláš, hejtman	26
Šrámek, Mikuláš, nádeník	82
Šrámek, Pavel, hejtman	85
Šrámek, Václav, nádeník	83
Šveska, Adam, hejtman	26

T

Tábor	16
Trnka, Jan, hejtman	84
Trnka, Petr, hejtman	78
Trocovský, Václav – rychtář městský	84
Trubač Bystřický, Martin, královský rychtář	29
Truhlář, Matěj, hejtman	78, 79
Truhlář, Matěj, kovář	82, 83
Trutnov	15, 30

z Turgova, Půta	15
Tynus, Jan, hejtman	85

V

Václav IV.	15
z Valdštejna, Jiří, šlechtic	22
z Valdštejna, Jiřík	76
Verdek	17, 19, 22
Vladislav II.	25
Vladislav II. Jagelonský	16
Vodička, Martin	68
Vodička, Mikuláš, řezník	80
Vokáč, Absolon, švec	80
Vošip, Jan, hejtman	26
Vysoké Mýto	14, 16

Z

Záborský, Jiřík	75
Záboří	17, 22
ze Zilberšteinu, Jan starší	22
Zikmund Lucemburský	16
Zilvar Karel	74
Zilvar z Pilníkova, Jan	19
Zilvar ze Silberšteinu, Adam, šlechtic	22
Zoubek, Karel, hejtman	85
Zub, Jakub, rychtář	78
Zub, Jakub, řezník	82
Zub, Jan	87
Zub, Jan, důchodní	84
Zub, Jakub, řezník	80

Ž

Žďárský, Jan, primas	86
Žďárský, Jan, písař	47
Žďárský, Jan, primas	26
Žemlička, Matěj, hejtman	26
Žlutický, Tomáš, soukeník	81
Žofie Bavorská	15

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny nevydané

SOA Zámorsk, SokA Trutnov, fond AMDKnL:

Registra obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů 1579–1633, inv. č. 15, kn. č. 5.

Pamětní kniha z let 1417–1823 neboli Pergamenová kniha, inv. č. 11, kn. č. 1.

Kniha pamětní města Dvoru z let 1456–1541 neboli Papírová kniha, inv. č. 12, kn. č. 2.

Liber memorabiliorum. Anno 1588–1616, inv. č. 13, kn. č. 3.

Kniha trhová nebo také Knihy trhový radní města Dvoru nad Labem z let 1546–1582, inv. č. 23, kn. 13.

Knihy trhový radní města Dvoru nad Labem z let 1566–1608, inv. č. 24, kn. č. 14.

Kniha trhových a jiných smluv neboli Knihy regální bílé města Dvoru nad Labem z let 1578–1618, inv. č. 25, kn. č. 15.

Contraktenbuch vom Jahre 1590–1654, inv. č. 26, kn. č. 16.

Kniha městská stará z let 1618–1713, inv. č. 27, kn. č. 17.

Knize kšaftovní z let 1571–1720, inv. č. 70, kn. č. 60.

Kniha smluv a porovnání všelijakých přátelských z let 1576–1615, inv. č. 68, kn. č. 58.

Stará gruntovní šosovní kniha pro Verdek, Lipnici, Filířovice, Záboří, Podstráň z let 1599–1733, inv. č. 58, kn. č. 48.

Smolná kniha z let 1584–1756, inv. č. 21, kn. č. 11.

Prameny vydané

Codex iuris municipalis regni Bohemiae III., edd. Jaromír ČELAKOVSKÝ – Gustav FRIEDRICH, Praha 1948.

Literatura

- Marie BLÁHOVÁ, *Historická chronologie*, Praha, 2001.
- Barbora BÖNSCHOVÁ, *Tzv. Pergamenová a Papírová kniha*, diplomová práce na KPVH FF UHK, Hradec Králové 2018.
- Markéta ČESÁKOVÁ, *Rychtářské manuály města Náchoda: prameny k dějinám náchodské městské správy 1. poloviny 17. století*, Karolinum 2013.
- Blanka VLČKOVÁ, *Knihy svatebních smluv východočeských královských věnných měst a jejich vývoj do roku 1620*, bakalářská práce na KPVH Hradec Králové 2016.
- Jindřich FRANCEK, *Zločin a trest ve Dvoře Králové nad Labem*, Trutnov 2010.
- Tomáš HALÍK, *Dějiny Dvora Králové nad Labem*, Dvůr Králové n. L., 1926.
- Ivan HLAVÁČEK – Jaroslav KAŠPAR – Rostislav NOVÝ, *Vademecum pomocných věd historických*, Praha 1997.
- Zdeňka HLEDÍKOVÁ – Jan JANÁK – Jan DOBEŠ, *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*, Praha 2005.
- František HOFFMANN, *Středověké město v Čechách a na Moravě*, Praha 2004.
- Luděk JIRÁSEK, *Pergamenová kniha města Dvora Králové*. Edice části pramene (1417–1440), bakalářská práce na ÚHV UHK, Trutnov, 2002.
- Jiří KEJŘ, *Vznik městského zřízení v českých zemích*, Carolinum 1998.
- Vojtěch KLÍMA, *Trhové knihy východočeských věnných měst a jejich vývoj do roku 1620*, diplomová práce na KPVH FF UHK, Hradec Králové 2016.
- Kolektiv autorů, *Dějiny zemí Koruny české*, Praha 1993.
- Karel MALÝ– Florian SIVÁK, *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1918*, Praha 1988.
- František MUSIL, *Dějiny východních Čech*, Praha 2009.
- František MUSIL, *Ke vzniku královských věnných měst a jejich vývoji do 2. poloviny 15. století*, in: Jan KILIÁN (ed.): *Věnná města za třicetileté války a jejich poválečná obnova*. Sborník příspěvků z konference konané v Mělníce ve dnech 4.–5. května 2004, Mělník 2004, str. 1–15.
- Ottův slovník naučný, VIII, Praha 1907.
- Ottův slovník naučný XXVI, Praha 1907.
- Jaroslava PEČÍRKOVÁ, *Pojem a pojmenování obce ve středověkých Čechách*, Listy filologické, 1998, č. 2(1975), str. 79–88.

Petr VOREL, *Královská věnná města v systému českých měst 16. století*, in: Jan KILIÁN (ed.): *Věnná města za třicetileté války a jejich poválečná obnova*. Sborník příspěvků z konference konané v Mělníce ve dnech 4.–5. května 2004, Mělník 2004, str.16–21.

Antonín Konstantin VITÁK, *Dějiny královského věnného města Dvora Králové nad Labem*, Praha 1867.

Antonín SCHULZ, *Archivní prameny ku poznání života i strážně na širém Královédvorsku od smrti Husovy až do doby Koniášovy*, díl II., Dvůr Králové nad Labem 1913.

Ludmila SULITKOVÁ, *Vývoj městských knih v Brně ve středověku*, Praha 2004.

Jindřich ŠEBÁNEK – Zdeněk FIALA – Zdeňka HLEDÍKOVÁ, *Česká diplomatika do roku 1848*, Praha 1984.

Josef Vítězslav ŠIMÁK, *Počátky Dvora Králové nad Labem*, in: reprint Radomír Roup, 2017.

Václav ŠPLÍCHAL – Miloslav VOJTEK, *Papír a ruční papírna v Jihlavě a kraji Vysočina*, Statutární město Jihlava za spolupráce s Novou tiskárnou Pelhřimov, 2010.

Ivan ŠTOVÍČEK, *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*, Praha 2002.

František TIKAL, *Hradby a valy města Dvora Králové n. L.*, in: reprint Radomír Roup, 2017.

Eva TOMKOVÁ – Alexandra JIŘIČKOVÁ – Tomáš KUBELKA, *Dvůr Králové nad Labem a okolí, Historie a současnost ve fotografii*, Městské muzeum ve Dvoře Králové nad Labem 2005.

Blanka VLČKOVÁ, *Knihy svatebních smluv východočeských královských věnných měst a jejich vývoj do roku 1620*, bakalářská práce na KPVH FF UHK Hradec Králové 2016.

Václav VOJTÍŠEK, *O studiu městských knih českých* in: Zdeněk FIALA (ed). *Výbor rozprav a studií Václava Vojtíška*, Praha 1953, str. 81.

Václav VOJTÍŠEK, *Výbor rozprav a studií Václava Vojtíška*, Praha 1953.

Jana VOJTÍŠKOVÁ – Vít ŠEBESTA, *(Králové)hradecké městské kanceláře do roku 1620*, Ústí nad Orlicí, 2016.

Vladimír WOLF, *O Dvoře Králové nad Labem po třicetileté válce a o zpracování jeho dějin*, in: Jan KILIÁN (ed.) *Věnná města za třicetileté války a jejich poválečná obnova*. Sborník příspěvků z konference konané v Mělníce ve dnech 4.–5. května 2004, Mělník 2004, s. 56–59.

František ZUMAN, *České filigrány v 16. století*, Praha 1923.

Antonín SCHULZ – Lenka ŠORMOVÁ – Eva TOMKOVÁ, *Archiv města Dvora Králové nad Labem*, (1. díl) 1417-1850(1892), Inventář, Trutnov 2002.

Internetové zdroje:

https://www.academia.edu/36929493/Po%C4%8D%C3%A1tky_os%C3%ADlov%C3%A1n%C3%ADkr%C3%A1lov%C3%A9dvorsk%C3%A9ho_Podzvi%C4%8Dinska

<https://biblio.hiu.cas.cz/documents/323490?locale=cs>,

https://www.kralovskavennamesta.cz/vystupy2019/4_vojtiskova_hg_komplet.pdf

<https://www.kralovskavennamesta.cz/vm.html>

https://pdfknihy.maxzone.eu/books/historie/dejiny_konfiskaci_II-bilek.pdf

<https://www.piccard->

[online.de/detailansicht.php?PHPSESSID=&klassi=015.005&ordnr=85534&sprache=e](https://www.piccard-online.de/detailansicht.php?PHPSESSID=&klassi=015.005&ordnr=85534&sprache=e)

<https://www.monasterium.net/mom/CZ->

[NA/CGL/1481/charter?q=dv%C5%AFr%20nad%20labem](https://www.monasterium.net/mom/CZ-NA/CGL/1481/charter?q=dv%C5%AFr%20nad%20labem)

<https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=12&bookid=118&page=178>

https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&action=jdi&cat=8&bookid=196&page=728&action_button.x=16&action_button.y=5

https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&action=jdi&cat=12&bookid=118&page=173&action_button.x=0&action_button.y=0

https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&action=jdi&cat=12&bookid=119&page=304&action_button.x=0&action_button.y=0

Obrazová příloha

Ukázka č. 1

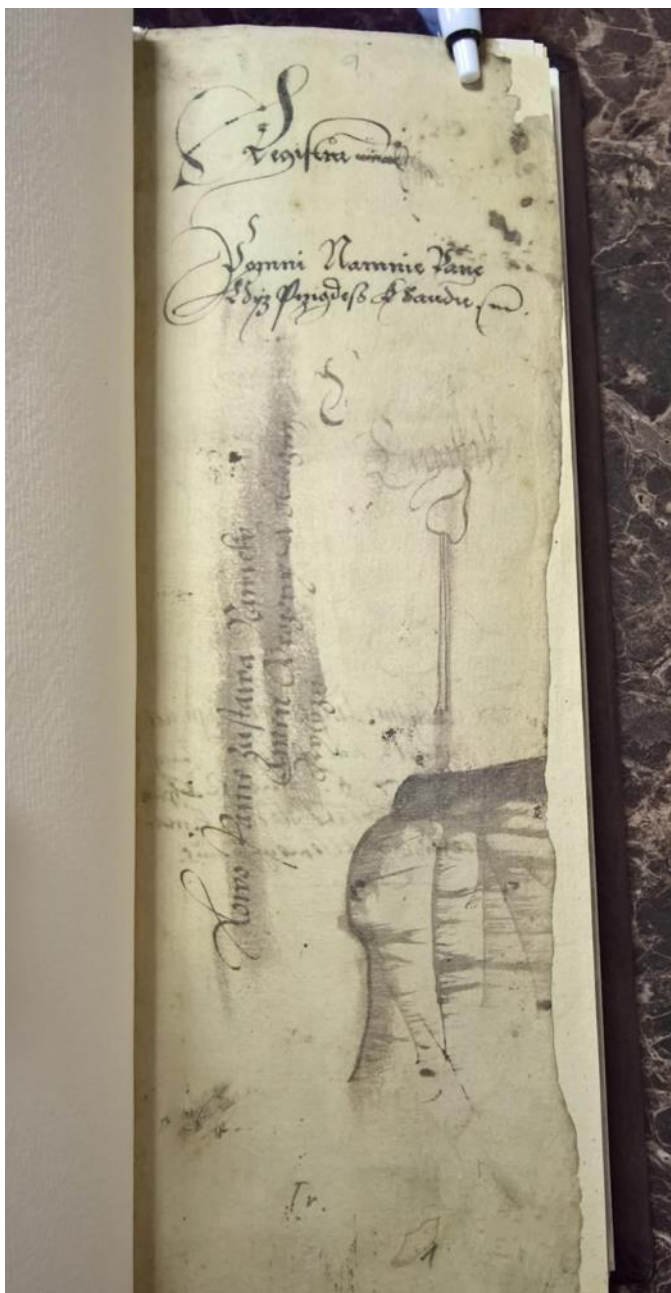

Vazba Register obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů z let 1579-1633²⁷⁵

---

²⁷⁵ SOA Zámorsk, SOkA Trutnov, fond AMDKnL, inv. č. 15, kn. č. 5.

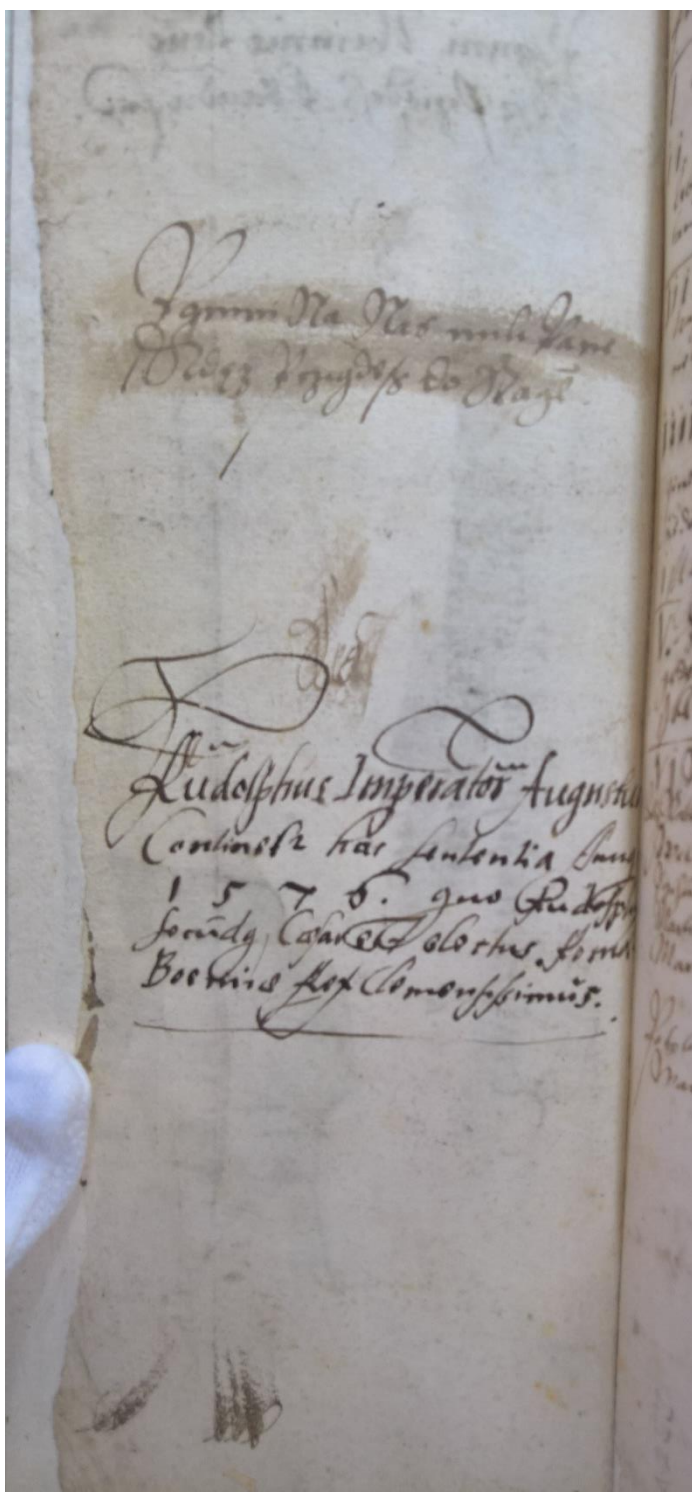
Ukázka č. 2

*Současný titulní list*²⁷⁶

²⁷⁶ SOA Zámorsk, SOka Trutnov, fond AMDKnL, inv. č. 15, kn. 5, fol. 1r.

Ukázka č. 3

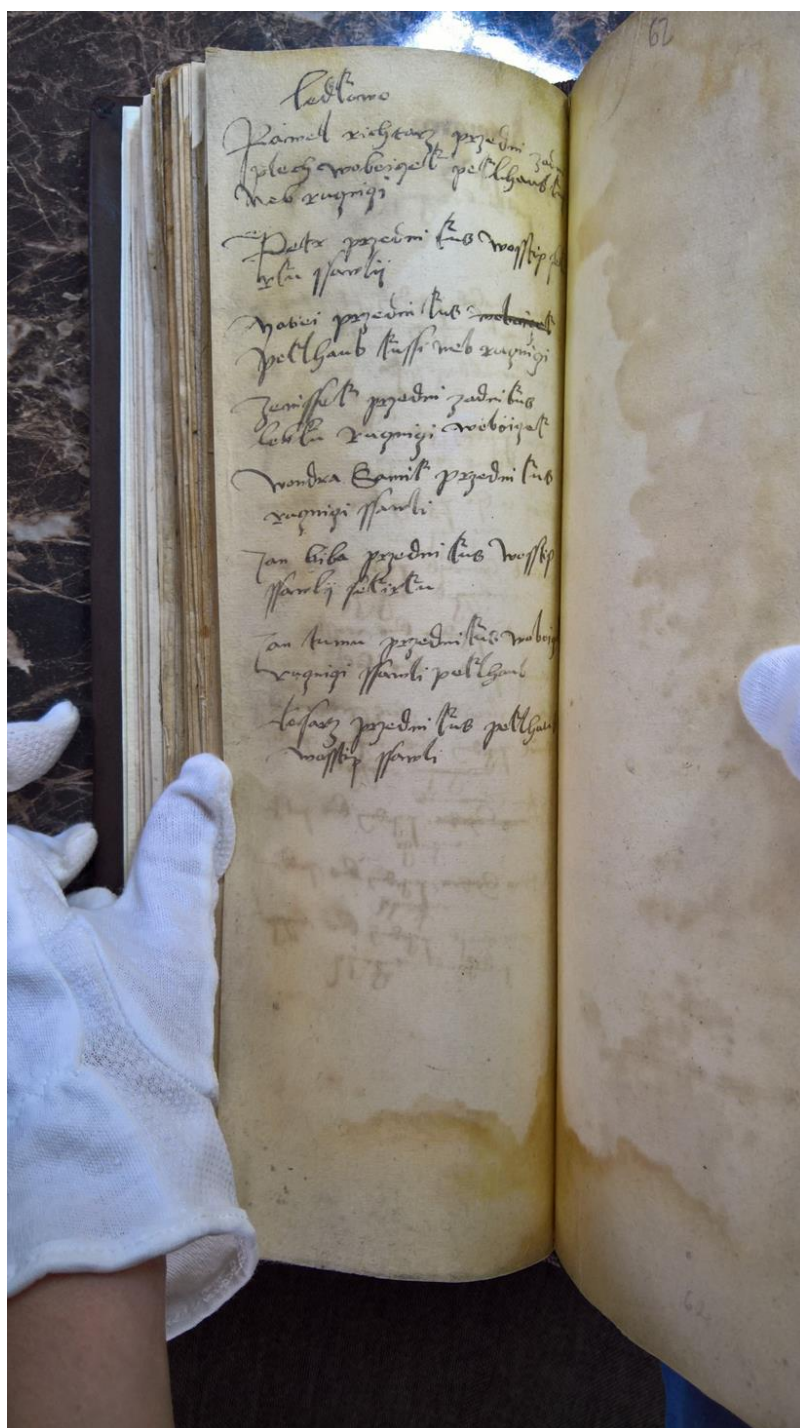
Současný titulní list²⁷⁷

---

²⁷⁷ SOA Zámorsk, SOkA Trutnov, fond AMDKnL, inv. č. 15, kn. 5, fol. 1v.

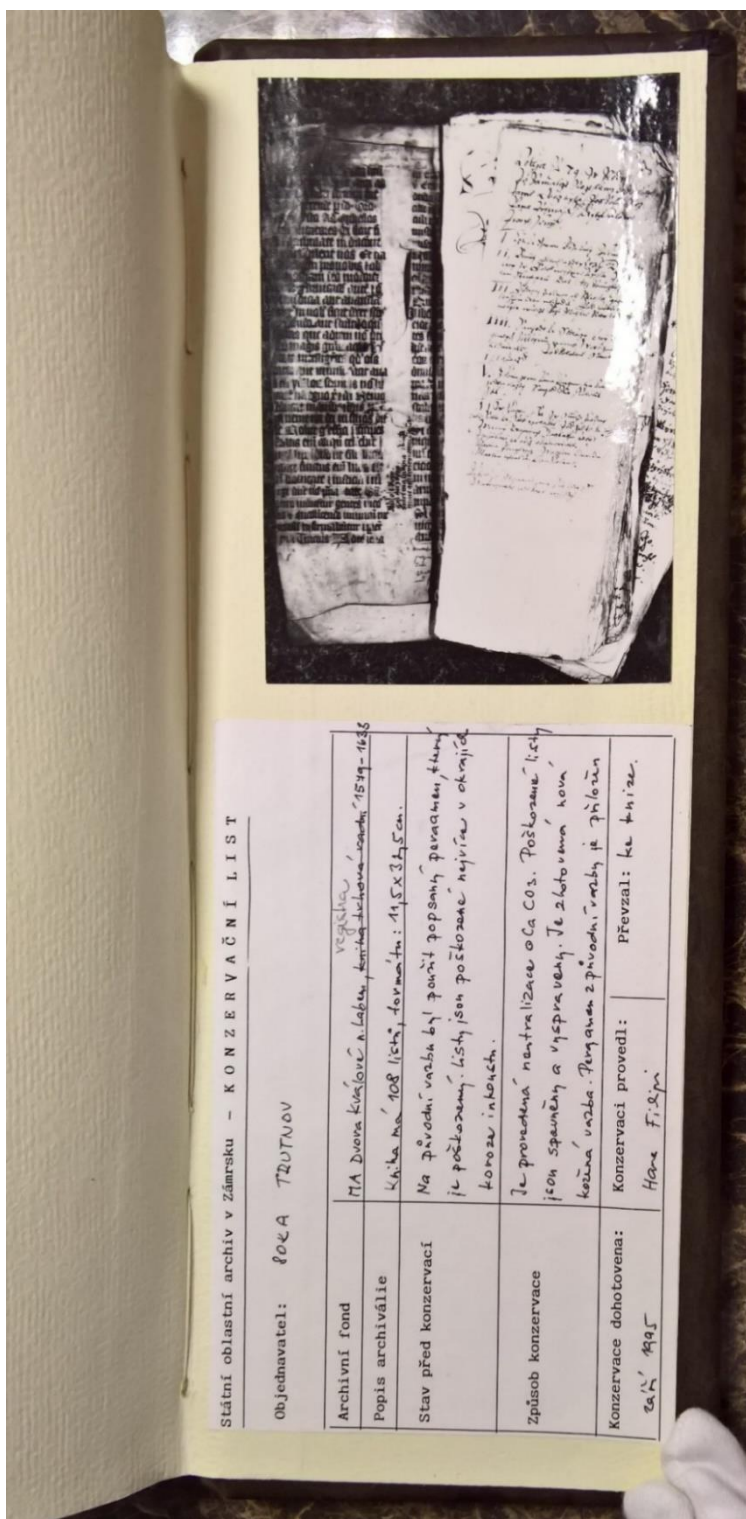

Ukázka č. 4

Rejstřík zbraní²⁷⁸

²⁷⁸ SOA Zámorsk, SOKA Trutnov, fond AMDKnL, inv. č. 15, kn. 5, fol. 61v.

Zadní předsádka Register obecního shromáždění, odkladů a obnovování městské rady a cechmistrů²⁷⁹

²⁷⁹ SOA Záměrsk, SOZA Trutnov, fond AMDKnL, inv. č. 15, kn. 5.